

Περισσότερες



**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:  
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ»**

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ  
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES  
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

**Διπλωματική Εργασία**

Κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες στην Ευρώπη ως φορείς  
πολιτιστικής διαχείρισης. Τα παραδείγματα της Ελλάδας  
και της Πολωνίας

**Καραπάνου Αγγελική (ΑΜ: 251544118829)**

Επιβλέπων: Καθηγητής Γεώργιος Γιαννακόπουλος

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2021

## Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο: Γιαννακόπουλος Γεώργιος
2. Ονοματεπώνυμο: Στογιαννίδης Ιωάννης
3. Ονοματεπώνυμο: Κυπριανός Κωνσταντίνος

## ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Καραπάνου Αγγελική του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 251544118829, φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι ..... και έπειτα από αίτησή μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η δηλούσα

*Στην «ομάδα υποστήριξης» της ζωής μου...*

## Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας δεν θα είχε πραγματοποιηθεί χωρίς τη συμπαράσταση και την ποικιλότητα βοήθεια πολλών ανθρώπων στους οποίους οφείλω θερμές ευχαριστίες. Στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Γεώργιο Γιαννακόπουλο για τη στενή συνεργασία και την καθοδήγησή του· στον επίκουρο καθηγητή κ. Γιάννη Στογιαννίδη για τη συνεχή και γόνιμη επικοινωνία μας καθ' όλη τη διάρκεια της μελέτης μου και τις καίριες, εποικοδομητικές παρατηρήσεις του σε κάθε στάδιό της· στον επίκουρο καθηγητή κ. Κωνσταντίνο Κυπριανό για την προθυμία και τις χρήσιμες παρεμβάσεις του.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ επίσης την κ. Έλλη Δρούλια, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων και τον κ. Wojciech Kulisiewicz, Διευθυντή της Biblioteka Sejmowa της Πολωνίας, οι οποίοι με θέρμη ανταποκρίθηκαν στο αίτημά μου να καταθέσουν τις απόψεις και την πολύτιμη εμπειρία τους.

Οι συμβουλές, τα σχόλια και οι απόψεις γενναϊόδωρων συμφοιτητών, συναδέλφων και πρόθυμων πρώτων αναγνωστών του κειμένου μου, συνέβαλαν στο τελικό αποτέλεσμα και είναι εγκάρδιες οι ευχαριστίες μου για αυτό.

Τέλος, βαθιά είναι η ευγνωμοσύνη που αισθάνομαι για τη ζωγόνα συμπαράσταση και τη στήριξη των κοντινών μου ανθρώπων σε όλη τη διαδρομή του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Σεπτέμβριος 2021

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες αποτελούν μία ειδική κατηγορία στον χώρο των βιβλιοθηκών και δημιουργήθηκαν με βασικό σκοπό την ποικιλότητα στήριξη της ανθρώπινης κοινότητας των Κοινοβουλίων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Στο διάστημα της πολύχρονης διαδρομής τους έχουν μετεξελιχθεί σημαντικά, προσαρμοζόμενες κάθε φορά στις ανάγκες της εποχής. Τα τελευταία χρόνια αξιοποιώντας στο έπακρο τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών και ανταποκρινόμενες στις ιδιαίτερα αυξημένες σε όγκο και ποιότητα απαιτήσεις επιστημονικής υποστήριξης του κοινού τους, έχουν επικεντρωθεί κυρίως στην ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών έρευνας και πληροφόρησης.

Ταυτόχρονα όμως πολλές εξ αυτών διαθέτουν στις συλλογές τους σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα, η διαχείριση του οποίου δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις καθώς συνδέεται με τη θεσμική τους μνήμη και πορεία αλλά και με τον πολυδιάστατο ρόλο τους στο σύγχρονο περιβάλλον.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διακρίβωση του βαθμού στον οποίο οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες της Ευρώπης εντάσσουν στις προτεραιότητες και τον κύκλο εργασιών τους τη διαχείριση του υλικού αυτού καθώς και τα αποτελέσματα αυτής.

Τα παραπάνω ζητήματα εξετάζονται μέσω της γενικής επισκόπησης του χώρου των ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών αλλά κυρίως μέσω της παρουσίασης και ανάλυσης δύο μελετών περίπτωσης: της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων και της Biblioteka Sejmowa της Πολωνίας.

*Λέξεις-κλειδιά: βιβλιοθήκες, κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστική διαχείριση, πληροφόρηση, ψηφιακές τεχνολογίες, κοινοβούλιο, δημοκρατία, εκθέσεις, αρχεία, μουσεία*

## ABSTRACT

Parliamentary libraries form a special category in the field of libraries and were created with the main purpose of supporting the human community of parliaments in the performance of their duties in a variety of ways. Over the years, they have evolved considerably, adapting each time to the needs of the times. In recent years, making the most of the possibilities offered by new technologies and responding to the particularly high volume and quality of the demands for scientific support for their public, they have concentrated mainly on developing specialized research and information services.

However, at the same time, many of them keep in their collections an important cultural heritage, the management of which poses significant challenges as it is linked to their institutional memory and history, but also to their multidimensional role in the contemporary environment.

The aim of this study is to assess the extent to which Europe's parliamentary libraries are integrating the management of this material into their priorities and work cycle, and the results of this management.

These issues are examined through a general overview of the European parliamentary library sector, but mainly through the presentation and analysis of two case studies: the Library of the Hellenic Parliament and the Biblioteka Sejmowa in Poland.

*Keywords: libraries, parliamentary libraries, cultural heritage, cultural management, information, information, digital technologies, parliament, democracy, exhibitions, archives, museums*

## Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	i
ΠΕΡΙΛΗΨΗ .....	ii
ABSTRACT .....	iii
Πίνακας περιεχομένων.....	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	1
1.1 ΣΚΟΠΟΣ .....	1
1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	1
1.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	1
1.4 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ .....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ .....	3
2.1 ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ .....	3
2.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	3
2.1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	4
2.1.2.1 ΣΥΣΤΑΣΗ (18 <sup>ος</sup> - σήμερα) .....	4
2.1.2.2 ΣΤΑΔΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ .....	8
2.1.2.3 ΔΙΚΤΥΩΣΗ .....	9
2.1.3 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΩΣ ΠΑΡΟΧΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ .....	11
2.1.3.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ .	11
2.1.3.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ.....	12
2.1.3.3 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ RESEARCH SERVICES.....	14
2.1.4 ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ .....	15
2.1.4.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ.....	15
2.1.4.2 ΚΟΙΝΟ-ΠΡΟΣΒΑΣΗ.....	15
2.1.5 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ .....	16
2.2 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	19
2.2.1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ .....	19
2.2.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ .....	21
2.2.3 ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ .....	23
2.2.3.1 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ.....	23
2.2.3.2 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ .....	26
2.2.3.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	33
3.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	35

4.1. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ .....	35
4.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ.....	35
4.1.2 ΣΥΛΛΟΓΕΣ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ .....	38
4.1.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ .....	39
4.1.3.1 ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ.....	39
4.1.3.2 ΕΚΘΕΣΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ .....	41
4.1.3.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ .....	43
4.2. ΒΙΒΛΙΟΤΕΚΑ ΣΕΙΜΩΑ (ΠΟΛΩΝΙΑ) .....	48
4.2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ.....	48
4.2.2 ΣΥΛΛΟΓΕΣ-ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	51
4.2.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ .....	51
4.2.3.1 ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ.....	51
4.2.3.2 ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ .....	52
4.2.3.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ .....	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ .....	57
5.1. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ .....	57
5.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .....	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	64



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### 1.1 ΣΚΟΠΟΣ

Η ιδιότητα των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ως φορέων πολιτιστικής διαχείρισης αποτελεί ένα ζήτημα που δεν έχει επαρκώς ερευνηθεί. Στη βιβλιογραφία υπάρχει σχετικό κενό καθώς κυριαρχούν τα θέματα που σχετίζονται με την υποστήριξη της κοινοβουλευτικής διαδικασίας και τον ρόλο των βιβλιοθηκών σε αυτή.

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να προσεγγίσει πτυχές του θέματος, όπως καταγράφονται στον ευρωπαϊκό κυρίως χώρο, εστιάζοντας σε δύο αντιπροσωπευτικά παραδείγματα, της Ελλάδας και της Πολωνίας. Θα παρουσιαστούν οι τρόποι και τα μέσα με τα οποία βιβλιοθήκες υλοποιούν τη στρατηγική τους στον συγκεκριμένο τομέα και θα αναζητηθούν τα αποτελέσματα συγκεκριμένων δράσεων που έχουν αναλάβει με στόχο τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των συλλογών που διαθέτουν.

### 1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Η καταγραφή των σχετικών πρακτικών και εμπειριών επιδιώκει πρωτίστως να απαντήσει στο ερώτημα εάν η αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων από τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες είναι συμβατή με τη βασική τους αποστολή και αν επηρεάζει την αποτελεσματικότητά τους στα βασικά τους καθήκοντα. Παράλληλα βασικό ζητούμενο είναι να διαφανεί αν και πώς οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες μπορεί να συμβάλλουν στη διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο αλλά και ποια είναι τα αποτελέσματα που η ιδιότητά τους αυτή μπορεί να έχει στον συντονισμό του Κοινοβουλίου με την κοινωνία και την ενίσχυση της εικόνας του σε αυτήν. Θα διερευνηθούν επίσης οι προϋποθέσεις που πρέπει να υπάρχουν για να μπορούν οι βιβλιοθήκες να ανταποκριθούν στον δυσπρόστατο αυτό ρόλο και οι πιθανές δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν.

### 1.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την προσέγγιση του θέματος στα βασικά ερευνητικά ερωτήματα επιλέχθηκε ως αποτελεσματικότερος τρόπος η έρευνα δύο μελετών περίπτωσης, της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων και τη Biblioteka Sejmowa της Πολωνίας.

Οι δύο φορείς, όπως θα αναλυθεί και στη συνέχεια, επιλέχθηκαν ως χαρακτηριστικά παραδείγματα ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών με πλούσιο αποθησαυρισμένο υλικό και διαμορφωμένη πολιτική διαχείρισης που παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά. Η πολύχρονη εμπειρία τους στο θέμα τις καθιστά ενδεικτικές περιπτώσεις για την εξαγωγή ασφαλών αποτελεσμάτων με γενική ισχύ.

Για λόγους πληρέστερης παρουσίασης γίνεται καταγραφή των συνολικών δράσεων των δύο βιβλιοθηκών στον τομέα αυτόν, εκτενέστερα όμως αναπτύσσονται τρεις κομβικοί τομείς που αποτυπώνουν περισσότερο το στίγμα της πολιτικής τους. Ειδικότερα, προβάλλονται οι πρωτοβουλίες τους στον τομέα της ψηφιοποίησης των συλλογών τους, της εξωστρέφειας μέσω της εκθεσιακής δραστηριότητας (Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων) ή της λειτουργίας κοινοβουλευτικού μουσείου (Biblioteka Sejmowa) και της διαχείρισης του αρχαιακού υλικού του κοινοβουλίου του οποίου έχουν την ευθύνη.

#### 1.4 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Η εργασία διαρθρώνεται σε τέσσερα μέρη με επιμέρους υποενότητες. Αρχικά επιχειρείται μία σύντομη, γενική επισκόπηση του χώρου των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ώστε να δοθεί μία συνολική εικόνα του περιβάλλοντος λειτουργίας τους. Δίνονται στοιχεία που αφορούν στην ιστορική τους διαδρομή, την αποστολή, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, το περιεχόμενο και τις βασικές υπηρεσίες τους.

Στο δεύτερο μέρος το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης και αναπτύσσεται το σχετικό θεωρητικό πλαίσιο. Παρατίθενται οι σύγχρονοι προβληματισμοί και οι συναφείς προκλήσεις και παράλληλα δίνονται παραδείγματα καλών πρακτικών σε ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες.

Στο τρίτο μέρος αναπτύσσονται οι επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης μέσα από την ιστορία, το περιεχόμενο και τις κυριότερες επιλογές τους στον τομέα της διαχείρισης του πολιτιστικού αποθέματός τους.

Στο τέταρτο μέρος παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας, αναλύονται τα αποτελέσματα και γίνεται αποτίμησή τους. Με αφετηρία τα στοιχεία που προέκυψαν για τις δύο βιβλιοθήκες που μελετήθηκαν, η παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με αναγωγή στον ευρύτερο χώρο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών και διατυπώνονται γενικότερα συμπεράσματα.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

### 2.1 ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται συνολική επισκόπηση του χώρου των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών και δίνονται στοιχεία που αφορούν στον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους. Παρουσιάζεται η ιστορική πορεία τους από τα τέλη του 18<sup>ου</sup> αιώνα έως σήμερα και οι αλλαγές που διαμόρφωσαν τη φυσιογνωμία τους. Στη συνέχεια αναπτύσσεται ο σύγχρονος ρόλος τους στην εξυπηρέτηση των αναγκών του Κοινοβουλίου και οι προκλήσεις που διαμορφώνονται για το μέλλον τους.

#### 2.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Κοινοβούλιο ως το σώμα εκλεγμένων αντιπροσώπων εκπροσωπεί σε όλα τα συνταγματικά συστήματα τη λαϊκή βούληση και ασκεί τη νομοθετική εξουσία. Στην πορεία της ιστορίας υπήρξαν διαφοροποιήσεις στη δομική συγκρότησή του με αρκετά κράτη να διαθέτουν κοινοβούλια με περισσότερα του ενός νομοθετικά σώματα. Η πολιτική ιστορία κάθε χώρας και ο ιστορικός τρόπος πολιτικής αντιπροσώπευσης αντικατοπτρίζεται με σαφήνεια στη δομή αυτή και σήμερα παραμένουν οι διαφοροποιήσεις αυτές με μονοθάλαμα (unicameral)<sup>1</sup> ή διθάλαμα νομοθετικά σώματα που έχουν συμπληρωματικές συνήθως αρμοδιότητες (Hague, 2011, σ. 528). Ειδικά στις χώρες της Ευρώπης, εκτός του Βατικανού, υπάρχουν 17 Κοινοβούλια με δύο σώματα (35%) και 31 (65%) με ένα<sup>2</sup>.

Ανεξάρτητα από τις επιμέρους σε κάθε χώρα διαφοροποιήσεις, οι θεσμικά πρωταρχικές αρμοδιότητες του σύγχρονου κοινοβουλίου, όπως περιγράφονται στις Κατευθυντήριες Οδηγίες «Parliament and Democracy in the Twenty First Century» της IPU<sup>3</sup>, μπορούν να συνοψισθούν στις ακόλουθες<sup>4</sup>:

- νομοθετική
- έγκριση της φορολογίας και των δαπανών, στο πλαίσιο του εθνικού προϋπολογισμού
- εποπτεία και έλεγχος της εκτελεστικής εξουσίας
- επικύρωση και παρακολούθηση των συνθηκών
- συζήτηση θεμάτων εθνικής και διεθνούς σημασίας
- έγκριση συνταγματικών αλλαγών

Ο τρόπος και η αποτελεσματικότητα της άσκησης των λειτουργιών αυτών από το κοινοβούλιο συνιστά δείκτη και έκφραση των δημοκρατικών αξιών κάθε χώρας με την αντιπροσωπευτικότητα, τη διαύγεια και την προσβασιμότητα να αποτελούν βασικά

<sup>1</sup> Περίπου τα 2/3 των κοινοβουλίων έχουν ένα νομοθετικό σώμα (Robinson, 1998, σ. 819)

<sup>2</sup> <http://archive.ipu.org/parline-e/parlinelist.asp>

<sup>3</sup> [http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy\\_en.pdf](http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf)

<sup>4</sup> Ειδικά για τις αρμοδιότητες της ελληνικής Βουλής βλ. (Βενιζέλος, 2008, σσ. 537-540)

επιμέρους ποιοτικά χαρακτηριστικά. Στην κατεύθυνση εκπλήρωσης αυτών των όρων το ανθρώπινο δυναμικό και οι υπηρεσίες του κοινοβουλίου έχουν μεγάλη ανάγκη άμεσης, ολόπλευρης, ακριβούς και εμπειριστατωμένης, εμπιστευτικής, αντικειμενικής και αμερόληπτης πληροφόρησης. Σε αυτό το ζήτημα καίρια είναι η συνδρομή των διαφόρων υπηρεσιών πληροφόρησης του κοινοβουλίου μεταξύ των οποίων ιστορικά ξεχωρίζουν οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες.

## 2.1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

### 2.1.2.1 ΣΥΣΤΑΣΗ (18<sup>ος</sup> - σήμερα)

Η ιστορία των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών συνδέεται στενά με την κοινοβουλευτική ιστορία κάθε χώρας. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι βιβλιοθήκες, δημιουργήθηκαν ταυτόχρονα ή σε μικρή χρονική απόσταση από τη συγκρότηση των κοινοβουλίων και ακολούθησαν έκτοτε την πορεία και τις τύχες αυτών. Σε χώρες με δύο νομοθετικά σώματα συστάθηκαν δύο βιβλιοθήκες οι οποίες στην πορεία είτε διατηρήθηκαν είτε σε αρκετές περιπτώσεις ενοποιήθηκαν σε μία βιβλιοθήκη (Galluzzi, 2010, σ. 550).

Η ποικιλότητα στήριξη των μελών του κοινοβουλίου κατά την άσκηση των καθηκόντων τους προβάλλεται και αναφέρεται ως η κοινή αιτία σύστασης των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Πιο σύγχρονες όμως προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι οι λόγοι δημιουργίας τους ήταν περισσότερο ιδεολογικοί και λιγότερο πρακτικοί. Ο Watt (2010) υποστηρικτής της άποψης αυτής θεωρεί ότι η ίδρυσή τους δεν ήρθε σαν απάντηση σε πραγματικές και ήδη διαπιστωμένες ανάγκες των βουλευτών, κάτι που θα ήταν άλλωστε αδύνατον, αλλά στην εποχή του θεωρήθηκε δείγμα εκσυγχρονισμού και απαραίτητο χαρακτηριστικό κάθε μοντέρνου κοινοβουλίου (σ. 437).

Σύμφωνα με τη θέση αυτή οι ιδεολογικές ρίζες για τη δημιουργία των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών εντοπίζονται στο πνεύμα και τις αξίες του Διαφωτισμού σχετικά με τη σημασία της επιστημονικής γνώσης. Στο πλαίσιο αυτό σκοπός της βιβλιοθήκης του κοινοβουλίου «είναι να υπηρετεί ανήσυχα και καλά ενημερωμένα μέλη που θα χρησιμοποιούν τον ορθό λόγο και την επιστήμη προκειμένου να ελέγχουν την εκτελεστική εξουσία και να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της νομοθεσίας και γενικότερα στην άσκηση της πολιτικής» (Watt, 2010, σ. 435).

Η εξάπλωση των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών, υπήρξε μεγάλη ιδιαίτερα κατά το δεύτερο μισό του 19<sup>ου</sup> αιώνα, στοιχείο που συνδέεται επίσης με τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά και τα ιστορικά δεδομένα της περιόδου. Μπορεί δε να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα της ίδιας ιστορικής διαδικασίας που οδήγησε στο διάστημα αυτό και στη ραγδαία αύξηση των βιβλιοθηκών παγκοσμίως, τόσο σε αριθμό όσο και σε ποικιλία τύπων. Η οικονομική ανάπτυξη που

επέφερε η βιομηχανική επανάσταση και οι συνακόλουθες πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές ανέδειξαν τον ρόλο των βιβλιοθηκών στην κοινωνία και την απαίτηση αυτές να υπηρετήσουν κάθε ειδική κατηγορία αναγκών και κοινού (Galluzzi, 2010, σσ. 550-551). Ταυτόχρονα η ανάγκη συστηματοποίησης και οργάνωσης της συνεχώς αυξανόμενης εκδοτικής παραγωγής οδήγησε στην παράλληλη ανάπτυξη του κλάδου της βιβλιοθηκονομίας. Στον χώρο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών οι επιδράσεις αυτές εντοπίζονται το διάστημα αυτό είτε στη σύσταση νέων, είτε στην οργάνωση των ήδη υπάρχοντων. Κατά τη διάρκεια του επόμενου αιώνα η ίδρυση κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών συνεχίστηκε και σήμερα σχεδόν κάθε κοινοβούλιο στον κόσμο διαθέτει βιβλιοθήκη.

Πρώτη χώρα στον κόσμο που απέκτησε κοινοβουλευτική βιβλιοθήκη ήταν η Γαλλία. «Έναυσμα αφύπνισης» και «εργαστήριο ιδεών» για τους λαούς της Ευρώπης, (Αλιβιζάτος, 2011, σ. 195), η Γαλλική Επανάσταση δρομολόγησε εξελίξεις και κινητοποίησε συνταρακτικές αλλαγές. Σε αυτήν ανάγεται και η ιστορία δημιουργίας της *Bibliothèque de l'Assemblée nationale*<sup>5</sup>.

Αμέσως μετά τη συγκρότηση το 1789 της Συντακτικής Συνέλευσης (*Assemblée nationale constituante*) οι αντιπρόσωποι διατύπωσαν άμεσα, την ανάγκης να διασφαλιστεί η διατήρηση των αρχείων των εργασιών τους και να συγκεντρωθούν έργα αναφοράς που θα τους βοηθούσαν κατά την προετοιμασία του κοινοβουλευτικού έργου. «Μια βιβλιοθήκη ανταποκρίνεται στην αξιοπρέπεια των αντιπροσώπων του μεγάλου Έθνους για τους οποίους προορίζεται και τους βοηθάει να αποσαφηνίζουν τη σκέψη τους» ανέφερε χαρακτηριστικά ο Armand Gaston Camus, αντιπρόσωπος του Παρισιού και εκλεγμένος αρχιεργατοδότης.<sup>6</sup>

Οι πρώτες ενέργειες έγιναν το 1792 και οριστικοποιήθηκαν το 1796 με σχετικό νόμο (14 Ventôse IV έτους από ανακηρύξεως της Δημοκρατίας / 4.3.1796). Στο ξεκίνημά της και έως το 1814 η *Bibliothèque de l'Assemblée nationale* κάλυπτε και τις ανάγκες του δεύτερου σώματος, της Γερουσίας που συγκροτήθηκε το 1799 (Tanfield, 2000, σ. 49).

Το κυρίαρχο εγκυκλοπαιδικό πνεύμα της εποχής και το εκφρασμένο όραμα των πρώτων υπευθύνων της για μία βιβλιοθήκη-«cabinet» σπανίων και πολυτίμων αντικειμένων<sup>7</sup> χαρακτήρισε τον εμπλουτισμό της πρώτης κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης. Καθοριστική ήταν επίσης η ενσωμάτωση βιβλιοθηκών, κυρίως κληρικών, που είχαν συγκεντρωθεί κατά τη

<sup>5</sup> <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque>

<sup>6</sup> <https://gallica.bnf.fr/edit/und/bibliotheque-et-archives-de-lassemblee-nationale>

<sup>7</sup> <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque>

διάρκεια της Επανάστασης, ενώ και το καθεστώς υποχρεωτικής κατάθεσης, που διατηρήθηκε έως το 1828, ενίσχυσε τον πλουραλιστικό χαρακτήρα της βιβλιοθήκης<sup>8</sup>.

Το 1800 η ίδρυση της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress) ως μικρής, «κλειστής» νομοθετικής, στην ιδρυτική της φάση, βιβλιοθήκης ακολουθεί τη μεταφορά της πρωτεύουσας των Η.Π.Α από τη Φιλαδέλφεια στην Ουάσιγκτον και σηματοδοτεί την έναρξη της λαμπρής της πορείας<sup>9</sup>.

Στον ευρωπαϊκό χώρο το παράδειγμα της Γαλλίας ακολουθεί το 1815 το δεύτερο Σώμα της Ολλανδίας (Tweede Kamer der Staten-Generaal), έναν χρόνο μόνο μετά τη σύστασή του. Στο Ηνωμένο Βασίλειο με τη μακρά, κοινοβουλευτική ιστορία που χάνεται στα χρόνια του Μεσαίωνα, η Βουλή των Αντιπροσώπων (House of Commons) θα αποκτήσει βιβλιοθήκη το 1818, ενώ το δεύτερο σώμα (House of Lords) λίγα χρόνια αργότερα, το 1826 (Murphy, 2010, σσ. 473-474).

Στην πεντηκονταετία που ακολουθεί το Συνέδριο της Βιέννης το 1815, συστήνονται αρκετές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, γεγονός που αναμφίβολα συνδέεται με τις γεωπολιτικές αλλαγές που σημειώθηκαν στη μεταναπολεόντεια Ευρώπη. Στο διάστημα των χρόνων αυτών δημιουργούνται νέα εθνικά κράτη, ενώ η παραχώρηση συνταγματικού χάρτη από τους ηγεμόνες για την προφύλαξη από τον κίνδυνο των επαναστάσεων επιφέρει πολιτειακές μεταβολές σε πολλές χώρες που αποκτούν για αυτόν τον λόγο κοινοβούλια. Στην Ισπανία η βιβλιοθήκη της Βουλής των Αντιπροσώπων (Congreso de los Diputados) ανάγει τις ρίζες της στην ιστορική βιβλιοθήκη Cortes που είχε συσταθεί το 1811 από τη Συνέλευση Cortes του Cádiz, ενώ η Γερουσία (Senado) αποκτά βιβλιοθήκη το 1834. Ακολουθεί το κοινοβούλιο της Πορτογαλίας το 1836, η Βουλή των Ελλήνων το 1846, τα νομοθετικά σώματα της Δανίας, Ελβετίας και Ιταλίας το 1848, ενώ το 1857 ξεκινά η ιστορία της παλαιότερης κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης της Τσεχίας, στο πλαίσιο βέβαια της Αυστροουγγαρίας (Sandgrind, 2010, σ. 414). Η πορεία αυτή θα εξακολουθήσει στα επόμενα χρόνια και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα με τη σύσταση των ιστορικότερων ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Το 1861 συγκροτείται η κοινοβουλευτική Βιβλιοθήκη της Κροατίας και το 1869 της Εθνικής Συνέλευσης της Αυστρίας (Nationalrat). Έως το τέλος του αιώνα δημιουργούνται βιβλιοθήκες στην Ουγγαρία (1870), τη Νορβηγία (1871), τη Φινλανδία (1872) και τη Βουλγαρία (1880), ενώ η κοινή βιβλιοθήκη για τα δύο νομοθετικά σώματα της Βουλής του Βελγίου (Federaal Parlement van België) ξεκινά το 1891. Το 1906 αποκτά βιβλιοθήκη η Δούμα της Ρωσίας και ακολουθούν η Βουλή των Αντιπροσώπων της

<sup>8</sup> Αλλαγή στην αντίληψη για το περιεχόμενο και τον σκοπό της βιβλιοθήκης παρατηρείται από το 1830. Το υλικό που συλλέγεται αφορά πια μόνο στις ειδικές ανάγκες των νομοθετών, ενώ για τους ίδιους λόγους αυστηρή παραμένει και η πολιτική πρόσβασης καθώς εξυπηρετείται αποκλειστικά κοινό που συνδέεται με τη λειτουργία του Κοινοβουλίου.

<sup>9</sup> <https://www.loc.gov/about/history-of-the-library/>

Ρουμανίας και της Σερβίας (1918), η Sejma της Πολωνίας το 1919 και τα κοινοβούλια της Ιρλανδίας (1924) και της Λευκορωσίας (1933)<sup>10</sup>.

Στη σύγχρονη ιστορία των ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ορόσημο είναι η ίδρυση, το 1953 στο Λουξεμβούργο, της Βιβλιοθήκης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο μαζί με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν τα βασικά όργανα που συμμετέχουν στη θέσπιση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Anghelescu, 2010, σσ. 424-425). Σήμερα η βιβλιοθήκη, με έδρα τις Βρυξέλλες, στηρίζει αποκλειστικά τις απαιτητικές και πολυδιάστατες ανάγκες του μητρικού οργανισμού και διαθέτοντας υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία ηγείται των εξελίξεων στον χώρο των ομοειδών πληροφοριακών οργανισμών. Στο πρόσφατο παρελθόν τομή αποτελεί η ουσιαστική επανεκκίνηση των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών στις χώρες του πρώην ανατολικού συνασπισμού στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη καθώς και στην πρώην Σοβιετική Ένωση (Robinson, 2003, σ. 501). Σε μία περίοδο που έχει γενικότερα χαρακτηριστεί ως «η εποχή των κοινοβουλίων» (Robinson & Gastelum, 1998, σ. 1) οι πολιτειακές και εθνικές μεταβολές στις χώρες αυτές μετά τη δεκαετία του 1990, οδήγησαν σε ισχυροποίηση του ρόλου των νομοθετικών σωμάτων στα πλαίσια της νέας δημοκρατικής διακυβέρνησης. Οι βιβλιοθήκες, ακόμη και εκεί όπου προϋπήρχαν, είχαν για δεκαετίες πάψει να λειτουργούν ή είχαν βυθιστεί σε αδράνεια χωρίς να υπηρετούν κανέναν από τους σκοπούς δημιουργίας τους. Οι αλλαγές που σημειώθηκαν με την επιστροφή από τα ομοσπονδιακά καθεστώτα στις εθνικές δημοκρατίες, τούς προσέδωσαν νέο, ενισχυμένο ρόλο και η ανάπτυξή τους τις επόμενες δεκαετίες υπήρξε αξιολογική. Σε αρκετές περιπτώσεις (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία) η νέα τους ταυτότητα διαμορφώθηκε με την ποικιλότητα συνδρομή και άλλων χωρών αλλά και ειδικής ομάδας εμπειρογνομώνων που συστάθηκε με πρωτοβουλία του Αμερικανικού Κογκρέσου (Special Task Force on the Development of Parliamentary Institutions in Eastern Europe) και προσέφερε τεχνογνωσία και υλικοτεχνική υποστήριξη (Anghelescu, 2010, σσ. 422-423; Eenmaa, 1997, σ. 100).

Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζουν οι βιβλιοθήκες των Βαλτικών κρατών (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία) οι οποίες συνιστούν διακριτή ομάδα στον χάρτη των ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Η κοινή τους ιστορική διαδρομή που ξεκίνησε με την ανεξαρτητοποίηση των χωρών τους στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά και οι ιδιαιτερότητές τους όσον αφορά τη σχέση τους με τις εθνικές βιβλιοθήκες των χωρών τους αποτελούν τα κύρια, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Η κοινοβουλευτική βιβλιοθήκη της

---

<sup>10</sup> Τα στοιχεία είναι επικαιροποιημένα και προέρχονται από τους ιστότοπους των βιβλιοθηκών και σχετικό ερωτηματολόγιο που υποβλήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας.

Εσθονίας, από τη συγκρότησή της το 1918, ανέλαβε και καθήκοντα εθνικής βιβλιοθήκης, ενώ η Λετονία και η Λιθουανία απέκτησαν το 1919 κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες που λόγω του μικρού μεγέθους τους συνεργάζονταν στενά με τις εθνικές βιβλιοθήκες. Το διάστημα 1940-1991 οι τρεις βιβλιοθήκες μοιράστηκαν την ίδια σκοτεινή μοίρα της καταστροφής και της απώλειας μεγάλου μέρους των συλλογών τους. Σήμερα και στις τρεις χώρες οι ρόλοι εθνικής και κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης συμπλέκονται ξανά με τις πρώτες να υπηρετούν τις ανάγκες των κοινοβουλίων παρέχοντας υπηρεσίες έρευνας, πληροφόρησης ή βιβλιογραφικής υποστήριξης. Μάλιστα το 1992 οι τρεις εθνικές βιβλιοθήκες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις τους σε βιβλία και τεχνολογικό εξοπλισμό υπέγραψαν μεταξύ τους σχετική συμφωνία συνεργασίας (Anghelescu, 2010, σ. 422). Ανάλογη είναι η περίπτωση της ιστορικής Προεδρικής Βιβλιοθήκης της Λευκορωσίας<sup>11</sup> που από την ίδρυσή της διαδραμάτισε ρόλο κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης της χώρας (Judo, 1988).

#### 2.1.2.2 ΣΤΑΔΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Όπως είναι φυσικό η πολύχρονη αυτή διαδρομή διαιρείται σε κάθε περίπτωση σε διάφορες φάσεις και χαρακτηρίζεται από περιόδους αλλαγών και αναπροσαρμογών, που είτε αντανακλούν στρατηγικές επιλογές των υπευθύνων είτε υπαγορεύονται από ιστορικές συνθήκες και γεγονότα (πόλεμοι, δικτατορίες κ.ά). Ανεξάρτητα όμως από τις διαφορές που παρατηρούνται υπάρχουν στοιχεία που σκιαγραφούν ένα γενικότερο, κοινό σχήμα στην εξέλιξή τους.

Οι Fraser και Martin (2010) μελετώντας συγκριτικά την ιστορία της κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης της Νέας Ζηλανδίας σε σχέση με άλλων χωρών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι συνήθως η ιστορική πορεία κάθε κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης μπορεί να διαιρεθεί σε τέσσερις περιόδους, παρά τις διαφορές στη χρονική διάρκεια και τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους (σ. 459).

Στο πρώτο στάδιο, η αναγνώριση της ανάγκης για στήριξη του κοινοβουλευτικού έργου οδήγησε στην αναζήτηση πόρων για τη δημιουργία βιβλιοθήκης, στη συγκρότηση των πρώτων συλλογών, στην αναζήτηση έστω προσωρινού χώρου στέγασης και στη στελέχωση με περιορισμένο αρχικά αριθμό προσωπικού. Στο επόμενο στάδιο βασικός στόχος καταγράφεται η ανάπτυξη και οργάνωση των συλλογών σε κατεύθυνση όμως και με τρόπο που ακολουθούσε αλλά και απηχούσε κυρίως το όραμα του εκάστοτε υπευθύνου. Στην ίδια αυτή φάση συχνά κατασκευάζεται το κτήριο της βιβλιοθήκης, σχεδιασμένο ώστε να καλύπτει

<sup>11</sup> Ίδρύθηκε το 1933 και έως το 1941 γνώρισε εξαιρετική ανάπτυξη. Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου οι συλλογές της λεηλατήθηκαν και μέρος των μεταφέρθηκε στη Γερμανία. Η βιβλιοθήκη αποκαταστάθηκε μετά το 1946 και έκτοτε εξελίχθηκε σταδιακά σε μία από τις σημαντικότερες βιβλιοθήκες της Λευκορωσίας.



τις ανάγκες της αλλά συχνά και για να απηχεί τη σημασία που κάθε φορά της αποδιδόταν. Τα κτήρια των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών του 19ου αιώνα, κατασκευασμένα με τη συνδρομή άριστων δημιουργών, πρόβαλλαν την ιδέα της εθνικής ταυτότητας και ακτινοβολούσαν εσωτερικά και εξωτερικά μεγαλοπρέπεια και στιβαρότητα (Fraser & Martin, 2010, σ. 462). Η συνέχεια της εξελικτικής πορείας, χαρακτηρίζεται από τη διερεύνηση σε κάθε χώρα του ξεχωριστού ρόλου της κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης στην κοινωνία και την πολιτική ζωή του τόπου και συνδέεται άμεσα με τη διαμόρφωση και παγίωση της ιδιαίτερης ταυτότητάς της. Στο πλαίσιο αυτό σε αρκετές χώρες οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, καλύπτοντας το σχετικό κενό, απέκτησαν χαρακτήρα εθνικής ή δημόσιας βιβλιοθήκης και διεύρυναν το περιεχόμενο των συλλογών και την ακτίνα δράσης τους, ενώ άλλες επέμειναν στον ρόλο τους ως ειδικές βιβλιοθήκες για συγκεκριμένο κοινό (Fraser & Martin, 2010, σσ. 463-464). Στο τελευταίο στάδιο οι περισσότερες κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες επικεντρώθηκαν στην ενεργή συμμετοχή τους στη λειτουργία του κοινοβουλίου και στην ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών πληροφόρησης και έρευνας για την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών τους (Fraser & Martin, 2010, σσ. 466).

Σε όλη αυτή την πορεία, κυρίαρχη είναι στη βιβλιογραφία η άποψη ότι κάθε φορά οι αντικειμενικές ανάγκες των μελών του κοινοβουλίου ήταν ο παράγοντας που κινητοποιούσε τις αλλαγές προς συγκεκριμένη κατεύθυνση. Ο Watt (2010) και σε αυτήν την περίπτωση αποσυνδέει τα δύο αυτά θέματα αντιμετωπίζοντας ως «αστικό μύθο» την άποψη ότι η νομοθέτηση είναι αποκλειστικά το αποτέλεσμα της επαρκούς ενημέρωσης των μελών του κοινοβουλίου από τη βιβλιοθήκη. Χωρίς σε καμία περίπτωση να αμφισβητεί την πραγματική χρησιμότητα και αξία των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών θεωρεί ότι οι αλλαγές που κάθε φορά δρομολογούνταν προέκυπταν περισσότερο από τις απόψεις των επαγγελματιών του χώρου, τις γενικότερες τάσεις στο πεδίο των βιβλιοθηκών, την περιρρέουσα ατμόσφαιρα κάθε εποχής και το μεταρρυθμιστικό πνεύμα των διευθυντικών τους στελεχών (σ. 49).

### 2.1.2.3 ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Λόγω των ποικίλων παραγόντων που εμπλέκονται στη δημιουργία και τη διαμόρφωσή τους οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες που καθιστούν δύσκολη την κατάταξή τους σε κάποια συγκεκριμένη κατηγορία βιβλιοθηκών.

Τυπικά εντάσσονται στις *Βιβλιοθήκες του Νομοθετικού Σώματος* που αποτελούν ένα από τα τρία είδη κυβερνητικών βιβλιοθηκών οι οποίες συνολικά «είναι αρμόδιες να συνεισφέρουν στους στόχους του οργανισμού στον οποίο ανήκουν και να υποστηρίζουν τις βασικές λειτουργίες των μητρικών οργανισμών, όπως η κατάρτιση προγραμμάτων και πολιτικών,

διοικητικές και ρυθμιστικές δράσεις, συμβουλευτικές ενέργειες και ερευνητικά προγράμματα» (Bolt & Burge, 2014, σ. 11).

Στο πλαίσιο αυτό η σχέση τους με την αρχή που υπηρετούν (Κοινοβούλιο), ο καθορισμένος σκοπός λειτουργίας τους, και το περιορισμένο με συγκεκριμένες ανάγκες κοινό τους, τις καθιστά συγγενείς με τις Ειδικές Βιβλιοθήκες (Special Libraries) που δημιουργούνται από εξειδικευμένα ερευνητικά ιδρύματα, επιχειρήσεις και οργανισμούς, για την παροχή πληροφόρησης που σχετίζεται άμεσα με τους εκάστοτε στόχους τους.

Παρόλα αυτά, διαφέρουν από αυτές πρωτίστως γιατί θεματικά καλούνται να καλύψουν πληροφοριακές ανάγκες σε ένα μεγάλο εύρος γνωστικών πεδίων και άρα ενδιαφέρονται για το σύνολο της διαθέσιμης γνώσης (Cunningham, 2009, σσ. 11-12).

Παράλληλα όμως άλλες επιμέρους ιδιαιτερότητες όσον αφορά το περιεχόμενο των συλλογών, τις υπηρεσίες, την πολιτική πρόσβασης τις κατατάσσουν σε έναν «υβριδικό», πιο «σύνθετο» τύπο βιβλιοθηκών. Στο ίδιο συμπέρασμα συμβάλλει και το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά με άλλους τύπους βιβλιοθηκών (δημόσιες, βιβλιοθήκες σπανίων βιβλίων και πολύτιμου υλικού, ηλεκτρονικές κλπ.) (Core, 2000, σ. 310).

Οι ιδιαιτερότητες αυτές οδήγησαν μάλιστα σε πρωτοβουλίες δικτύωσης μεταξύ τους για τον διαμοιρασμό πληροφοριών και την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών. Πρώτο βήμα ήταν η δημιουργία περιφερειακών ενώσεων από χώρες που μοιράζονταν κοινά χαρακτηριστικά, με την παλαιότερη σε παγκόσμιο επίπεδο να είναι αυτή των Βορείων χωρών (Committee of the Nordic Parliamentary Libraries). Η ένωση που ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Δανίας το 1920 συμπεριέλαβε τη Φινλανδία, Ισλανδία, Νορβηγία και Σουηδία και με μία σειρά δράσεων (κοινές εκδόσεις, ανταλλαγές ψηφιακού υλικού, τακτικές συναντήσεις κ.ά.) παραμένει ως σήμερα ιδιαίτερα δυναμική και δραστήρια, μία «σπουδή δημοκρατίας» όπως χαρακτηριστικά έχει αναφερθεί (Laaksovirta, 2005). Η πιο πρόσφατη ένωση συγκροτήθηκε μόλις το 2009 και αφορά τα κοινοβούλια της Αφρικής (Africa Parliamentary Knowledge Network library working group (APKN) ενώ συνολικά σε κάθε ήπειρο υπάρχει μία τουλάχιστον ανάλογη ένωση με αξιόλογη δυναμική και δραστηριότητα (Robinson, 2003, σ. 502)<sup>12</sup>.

Το 1976 υπήρξε σημαντική στιγμή στην ιστορία των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών όταν δημιουργήθηκε εντός της διεθνούς επιστημονικής Ομοσπονδίας Ενώσεων Βιβλιοθηκονόμων

---

<sup>12</sup> • Association of Parliamentary Librarians of Australasia (APLA) (1984-)  
 • Association of Parliamentary Librarians of Asia and the Pacific (APLAP) (1990-)  
 • Parliamentary Libraries of South East Asia, (1986-)  
 • Association of Parliamentary Libraries in Canada (APLIC/ABPAC), (1975-)  
 • Association of Parliamentary Libraries of Eastern and Southern Africa  
 • (APLESA), (1994-) (Sandgrind, 2010, <https://www.ifla.org/services-for-parliaments/regional-associations-of-parliamentary-libraries>)

και Ιδρυμάτων IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions)<sup>13</sup> ξεχωριστό, ειδικό τμήμα (Library and Research Services for Parliaments Section). Ολιγομελές στην αρχή, με μόλις 31 μέλη, στη συνέχεια αναπτύχθηκε, αν και με αργούς ρυθμούς, και στα πρόσφατα χρόνια ενδυναμώθηκε αισθητά αποκτώντας τη σύγχρονη, μεγάλη δυναμική του (Kohl, 1989). Πυρήνα των στόχων του τμήματος, που εξειδικεύονται ανά διετία στα σχετικά σχέδια δράσης, αποτελούν η αύξηση της αποτελεσματικότητας των βιβλιοθηκών και των ερευνητικών υπηρεσιών των κοινοβουλίων καθώς και η συνεργασία και δικτύωση μεταξύ τους για την αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με τη νομοθετική διαδικασία. Παράλληλα με έμφαση τονίζεται ο καθοριστικός ρόλος τους στην εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών και την ενδυνάμωση του κοινοβουλευτικού συστήματος σε παγκόσμιο επίπεδο<sup>14</sup>.

Ανάλογους στόχους απηχεί η δημιουργία το 1977 στη Βιέννη, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (European Centre for Parliamentary Research and Documentation/ ECPRD). Μέλη του είναι σήμερα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και 63 νομοθετικά σώματα 47 χωρών που ο Πρόεδρος τους είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των Προέδρων του Κοινοβουλίου<sup>15</sup>.

Μέσω ποικίλων δράσεων και πρωτοβουλιών (συνέδρια, σεμινάρια, website, εκδόσεις κ.ά.) που απευθύνονται στις βιβλιοθήκες των κοινοβουλίων αλλά και στις υπόλοιπες οντότητες, παρόχους κοινοβουλευτικής πληροφόρησης επιδιώκεται μεταξύ των συμμετεχόντων η προσέγγιση σε επαγγελματικό επίπεδο και η οικοδόμηση δικτύου επικοινωνίας και συνεργασίας (Δρούλια, 2011).

### 2.1.3 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΩΣ ΠΑΡΟΧΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

#### 2.1.3.1 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ο ρόλος της πληροφόρησης, της ενημέρωσης και της γνώσης κατά τη νομοθετική διαδικασία αναγνωρίζεται σε θεωρητικό επίπεδο ως σημαντικός, τόσο στο στάδιο της προπαρασκευής και επεξεργασίας της νομοθεσίας, όσο και στη συνέχεια κατά τη διακίνηση και εμπέδωσή της από την κοινωνία. Στη διαδικασία μάλιστα εξέλιξης και εκσυγχρονισμού της πολιτικής, η επαρκής και ολόπλευρη πληροφόρηση, μπορεί εκτός από τις προφανείς, να επιτελέσει και άλλες αυξητικά κλιμακούμενης σημασίας λειτουργίες, που να επηρεάσουν συνολικά τα

<sup>13</sup> Η IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), ιδρύθηκε το 1927 στο Εδιμβούργο και εκπροσωπεί τα ιδρύματα βιβλιοθηκών και τις ενώσεις των βιβλιοθηκονόμων προωθώντας τα επαγγελματικά τους συμφέροντα.

<sup>14</sup> <https://www.ifla.org/about-the-library-and-research-services-for-parliaments-section>

<sup>15</sup> <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/ecprd-network>

χαρακτηριστικά του πολιτικού συστήματος. Βάση για τη διεξαγωγή ποιοτικού και εποικοδομητικού κοινοβουλευτικού διαλόγου, μπορεί να επιτρέψει την επίτευξη του μεγαλύτερου βαθμού συναίνεσης κατά τη νομοθέτηση. Παράλληλα, μπορεί να οδηγήσει σε νομοθέτηση με πιο τεχνοκρατικούς όρους, στοιχείο που θα βελτιώσει την αξιοπιστία της, θα αυξήσει τη νομιμοποίησή της και θα διασφαλίσει την εφαρμογή της. Τέλος, μπορεί συνολικά να ενδυναμώσει, τον ρόλο και τον βαθμό παρέμβασης της νομοθετικής εξουσίας στο πλαίσιο πάντα των συνταγματικών της αρμοδιοτήτων (Robinson, 1998, σ. 816). Στο πνεύμα αυτό οι Miko και Robinson (1994) συνδέουν το επίπεδο κοινοβουλευτικής πληροφόρησης με κάθε έναν από τους τύπους κοινοβουλίου, όπως τους προσδιόρισε από το 1975 ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας Nelson Polsby<sup>16</sup>. Κατ' αυτούς η πληροφόρηση είναι καταλυτικός παράγοντας στη μετάβαση από έναν τύπο νομοθετικής εξουσίας που απλώς επικυρώνει με την ψήφο της τις επιλογές της εκτελεστικής εξουσίας, σε αυτόν που τις επεξεργάζεται ουσιαστικά, ασκώντας κριτική και συντάσσοντας καίριες αντιπροτάσεις (σσ. 409-430). Σύμφωνα μάλιστα με νεότερη τοποθέτηση των Pelizzo κ.ά. (2004) στις «εκδημοκρατιζόμενες» χώρες, στις οποίες συχνά καταστρατηγείται υπέρ της εκτελεστικής εξουσίας η φιλελεύθερη αρχή της διάκρισης των εξουσιών, η νομοθετική εξουσία έχει ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη ελεύθερης, αντικειμενικής και αξιόπιστης πληροφόρησης προκειμένου να ασκήσει κριτική στις νομοθετικές προτάσεις της κυβέρνησης και να αναλάβει ουσιαστικές πρωτοβουλίες (σ. 2).

Σε αυτή την αποστολή οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες μπορεί να έχουν ενεργή συμμετοχή και παρέμβαση σε συνάρτηση βέβαια και με τα διαφορετικά μοντέλα πολιτικής που εφαρμόζονται σε κάθε χώρα. Οποσδήποτε η πολιτική που υιοθετείται σε κάθε βιβλιοθήκη, πέρα από τον θεσμικά προβλεπόμενο ρόλο της, διαμορφώνεται σε σημαντικό βαθμό από το στρατηγικό της όραμα, την επιθυμητή ακτίνα δράσης της, το μέγεθος των συλλογών, τον ρυθμό εμπλουτισμού της και τους διαθέσιμους πόρους σε υποδομές και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

### 2.1.3.2 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Ανάλογα με αυτές τις παραμέτρους, διαμορφώνεται και ο κύκλος εργασιών των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών μεταξύ των οποίων κυριαρχούν παραδοσιακές υπηρεσίες βιβλιοθήκης, πληροφοριακές υπηρεσίες και υπηρεσίες έρευνας. Οι λειτουργίες αυτές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, που κυμαίνεται από τον βασικό εντοπισμό της κατάλληλης

<sup>16</sup> Σύμφωνα με αυτή υπάρχουν τέσσερις τύποι κοινοβουλίων με το φάσμα να ξεκινά από νομοθετικά σώματα που λειτουργούν σε ελάχιστο επίπεδο, υποστηρίζοντας απλώς τις ενέργειες και τις προτάσεις του Εκτελεστικού και να καταλήγει μέσω ενδιάμεσων τύπων σε νομοθετικά σώματα με καθοριστική επιρροή στην άσκηση της πολιτικής.

πληροφορίας, την επεξεργασία και συνθετική της παρουσίαση έως τη διεξαγωγή εξειδικευμένης έρευνας και τη σύνταξη ειδικών αναλύσεων.

Στις παραδοσιακού τύπου λειτουργίες (traditional library services), ανήκει πρωτίστως η υπηρεσία αναγνωστηρίου και η διαχείριση του βιβλιακού, ηλεκτρονικού, ψηφιακού, χαρτώου, τρισδιάστατου ή άλλου υλικού των συλλογών τους. Στις πιο εκσυγχρονισμένες η χρήση κάποιου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης βιβλιοθηκών (ILS) αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα, καθώς δίνει πρόσθετες και πιο εξελιγμένες δυνατότητες καταλογογράφησης και τεκμηρίωσης, διακίνησης και αναζήτησης (OPAC) μέσω ηλεκτρονικού καταλόγου. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν επίσης υπηρεσίες δανεισμού και διαδανεισμού, φωτοτύπησης και ψηφιοποίησης υλικού κ.ά.

Οι πληροφοριακές υπηρεσίες (reference/information services), περιλαμβάνουν κάθε εργασία γρήγορης αναζήτησης και διάθεσης πληροφορίας από έντυπες ή on-line πηγές όπου δεν απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο έρευνας (Cunningham, 2009, σ. 27). Πρόσφατα η αναγνώριση της σημασίας της εκπαίδευσης των ίδιων των κοινοβουλευτικών και των συνεργατών τους στην αναζήτηση και χρήση της πληροφορίας έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη πρόσθετων υπηρεσιών ενημέρωσης με τη διοργάνωση ειδικών σεμιναρίων και δράσεων, ανάλογα φυσικά πάντα με το επίπεδο κατάρτισης και τις δεξιότητες του προσωπικού τους (Pelizzo κ.ά., 2004, σ. 7).

Παράλληλα αρκετές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες αναλαμβάνοντας πιο ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής στη χώρα τους (policy-making process) προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα εξειδικευμένων υπηρεσιών έρευνας, ανάλυσης και συμβουλευτικής (research services). Ιστορικά και στον τομέα αυτό η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου καινοτόμησε συστήνοντας το 1914 την πρώτη υπηρεσία έρευνας που λειτούργησε ως πρότυπο για τις υπόλοιπες κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες (Fraser & Martin, 2010, σ. 467). Στην Ευρώπη οι πρώτες σχετικές ενέργειες εμφανίζονται το 1963, όταν η Γαλλική εθνοσυνέλευση δημιούργησε τμήμα κοινοβουλευτικής ενημέρωσης στη Βιβλιοθήκη που εξελίχθηκε αργότερα σε ανεξάρτητο γραφείο έρευνας και τεκμηρίωσης (Pelizzo κ.ά., 2004, σ. 2).

Η δημιουργία ειδικών βάσεων δεδομένων, η σύνταξη αναφορών και ενημερωτικών σημειωμάτων (briefings) για επίκαιρα θέματα δημόσιας πολιτικής ή για νέα νομοσχέδια, η συγκριτική ανάλυση νομοθεσιών, η ανάπτυξη μοντέλων πρόβλεψης επιπτώσεων είναι υπηρεσίες σχεδιασμένες για να επιτρέπουν στους νομοθέτες κριτικές και ουσιαστικές παρεμβάσεις στις νομοθετικές πρωτοβουλίες της εκτελεστικής εξουσίας (Robinson, 1998, σσ. 821-823). Παράλληλα δραστηριότητες όπως η σύνταξη και έκδοση ευρετηρίων, ενημερωτικών εντύπων και δελτίων, εγχειριδίων και εκθέσεων που αφορούν κυρίως στις

εργασίες και τα πρόσωπα του κοινοβουλίου και απευθύνονται στο εσωτερικό αλλά και το εξωτερικό τους κοινό αποτελούν επίσης κοινή πρακτική στις περισσότερες βιβλιοθήκες (Tanfield, 2000, σ. 21).

### 2.1.3.3 BIBΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ RESEARCH SERVICES

Τα τελευταία χρόνια τις αυξημένες, τόσο σε όγκο όσο και σε ποιότητα απαιτήσεις επιστημονικής στήριξης του κοινοβουλευτικού έργου υπηρετούν παράλληλα και άλλες υπηρεσίες, με αντίστοιχο αντικείμενο και ποικίλα ονόματα (Research Service, Reference Service, Documentation Center, Information Resource Center, Analytical Department, Legislative information Center, Parliamentary Institute, Budget Office κ.ά.)<sup>17</sup>.

Η ανάπτυξη αυτή υπήρξε ραγδαία κυρίως στις νέες δημοκρατίες ως συνέπεια των πολιτειακών αλλαγών σε αυτές. Με εξαίρεση τη Νορβηγία<sup>18</sup>, που είχε ήδη τέτοια εξειδικευμένη υπηρεσία, οι χώρες αυτές ήταν οι πρώτες που απέκτησαν οργανωμένες υπηρεσίες Research Service και σταδιακά η πρακτική αυτή υιοθετήθηκε και από πολλά άλλα ευρωπαϊκά κοινοβούλια (Robinson, 1998, σ. 826).

Η σχέση αυτών των νέων φορέων πληροφόρησης με τις βιβλιοθήκες υπαγορεύεται σε μεγάλο βαθμό από τις υπηρεσίες που παρέχουν αλλά και από το σχήμα διοικητικής οργάνωσης που υπάρχει. Στον ευρωπαϊκό χώρο σε μία ενότητα κοινοβουλίων, η παραδοσιακή βιβλιοθήκη υποστηρίζει και υπηρεσίες Research Service ή έχει στη διοικητική της δομή σχετικό τμήμα, σε άλλη, υπάρχει ενοποιημένη υπηρεσία πληροφόρησης του Κοινοβουλίου που συμπεριλαμβάνει τη Βιβλιοθήκη, τις Υπηρεσίες έρευνας και τεκμηρίωσης, το Αρχείο και τις υπηρεσίες Πληροφορικής (Information technology service), σε μία τρίτη περίπτωση Βιβλιοθήκη και Research Service αποτελούν ανεξάρτητες διοικητικές οντότητες που όμως συνεργάζονται στενά προκειμένου να αποφεύγονται οι αλληλοεπικαλύψεις και μόνο σε ελάχιστες εξαιρέσεις οι υπηρεσίες αυτές είναι ανεξάρτητες και δε συνεργάζονται <sup>19</sup>.

<sup>17</sup> <https://www.ifla.org/about-the-library-and-research-services-for-parliaments-section>. Παράλληλα, διεθνείς οργανισμοί όπως η Inter-parliamentary Union (IPU) και άλλες διακοινοβουλευτικές ενώσεις σε περιφερειακό, ηπειρωτικό και παγκόσμιο επίπεδο συμβάλλουν επίσης στην κατεύθυνση της διάχυσης της πληροφορίας και των καλών πρακτικών στη νομοθέτηση (Pelizzo κ.ά., 2004, σσ. 11-12).

<sup>18</sup> Οι πρώτες ενέργειες είχαν ξεκινήσει στα μέσα της δεκαετίας του 1970 αλλά τελικά η υπηρεσία Research Service στο νορβηγικό κοινοβούλιο συστάθηκε το 1999. (Floistad, 2001).

<sup>19</sup> Ενδεικτικά 16% από 37 ευρωπαϊκά κοινοβούλια που απάντησαν σε σχετικό ερωτηματολόγιο ανήκουν στην πρώτη κατηγορία και αντίστοιχα 42%, 37% και 5% στις υπόλοιπες. Στοιχεία από: ECPRD request no 3376 που υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2017 από τη Senato della Repubblica και τη Senato dei Deputati.

## 2.1.4 ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

### 2.1.4.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Το προσωπικό των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών αποτελεί μία ιδιαίτερη κατηγορία στο σύνολο των επαγγελματιών του χώρου λόγω των υψηλών απαιτήσεων και της ιδιαίτερης ταυτότητας και αποστολής των χώρων στους οποίους εργάζονται. Χρειάζεται να διαθέτουν υψηλή επιστημονική κατάρτιση, αλλά και κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως ερευνητική ικανότητα, μέγιστη και βαθιά γνώση των κατάλληλων πηγών (ηλεκτρονικών ή μη), και δυνατότητα ανταπόκρισης σε αυστηρές προθεσμίες και απαιτητικές διαδικασίες. Οι κοινοβουλευτικοί βιβλιοθηκονόμοι μάλιστα ακολουθούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ειδική δέσμη προτύπων τα οποία έχουν εκδοθεί από την IFLA (Bolt & Burge, 2014, σ. 11).

Καθώς όμως η δραστηριότητα και η κατεύθυνση των βιβλιοθηκών αυτών μετακινείται από την απλή παροχή πρόσβασης στην πληροφορία στη διεξαγωγή συστηματικής και εξειδικευμένης έρευνας, στο προσωπικό των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών προστίθενται νέες ειδικότητες (επαγγελματίες της πληροφόρησης, νομικοί, οικονομολόγοι, πολιτικοί επιστήμονες, πληροφορικοί, αναλυτές δεδομένων, ειδικοί εμπειρογνώμονες κλπ.) (Robinson, 1998, σσ. 819-820).

### 2.1.4.2 ΚΟΙΝΟ-ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί κύριος λόγος δημιουργίας των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ήταν η κάλυψη των αναγκών ενημέρωσης των μελών του κοινοβουλίου, με αποτέλεσμα να καταστούν «κλειστού» τύπου βιβλιοθήκες, τουλάχιστον στο αρχικό στάδιο. Από νωρίς όμως οι όροι πρόσβασης σε κάποιες από αυτές αναθεωρήθηκαν και σήμερα υπάρχουν διάφορα σχήματα που αποδίδουν τη σχέση τους με το γενικό κοινό.

Μία ιδιαίτερη διάσταση για το θέμα αυτό στα πρώτα χρόνια λειτουργίας των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών δίνουν οι Fraser και Martin (2010) οι οποίοι συνδέουν τον βαθμό πρόσβασης με το μοντέλο της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας κάθε χώρας. Ενδεικτικά, στον ελιτισμό των δύο σωμάτων του βρετανικού κοινοβουλίου στις αρχές του 19ου αιώνα, αποδίδουν τον αρχικό χαρακτήρα της βιβλιοθήκης του ως βιβλιοθήκης - «club», ενώ αντίθετα η μορφή της δημοκρατίας των ΗΠΑ αποτυπώνεται στην ανοιχτή πολιτική που υιοθέτησε ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (σ. 461).

Σήμερα η πολιτική των βιβλιοθηκών διαμορφώνεται με ανάλογους όρους και απηχεί σε κάθε περίπτωση και την αντίληψη για τον στρατηγικό τους ρόλο στην κοινωνία. Παράλληλα όμως πρέπει να συνυπολογίζονται και διάφορες άλλες παράμετροι (δυνατότητες και υποδομές,

αριθμός προσωπικού, τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας του κοινοβουλίου, όγκος εργασιών κλπ) που οδηγούν κάθε φορά σε συγκεκριμένες επιλογές.

Βασικό κοινό, η εξυπηρέτηση του οποίου αποτελεί προτεραιότητα, παραμένει το εσωτερικό (βουλευτές, συνεργάτες, επιτροπές, κόμματα, προσωπικό κοινοβουλίου) το οποίο μπορεί να κάνει χρήση του συνόλου των διαθέσιμων υπηρεσιών. Εξωτερικό κοινό (υπουργεία ή άλλοι κυβερνητικοί φορείς, ακαδημαϊκοί ερευνητές ή γενικό κοινό) μπορεί επίσης να εξυπηρετηθεί, με τρόπο όμως και σε βαθμό που ποικίλλει (Robinson, 1998, σσ. 820-821). Κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες ανοιχτές στο γενικό κοινό, αποτελούν ένα «υβριδικό» μοντέλο που συνδυάζει χαρακτηριστικά «τυπικής» κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης με ειδικής ή γενικής βιβλιοθήκης (Sandgrind, 2010, σ. 414).

Στον ευρωπαϊκό χώρο οι περισσότερες βιβλιοθήκες (π.χ. Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Δανία, Νορβηγία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σερβία, Κροατία, Σλοβακία κ.ά.) ακολουθούν αυστηρή πολιτική πρόσβασης και μόνο υπό προϋποθέσεις εξυπηρετούν εξωτερικούς χρήστες. Οι υπόλοιπες (π.χ. Αυστρία, Ελλάδα, Ιταλία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Σουηδία, Τσεχία, Φινλανδία, Εσθονία) απευθύνονται στο γενικό κοινό που μπορεί να κάνει χρήση μεγάλου μέρους των υπηρεσιών τους<sup>20</sup>. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο συνδέει την επιλογή αυτή με τις αξίες της διαφάνειας, της απρόσκοπτης πρόσβασης στην πληροφορία, της ενδυνάμωσης του ρόλου των πολιτών στην πολιτική ζωή και συνολικά με την στήριξη της δημοκρατίας (Korkeila & Peuhkurinen, 2014 ; Brundin, 2005).

#### 2.1.5 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

Σήμερα, στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον του 21<sup>ου</sup> αιώνα, οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες αναζητούν τη νέα ταυτότητά τους αντιμετωπίζοντας, όπως και οι υπόλοιπες βιβλιοθήκες, πολυδιάστατες προκλήσεις.

Αναμφισβήτητα, η πρόοδος της τεχνολογίας στον τομέα της πληροφόρησης κινητοποίησε δραστικές αλλαγές με αποτέλεσμα σήμερα να αμφισβητούνται πολλές βεβαιότητες σε σχέση με το μέλλον και τον ρόλο των βιβλιοθηκών συνολικά. Στο σύγχρονο ψηφιακό τοπίο, όπως έχει διαμορφωθεί με τη ανάπτυξη του διαδικτύου και κυρίως με τη νέα γενιά του Παγκόσμιου Ιστού Web 2.0, οι βιβλιοθήκες έχασαν το μονοπώλιο στην παροχή πληροφορίας, ενώ οι ανταγωνιστές τους διεκδικούν ηγετική θέση σε αυτό, διαθέτοντας υπερπληθώρα ψηφιακών πηγών και συνεχώς αναβαθμιζόμενες υπηρεσίες αναζήτησης και εντοπισμού της πληροφορίας (Missingham, 2011, σ. 53). Στο κρίσιμο για το μέλλον τους σταυροδρόμι προβάλλει επιτακτική η ανάγκη να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, να επανεξετάσουν

<sup>20</sup> Με βάση τις απαντήσεις 37 βιβλιοθηκών σε ερωτηματολόγιο που απεστάλη στο πλαίσιο της έρευνας καθώς και σχετικού ερωτήματος του ECPRD (Request no 3376, ό.π.) 68% ανήκουν στον πρώτο τύπο βιβλιοθηκών και 32% στον δεύτερο.



τον ρόλο τους και να επαναξιολογήσουν τις υπηρεσίες που προσφέρουν, σε συνάρτηση πάντα με τις βασικές αξίες που θεσμικά υπηρετούν. Στο πλαίσιο αυτό όλες οι βιβλιοθήκες αναθεωρούν την στρατηγική τους επιδιώκοντας νέα διακριτά, μοναδικά χαρακτηριστικά που θα τους προσδίδουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και θα καθιστούν αναγκαία την ύπαρξή τους.

Για τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, ο προβληματισμός είναι ανάλογος και πολυεπίπεδος. Οπωσδήποτε και για αυτές όπως και για κάθε άλλο οργανισμό διαχείρισης της πληροφορίας και της γνώσης, η μέγιστη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών είναι μονόδρομος για τη δημιουργία καινοτόμων εργαλείων έρευνας, την αναβάθμιση των υπηρεσιών αλλά και την ανάπτυξη νέων πιο εξειδικευμένων που θα καλύπτουν τις σύγχρονες απαιτήσεις πληροφόρησης του κοινοβουλίου.

Παρόλα αυτά υπάρχουν μελετητές οι οποίοι, χωρίς βέβαια να αρνούνται συνολικά την πολιτική αυτή, αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό την έμφαση που δίνεται στη σχέση της πληροφορίας με τη λήψη πολιτικών αποφάσεων. Θεωρούν δε ότι δεν είναι καν δεδομένο ή αυτονόητο ότι οι εμπλεκόμενοι στις λειτουργίες του κοινοβουλίου αξιοποιούν τη βιβλιοθήκη στον μέγιστο βαθμό ή με τον βέλτιστο τρόπο. (Pelizzo κ.ά., 2004, σ. 5). Αντίστοιχα ο Core (2000) κάνει λόγο για «φетиχισμό της πληροφορίας» (information fetishism) στον χώρο των κοινοβουλίων και των βιβλιοθηκών τους, και αμφισβητεί ότι η υπερδιάθεση πληροφόρησης έχει οδηγήσει στη βελτίωση του επιπέδου κοινοβουλευτικής συζήτησης ή στην αναβάθμιση της δημόσιας πολιτικής (σ. 313). Στο ίδιο πλαίσιο ο Watt (2010) θεωρεί ότι τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη στις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες είχε χαρακτηριστικά «μυωπικού μάρκετιγκ», με τη διάθεση πληθώρας υπηρεσιών και πληροφοριακών προϊόντων, που δεν συμβάδισαν πάντα με τις πραγματικές ανάγκες του κοινού τους (σ. 441). Για τον λόγο αυτό σε αυτή τη μεταβατική φάση προβάλλεται ως προαπαιτούμενο η αποτίμηση του βαθμού στον οποίο οι βιβλιοθήκες συμβάλλουν πραγματικά στην παραγωγή πολιτικής με τη διεξαγωγή σχετικών μελετών επίπτωσης και αξιολόγησης που αυτή τη στιγμή είναι περιορισμένες (Watt, 2010, σ. 443; Al Baghal, 2019, σσ. 104-105).

Αν όμως το θέμα της συμβατότητας των βιβλιοθηκών με τις πραγματικές ανάγκες του βασικού, εσωτερικού τους κοινού είναι ιδιαίτερα κομβικό για τον μελλοντικό τους προσανατολισμό, προκλητική είναι επίσης σήμερα η προοπτική σε σχέση με τη θέση τους στην κοινωνία γενικότερα. Καθώς μάλιστα οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, παρά την τρέχουσα, δύσκολη, οικονομική κατάσταση υποφέρουν λιγότερο σε σχέση με άλλες βιβλιοθήκες από περικοπές και συνεχίζουν να έχουν σημαντική χρηματοδότηση, η

αξιοποίηση των πόρων τους στον μέγιστο βαθμό και η διάθεσή τους στο σύνολο της κοινωνίας δημιουργεί ζωηρή επιστημονική συζήτηση (Galluzzi, 2010, σ. 554).

Εξετάζοντας την κατάσταση στη χώρα του ο Αυστραλός Cope (2000), αφού επισημαίνει την επικρατούσα συνολική αμφισβήτηση των θεσμών, διαπιστώνει παράλληλα την υστέρηση των κοινοβουλίων στον τομέα της πολιτικής επικοινωνίας που είναι προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου δημοκρατίας με ουσιαστικότερη συμμετοχή των πολιτών. Θεωρεί δε ότι οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματά τους και αναπτύσσοντας περαιτέρω δυνατότητες, θα μπορούσαν να καλύψουν αυτό το έλλειμμα και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως βιβλιοθήκες με περιεχόμενο πολιτικού ενδιαφέροντος (political resource libraries) προς όφελος της κοινωνίας. Χωρίς να υποστηρίζει ότι μπορούν μόνες τους να αντιμετωπίσουν την γενικότερη δυσaréσκεια σε σχέση με το πολιτικό σύστημα, υποστηρίζει όμως ότι μπορούν να συμβάλλουν στην αντιστροφή του κλίματος θέτοντας το υψηλού επιπέδου φάσμα υπηρεσιών τους στη διάθεση όχι μόνο της δικής τους εσωτερικής ελίτ αλλά του συνόλου των πολιτών (σσ. 316-317).

Για τη Missingham (2011) αντίστοιχα, η σύγχρονη αντίληψη του κοινοβουλίου επιβάλλει την εδραίωση μιας νέας, ανοικτής και αμφίδρομης σχέσης που δε θα περιορίζεται στην εκλογική διαδικασία (σχέση ψηφοφόρου-αντιπροσώπου) και τους παραδοσιακούς τρόπους επικοινωνίας. Ανάλογες άλλωστε προβάλλουν και οι προσδοκίες των πολιτών για σύνδεση με τους εκπροσώπους του κοινοβουλίου με ουσιαστικότερους δεσμούς που θα τους χαρακτηρίζει η αξιοπιστία, η διαφάνεια και η εμπιστοσύνη (σ. 53). Στην κατεύθυνση αυτή οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες μπορούν να είναι αρωγοί προσαρμόζοντας τις δράσεις τους, ώστε το κοινοβούλιο να αναδειχθεί ένας πρότυπος οργανισμός στην υπηρεσία της Δημοκρατίας.

Στο ίδιο πνεύμα ο Watt (2010) θεωρεί ότι η αξιοποίηση των ικανοτήτων των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών στον τομέα της πληροφόρησης και «εκτός των τειχών» θα μπορούσε να είναι το σύμβολο πρωτοπορίας των κοινοβουλίων του 21<sup>ου</sup> αιώνα. Ενισχύει δε τη θέση του αυτή υποστηρίζοντας ότι το νέο μοντέλο «διαβουλευτικής δημοκρατίας» προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση της πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων, για τα οποία αναγκαίος όρος είναι η αντικειμενική και υψηλής ποιότητας πληροφόρηση (σ. 452).

Στο γενικό αυτό πλαίσιο προβληματισμού και ανακατατάξεων, και με επίκεντρο τις παρεχόμενες υπηρεσίες αλλά και το επιθυμητό κοινό-στόχος, έχουν ήδη διαμορφωθεί στον χώρο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών δύο κυρίαρχες τάσεις εν μέρει και αντίθετες, οι

οποίες με μικρές αποκλίσεις αποτυπώνονται με σαφήνεια και στον ευρωπαϊκό χώρο, καθιστώντας αδύνατο τον προσδιορισμό ενός μόνου μοντέλου λειτουργίας.

Από τη μία υπάρχουν βιβλιοθήκες που γίνονται πολύ εξειδικευμένες, αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους υπηρεσίες και συλλογές και εστιάζουν μόνο σε ό,τι σχετίζεται με το κοινοβούλιο. Λειτουργούν έτσι σχεδόν αποκλειστικά ως κέντρα έρευνας και τεκμηρίωσης για αυτό, συχνά μάλιστα ενοποιώντας τις υπηρεσίες τους με άλλες υπηρεσίες του κοινοβουλίου. Στην άλλη κατεύθυνση πολλές βιβλιοθήκες, χωρίς να αλλάζουν τη βασική αποστολή και τις πολιτικές τους, επεκτείνουν, όπως προαναφέρθηκε, την ακτίνα δράσης τους προς το γενικό κοινό στο πλαίσιο της γενικότερης εξωστρέφειας του ίδιου του κοινοβουλίου τους και της προσπάθειας προσέγγισης των πολιτών. Μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις συνδέονται με τις εθνικές βιβλιοθήκες των χωρών τους (π.χ. Εσθονία) ή γίνονται κεντρικές ερευνητικές βιβλιοθήκες για συγκεκριμένα πεδία όπως η πολιτική επιστήμη και το δίκαιο καλύπτοντας τις σχετικές ανάγκες σε εθνικό επίπεδο (π.χ. Φινλανδία) (Galluzzi, 2010, σσ. 551-552).

## 2.2 ΟΙ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στην ενότητα διευκρινίζονται αρχικά οι έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής διαχείρισης. Στη συνέχεια γίνεται συνοπτική αναφορά στη σχέση, τον ρόλο και τη συμμετοχή των βιβλιοθηκών στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η προσέγγιση εξειδικεύεται στις ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες και παρουσιάζεται ο τρόπος συγκρότησης και το περιεχόμενο των συλλογών τους. Τέλος, αναφέρονται οι προκλήσεις που ανακύπτουν στο σύγχρονο περιβάλλον σε σχέση με τη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος καθώς και ο σχετικός προβληματισμός που έχει αναπτυχθεί στον κύκλο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Καλές πρακτικές και υποδειγματικά παραδείγματα από συγκεκριμένες κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες της Ευρώπης ολοκληρώνουν τη θεματική της ενότητας.

### 2.2.1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Ο προσδιορισμός, η ερμηνεία και η ακριβής οριοθέτηση των όρων «πολιτιστική κληρονομιά» (cultural heritage) και «πολιτιστική διαχείριση» (cultural heritage management) αποτελούν αντικείμενο θεωρητικών αναλύσεων που εκφεύγουν των ορίων της παρούσας μελέτης. Επιβάλλεται όμως η συνοπτική αποσαφήνισή τους στο πλαίσιο της διερεύνησης της σχέσης τους με τις βιβλιοθήκες.

Ήδη από τον 17<sup>ο</sup> αι. σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων εισήγαγε την έννοια των πολιτιστικών αγαθών και έθετε όρους που αφορούσαν στην προστασία τους. Η συστηματοποίηση όμως

των σχετικών προσπαθειών σημειώθηκε την περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο οποίος υπήρξε και για τα πολιτιστικά αγαθά ολέθριος εξαιτίας της αναποτελεσματικής νομικής προστασίας τους. Καταστροφές από αεροπορικές επιδρομές ή λεηλασίες, λαθραίες διακινήσεις, φθορές από κακές συνθήκες φύλαξης στη διάρκεια του πολέμου προκάλεσαν ανεπανόρθωτες συνέπειες που αναζωπύρωσαν το ενδιαφέρον σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (Κρασιάς, 2013, σσ. 6-16).

Ο όρος «πολιτιστικά αγαθά» (cultural assets) προσδιορίστηκε για πρώτη φορά στη σύμβαση της UNESCO (Διεθνής Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό), «για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης», Χάγη 1954<sup>21</sup>, και χρησιμοποιήθηκε και στη μεταγενέστερη σύμβαση του ίδιου οργανισμού σχετικά «με τα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών», Παρίσι 1970<sup>22</sup>. Το 1972 το περιεχόμενο του αρχικού όρου διευρύνθηκε και η Διεθνής Σύμβαση «για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς», καθιέρωσε τον όρο «πολιτιστική κληρονομιά» (cultural heritage)<sup>23</sup>.

Σύμφωνα με τα κείμενα αυτά, θα μπορούσε επιγραμματικά να αναφερθεί ότι η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει τα υλικά και άυλα (μύθοι, γλώσσα, προφορικές παραδόσεις, ήθη και έθιμα κ.ά), κινητά (έργα τέχνης, γραπτά μνημεία, αρχαιολογικά ευρήματα κ.ά.) και ακίνητα (κτίσματα, αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, κτηριακά συγκροτήματα κ.ά.), φυσικά και μη κατάλοιπα του παρελθόντος που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ιστορικό, αρχαιολογικό, καλλιτεχνικό ή άλλο ενδιαφέρον και έχουν ξεχωριστή σημασία για το παρόν και το μέλλον των κοινωνιών. Χρήζει δε ανάλογου σεβασμού και προστασίας προκειμένου να μεταβιβαστεί ακεραία και στις επερχόμενες γενιές και αποτελεί ευθύνη όλων η εξασφάλιση ανεμπόδιστης πρόσβασης σε αυτήν.

Ο όρος «πολιτιστική διαχείριση», παρά τις επιμέρους διευκρινίσεις, εξειδικεύσεις και περιορισμούς που εμπεριέχει, κυρίως ως προς το περιεχόμενο και το πεδίο εφαρμογής, αποδίδει ως γενική έννοια τη συστηματική δραστηριότητα και διαρκή διαδικασία προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς<sup>24</sup>. Τα πολιτιστικά αγαθά ως αποτυπώματα και δημιουργήματα της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας των ανθρώπων αποτελούν συστατικά στοιχεία της ταυτότητας του παγκόσμιου πολιτισμού και κοινό κτήμα της ανθρωπότητας και ως τέτοια αποτελούν αντικείμενο της πολιτιστικής διαχείρισης. Ως επιστημονικός και επαγγελματικός κλάδος η πολιτιστική διαχείριση αναπτύσσεται σταθερά

<sup>21</sup> [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13637&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13637&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

<sup>22</sup> [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13039&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13039&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

<sup>23</sup> [http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13055&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13055&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

<sup>24</sup> Αναλυτικότερα για την ορολογία και το περιεχόμενο της πολιτιστικής διαχείρισης βλ. Πούλιος, 2010, σσ. 321-340.

τα τελευταία χρόνια και εδράζεται σε ένα ισχυρό θεωρητικό πλαίσιο με αρχές, μοντέλα, μεθοδολογία και πρακτικές που συνεχώς εξελίσσονται και εξειδικεύονται.

### 2.2.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Οι βιβλιοθήκες και το περιεχόμενό τους αναφέρονται ήδη από τη σύμβαση του 1954 ως μέρος της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς (βλ. άρθρο 1) και εντάσσονται στο ίδιο πλαίσιο προβληματισμού και ενδιαφέροντος. Διασώζουν δε τόσο υλική πολιτιστική κληρονομιά, όσο και άυλη καθώς συνιστούν «πολιτιστικούς χώρους» στους οποίους τα «αντικείμενα», διαφυλάσσουν «πρακτικές, αναπαραστάσεις, γνώσεις και τεχνικές» που αναγνωρίζονται επίσης ως πολιτιστική κληρονομιά (Δευτεραίου, 2018, σσ. 20-21).

Η IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) ευαισθητοποιημένη στο θέμα τονίζει τον πολυδιάστατο, κείριο ρόλο των βιβλιοθηκών τόσο στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και στη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτήν. Οι ιστορικές κυρίως βιβλιοθήκες διαθέτοντας οι ίδιες συλλογές που περιλαμβάνουν από παλαιά χειρόγραφα έως σύγχρονο πρωτογενές ψηφιακό υλικό, καλούνται να τις διαφυλάξουν, να τις διατηρήσουν ακολουθώντας σύγχρονους κανόνες προστασίας και να τις αναδείξουν μέσα από τις δράσεις τους. Παράλληλα, ως ιδρύματα συλλογικής μνήμης (memory institutions) καλούνται με το ευρύ φάσμα υπηρεσιών που προσφέρουν να συμβάλλουν στη διατήρηση και σύνδεση των κοινοτήτων τους με την πολιτιστική κληρονομιά, επιτρέποντας με τη διάχυση των γνώσεων τη μεγαλύτερη κατανόηση και τον διάλογο. Αλλά και ως πολυπολιτισμικοί κόμβοι που υπηρετούν την ειρήνη, τον σεβασμό της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας, δύναται και πρέπει να έχουν πρωταγωνιστική συμμετοχή στην υπέρβαση των εμποδίων για πρόσβαση στον πολιτισμό<sup>25</sup>.

Στο πλαίσιο αυτό είναι αυτονόητο ότι το μοντέλο των βιβλιοθηκών, απλά ως χώρων απόθεσης και φύλαξης υλικού είναι σήμερα απόλυτα ανεπαρκές. Αντίθετα η νέα αντίληψη τις αντιμετωπίζει ως σημαντικά κέντρα πολιτισμού με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα. Έτσι, αντί να είναι απλά ουδέτερα σημεία συλλογής αντικειμένων, μπορούν ως «δυναμικές αποθήκες πολιτιστικών υλικών» να τα επεξεργάζονται και να τα αξιοποιούν ουσιαστικά για νέες προσεγγίσεις και ερμηνείες. Έτσι, αναδεικνύονται σε πολυδύναμα κέντρα που οργανώνουν και επικοινωνούν τους πολιτιστικούς τους πόρους διαμορφώνοντας παράλληλα ένα πεδίο αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με το κοινό (Αλεξοπούλου, 2020, σ. 5). Αναμφίβολα μεριμνώντας οι βιβλιοθήκες για το μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς που

<sup>25</sup><https://www.ifla.org/node/7609>

διαχειρίζονται συμβάλλουν στη γενικότερη ευαισθητοποίηση ως προς την αξία και τη σημασία της. Με τον τρόπο αυτό τα κατάλοιπα του παρελθόντος αναδεικνύονται και η παρελθούσα ανθρώπινη εμπειρία γίνεται μέσο ερμηνείας και κατανόησης του παρόντος (Αλεξοπούλου, 2020, σ. 21).

Αναμφισβήτητα, η πολιτιστική διαχείριση, ενέχοντας όπως προαναφέρθηκε την έννοια της προστασίας-διαφύλαξης στοιχείων του παρελθόντος στο παρόν και το μέλλον, περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών και ενεργειών, που κατά την εφαρμογή τους συγκεκριμενοποιούνται και προσαρμόζονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες κάθε περίπτωσης. Η συνολική ανάλυση των πολυάριθμων σχετικών λειτουργιών δεν αποτελεί αντικείμενο της μελέτης αλλά θα επιχειρηθεί μία σχηματική αναφορά και ομαδοποίηση αυτών που κυρίως αφορούν στον χώρο των βιβλιοθηκών.

Αναμφίβολα, η ολοκληρωμένη διαχείριση των συλλογών είναι κομβικής σημασίας διαδικασία υποδομής και αποτελεί προαπαιτούμενο κάθε επόμενης επεξεργασίας. Περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την οργάνωση, ταξινόμηση, καταγραφή, καταλογογράφηση και τεκμηρίωση του υλικού. Επιμέρους λεπτομέρειες της διαδικασίας συγκεκριμενοποιούνται και εξειδικεύονται ανάλογα με το είδος των τεκμηρίων, σύμφωνα με τις βασικές αρχές που επιβάλλουν σε κάθε περίπτωση οι σύγχρονοι κανόνες της Βιβλιοθηκονομίας και Επιστήμης της Πληροφόρησης, της Αρχειονομίας και της Μουσειολογίας.

Κοινός παρονομαστής ωστόσο είναι το γεγονός ότι οι σύγχρονες ανάγκες στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας, επιβάλλουν τη διαλειτουργικότητα, την επικοινωνία και ανταλλαγή δεδομένων και προϋποθέτουν την υιοθέτηση σύγχρονων, κοινά αποδεκτών και διαδεδομένων προτύπων σε όλα τα στάδια των σχετικών εργασιών. Τελικός στόχος της διαδικασίας είναι η οργάνωση της πληροφορίας με τρόπο που θα διασφαλίζει σε όλους απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτή. Μέρος της διαχείρισης των συλλογών είναι επίσης η διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής προσκτήσεων που επιτρέπει τον εμπλουτισμό και την ανάπτυξη της βιβλιοθήκης με όρους που εξυπηρετούν τους σκοπούς, τον χαρακτήρα και τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών της.

Πυλώνα της πολιτιστικής διαχείρισης αποτελεί επίσης η ασφαλής διαφύλαξη των τεκμηρίων και η υλοποίηση ενεργειών για την προστασία τους. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται η διατήρηση (preservation) του υλικού (φυσικού ή ψηφιακού), που αφορά κυρίως στην εξασφάλιση ιδανικών συνθηκών φύλαξης του αλλά και η συντήρηση (conservation) που έχει ως στόχο την σταθεροποίηση της κατάστασης και την επιμήκυνση του χρόνου ζωής του (Ζερβός, 2015, σ. 189).

Η ανάδειξη του πολιτιστικού περιεχομένου είναι ο απώτερος στόχος της πολιτιστικής διαχείρισης και μπορεί να υλοποιηθεί στις βιβλιοθήκες με ποικίλους τρόπους και μέσα, ιδιαίτερα δε με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η ψηφιοποίηση, η ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών και υπηρεσιών (πολυμέσα, αποθετήρια, ψηφιακές βιβλιοθήκες κ.ά.), η υποστήριξη συνεργειών σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο για διαμοιρασμό πληροφοριών, είναι σύγχρονοι τρόποι που επιτρέπουν τη διάχυση του περιεχομένου των βιβλιοθηκών.

Στην Ευρώπη, όπου ο σεβασμός της πολιτιστικής ταυτότητας και ποικιλομορφίας, αποτελεί τη βάση της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πολιτιστικά θέματα, σχετικές συνθήκες και ποικίλες δράσεις υποστηρίζουν την τόνωση της συντήρησης, ανάπτυξης και προώθησης του πολιτισμού (Σεμερτζάκη, 2004, σσ. 121-133). Ανάμεσα στα πολυάριθμα, συχνά διαφορετικού μεγέθους προγράμματα που υλοποιούνται αξιοσημείωτες είναι στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς μεγάλης κλίμακας δράσεις, όπως Europeana<sup>26</sup>, CHESSEX<sup>27</sup>, Emotive<sup>28</sup>, CrossCult<sup>29</sup> (Vassilakaki κ.ά., 2019, σσ. 1-2).

Τέλος, η διοργάνωση εκθέσεων, φυσικών ή ψηφιακών, η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και άλλων δράσεων εξωστρέφειας (ξεναγήσεις, αξιοποίηση της κοινωνικής τεχνολογίας, κ.ά), αποτελούν επίσης συνήθεις πρακτικές, που οι βιβλιοθήκες υιοθετούν, προκειμένου να διευρύνουν την ακτίνα δράσης τους και να ικανοποιήσουν τον σύγχρονο πολυδιάστατο (κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό κ.ά.) ρόλο τους στην κοινωνία.

## 2.2.3 ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

### 2.2.3.1 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες συχνά διαθέτουν συλλογές που παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία όσον αφορά τη συγκρότηση, το μέγεθος και το περιεχόμενό τους. Παράγοντες όπως η ιστορική πορεία κάθε βιβλιοθήκης, οι διαφορές κουλτούρας, οι εκάστοτε επιλογές προσώπων που τέθηκαν σε ηγετικές θέσεις κατά τη διάρκεια αυτής αλλά και η κυρίαρχη σε κάθε εποχή αντίληψη για τον ρόλο και την αποστολή των βιβλιοθηκών διαμόρφωσαν τις ιδιαιτερότητες αυτές.

Στο πλαίσιο αυτό, παλαιότερες βιβλιοθήκες διαθέτουν εκτενείς και διαφορετικών κατηγοριών συλλογές υλικού, αντίθετα με τις νεότερες που έχουν πιο περιορισμένες σε αριθμό και θεματολογία. Το μέγεθος των αποκλίσεων, κυρίως σε ό, τι αφορά τον όγκο των συλλογών, αποτυπώνει ενδεικτικά σχετική παγκόσμια έρευνα του 2004. Σε αυτή τα 110

<sup>26</sup> <https://www.europeana.eu/portal/en>

<sup>27</sup> <http://www.chessexperience.eu/>

<sup>28</sup> <https://emotiveproject.eu/>

<sup>29</sup> <https://crosscult.eu>

εκατομμύρια βιβλία και οι συνδρομές σε 75.000 περιοδικά της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου αντιπαρατίθενται με τα 50 βιβλία της κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης στο Μπουρούντι και τη μία συνδρομή σε περιοδικό στη βιβλιοθήκη της Παραγουάης οριοθετώντας έτσι τα ακρότατα σημεία των υπαρχόντων αντιθέσεων (Islam, 2004).

Αναμφισβήτητα πυρήνας των συλλογών σε όλες σχεδόν τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες ήταν τα απαραίτητα για την ενημέρωση των μελών του κοινοβουλίου κείμενα, η νομοθετική παραγωγή της χώρας αλλά και η νομοθεσία άλλων χωρών. Καθώς όμως οι πολυδιάστατες ανάγκες των κοινοβουλευτικών δεν ήταν εύκολο να συγκεκριμενοποιηθούν, τα θεματικά όρια των συλλογών συχνά επεκτείνονταν. Η ανάγκη αποθησαύρισης πληροφοριών διαφορετικού είδους και έκτασης υπήρξε ένας από τους λόγους για τον οποίο σε αρκετές βιβλιοθήκες ίσχυσε το καθεστώς «υποχρεωτικής κατάθεσης» της έντυπης παραγωγής (Core, 2000, σ. 311). Παράλληλα όμως με τις επαγγελματικές ανάγκες των μελών του κοινοβουλίου, στην προσθήκη και άλλων θεματικών κατηγοριών οδήγησαν και τα ιδιαίτερα, προσωπικά τους ενδιαφέροντα (Fraser & Martin, 2010, σ. 463). Τέλος, στο ίδιο αποτέλεσμα συνέτειναν, κυρίως στις παλαιότερες βιβλιοθήκες, και ιδεολογικοί λόγοι όπως η πρόθεση μέσα από το βάθος και την έκταση των συλλογών να ενισχυθεί η εικόνα κύρους και σταθερότητας του θεσμού του κοινοβουλίου (Core, 2000, σ. 321).

Στις ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες η εικόνα είναι ανάλογη, όπως διαγράφεται μέσα από αναλυτικές συγκριτικές μελέτες, που έχουν συνταχθεί με τη συγκέντρωση σχετικών στοιχείων (Dietrich-Schulz, 2008 ; Tanfield, 2000). Ιστορικές βιβλιοθήκες με ιστορία αιώνων διαθέτουν ογκώδεις συλλογές υλικού ποικίλων κατηγοριών, ενώ άλλες, κυρίως οι νεότερες, είναι θεματικά πιο επικεντρωμένες και αριθμητικά πιο περιορισμένες. Και εδώ τα επίσημα κείμενα του κοινοβουλίου (Πρακτικά συνεδριάσεων ολομέλειας και επιτροπών, Νομοσχέδια, Εισηγητικές Εκθέσεις, Αναφορές, Προϋπολογισμοί, Συμβάσεις, Συντάγματα και Κανονισμοί, Εφημερίδα της Κυβέρνησης κ.ά.) σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή αποτελούν τη βασική συλλογή. Στις βιβλιακές ενότητες κυριαρχούν οι τομείς του δικαίου, των πολιτικών επιστημών, των οικονομικών και της εξωτερικής πολιτικής, οι εκδόσεις διεθνών οργανισμών (Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένα Έθνη, κ.ά.) και το υλικό άλλων κοινοβουλίων. Περιοχές όπως η ιστορία, οι κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, η λογοτεχνία, η γεωγραφία κλπ. υποεκπροσωπούνται σε γενικές γραμμές, παρόλο που και σε αυτό το θέμα καταγράφονται αποκλίσεις. Εφημερίδες και περιοδικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, βάσεις δεδομένων και ψηφιακές πηγές, κυρίως για τομείς κοινοβουλευτικού ενδιαφέροντος κ.ά. συμπληρώνουν την κύρια δεξαμενή πληροφόρησης για το ευρύ φάσμα αντικειμένων που οι βιβλιοθήκες καλούνται να εξυπηρετούν.



Στον ετερόκλητο πλούτο πολλών ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών συμπεριλαμβάνεται επίσης υλικό που δε συνδέεται με τις εργασίες κάθε κοινοβουλίου ούτε εξυπηρετεί άμεσα τις εξειδικευμένες πληροφοριακές απαιτήσεις του κοινού του. Το πολιτιστικό αυτό απόθεμα ξεχωρίζει συχνά για την σπανιότητα, την ποικιλία, την ιστορική και πολιτιστική του αξία και συγκεντρώθηκε στη διάρκεια των αιώνων μέσα από δωρεές ή επιλεγμένες αγορές.

Χειρόγραφα, αρχέτυπα και παλαιύτα βιβλία, εκδόσεις έως τις αρχές του 20ού αι., συντάγματα, προσωπικές συλλογές, χάρτες, φωτογραφίες και οπτικοακουστικό υλικό, έργα τέχνης, ιστορικά αντικείμενα, αρχιτεκτονικά σχέδια, εφημέρα, αφίσες, φυλλάδια, γελοιογραφίες ακόμη και παρτιτούρες συγκροτούν έναν ασύγκριτο και μη αναμενόμενο αποθησαυρισμένο πλούτο. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα ελάχιστες, κυρίως πιο σύγχρονες, κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες δε διαθέτουν τέτοιες σπάνιες ή ειδικές συλλογές (π.χ. Αλβανία, Βοσνία- Ερζεγοβίνη, Γερμανία-Bundesrat, Λιθουανία, Μαυροβούνιο, Σλοβακία κ.ά.). Αντίθετα όλες οι υπόλοιπες διατηρούν ξεχωριστής αξίας τεκμήρια σε μέγεθος βέβαια και ποικιλία που παρουσιάζει μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ τους<sup>30</sup>.

Αξιοσημείωτη και ενδεικτική του δυνητικά υπάρχοντος υλικού είναι η περίπτωση της Bibliothèque de l'Assemblée nationale που διαθέτει ίσως τις πιο πλούσιες και αξιόλογες συλλογές στην Ευρώπη<sup>31</sup>. 700.000 τόμοι βιβλίων<sup>32</sup>, συμπεριλαμβανομένων των επίσημων κοινοβουλευτικών εκδόσεων, 3.000 περίπου περιοδικά, με αξιολογότερα αυτά της επαναστατικής περιόδου και του 19<sup>ου</sup> αιώνα, ηλεκτρονικές πηγές, ψηφιακά αρχεία και πολυάριθμες βάσεις δεδομένων αποτελούν τον κορμό της βιβλιοθήκης<sup>33</sup>.

Παράλληλα η παλιά συλλογή (Le fonds ancien de la bibliothèque)<sup>34</sup> περιλαμβάνει 2.000 περίπου χειρόγραφα, που χρονολογούνται ήδη από τον 9<sup>ο</sup> αιώνα, 80 αρχέτυπα, πολυάριθμες σπάνιες και πρωτότυπες εκδόσεις ενδεικτικές της βιβλιοπαραγωγής των πρώτων αιώνων της τυπογραφίας, γλυπτά, αφίσες, έργα τέχνης, νομίσματα και μετάλλια, αρχιτεκτονικά σχέδια και ιστορικά αντικείμενα που σχετίζονται με την κοινοβουλευτική ιστορία της χώρας, φωτογραφίες κ.ά.

<sup>30</sup> Τα στοιχεία αφορούν 34 ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες που απάντησαν σε ερωτηματολόγιο που απεστάλη στο πλαίσιο της έρευνας καθώς και σε σχετικό ερώτημα του ECPRD (ECPRD request no 3352 που υποβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2016 από το House of Lords του Ηνωμένου Βασιλείου).

<sup>31</sup> Από το 1834 η βιβλιοθήκη στεγάζεται σε ένα μεγαλοπρεπές κτήριο στην αυλή του Bourbon Palace που διακοσμήθηκε από τον Eugène Delacroix ο οποίος φιλοτέχνησε θεματικά τους θόλους στις οροφές του. Μεγάλο μέρος των συλλογών φυλάσσεται επίσης σε ράφια 18 χιλιομέτρων σε υπόγειο χώρο, ενώ διπλά αντίτυπα μεγάλων σειρών νομοθετικών και κοινοβουλευτικών εκδόσεων διατηρούνται στο ανάκτορο των Βερσαλλιών (Tanfield, 2000, σ. 50). Από το 1830 η πολιτική προσκτήσεων έγινε πιο αυστηρή ενώ ανάλογα διαφοροποιήθηκε και η πολιτική πρόσβασης.

<sup>32</sup> Κύριες θεματικές είναι η νομοθεσία, η πολιτική επιστήμη, η ιστορία, η οικονομία και οι κοινωνικές επιστήμες.

<sup>33</sup> Ο ηλεκτρονικός κατάλογος της βιβλιοθήκης με περίπου 300.000 καταχωρίσεις είναι προσβάσιμος στο εσωτερικό δίκτυο (intranet) σε όλα τα τμήματα της Εθνοσυνέλευσης και στο εξωτερικό (extranet), μέσω προσωπικού κωδικού, για τα μέλη. Μέρος του υλικού διατίθεται και στον συλλογικό κατάλογο των γαλλικών βιβλιοθηκών <https://ccfr.bnf.fr/>

<sup>34</sup> [https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque#node\\_2171](https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque#node_2171)

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο αρχείο του κοινοβουλίου που, όπως προαναφέρθηκε, ενίοτε αποτελεί μέρος των συλλογών της βιβλιοθήκης. Σύμφωνα με τις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες για τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες κάτι τέτοιο δεν είναι αυτονόητο ούτε απαραίτητο (Cunninghame, 2009, σσ. 125-129) και στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών κοινοβουλίων τη σχετική ευθύνη έχει ειδικό τμήμα Αρχείου. Αυτό στις περισσότερες περιπτώσεις ανήκει στην ίδια οργανωτική δομή με τη βιβλιοθήκη (π.χ. Γαλλία, Γερμανία κ.ά.) ή άλλοτε είναι απολύτως ανεξάρτητο (π.χ. Αλβανία, Ρουμανία κ.ά.), ενώ σε μεμονωμένες χώρες (π.χ. Βουλγαρία, Ελβετία, Εσθονία, Γεωργία) το αρχειακό υλικό, αφού παραμείνει για κάποιο διάστημα στο κοινοβούλιο στη συνέχεια παραδίδεται στον εθνικό αρχειακό φορέα<sup>35</sup>. Παρόλα αυτά οι βιβλιοθήκες της Δανίας, Ελλάδας, Πολωνίας και Φινλανδίας φυλάσσουν και το αρχειακό απόθεμα του Κοινοβουλίου, γεγονός που δημιουργεί για τη βιβλιοθήκη πρόσθετες απαιτήσεις διαχείρισης.

#### 2.2.3.2 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Σε όλες τις βιβλιοθήκες το αμιγώς κοινοβουλευτικού ενδιαφέροντος υλικό, ανεξαρτήτως μορφής και υποστρώματος, αξιοποιείται σε σημαντικό βαθμό. Αντίθετα τα αιτήματα για πρόσβαση στο περιεχόμενο των ιστορικών κυρίως συλλογών είναι στις περισσότερες κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες περιορισμένα και αφορούν ερευνητές με ειδικά ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα ή επισκέπτες του κοινοβουλίου, όπου αυτό επιτρέπεται<sup>36</sup>.

Παρόλα αυτά η ύπαρξη των συλλογών δημιουργεί σήμερα πολυδιάστατες προκλήσεις και οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες καλούνται να επαναξιολογήσουν θέματα όπως η πολιτική προσκτήσεων, η φύλαξη, συντήρηση, πρόσβαση, ανάδειξη και διάθεσή τους στην κοινότητα. Η διερεύνηση της ιδιότητας των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ως φορέων πολιτιστικής διαχείρισης είναι ένα θέμα συγκριτικά υποτιμημένο στη σχετική βιβλιογραφία και η ανάγκη να ερευνηθεί και να μελετηθεί επιστημονικά, προβάλλεται επιτακτική καθώς συνδέεται με τη θεσμική τους μνήμη αλλά και με την κοινωνική και πολιτιστική τους σημασία (Core, 2000, σσ. 321-322). Καθώς μάλιστα το υλικό που φυλάσσουν αποτελεί εθνική περιουσία η ευθύνη για την προστασία και την τύχη του υπερβαίνει τα όρια του χώρου των βιβλιοθηκών και δεν είναι ένα απλό ζήτημα εσωτερικής διευθέτησης αλλά εντάσσεται στη συνολική διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε τόπου.

Σε μία από τις λίγες σχετικές έρευνες ο Core (2000), με αφετηρία την περίπτωση της χώρας του, διαπιστώνει ότι σήμερα σημαντικό μέρος των συλλογών που δεν αποτελούν βασικό

<sup>35</sup> Τα στοιχεία προέρχονται από 33 βιβλιοθήκες που απάντησαν σε ερωτηματολόγιο που απεστάλη στο πλαίσιο της έρευνας καθώς και σε σχετικό ερώτημα του ECPRD (ECPRD request no 4479 που υποβλήθηκε τον Ιούλιο του 2020 από το House of Lords του Ηνωμένου Βασιλείου).

<sup>36</sup> ό.π. ECPRD request no 3352.

αντικείμενο ενδιαφέροντος κινδυνεύουν να χαθούν, ίσως γιατί, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, «η κληρονομιά του κοινοβουλευτικού παρελθόντος δεν αναγνωρίζεται ως υπευθυνότητα του παρόντος» (σ. 322). Αντίθετα ο σύγχρονος προσανατολισμός των βιβλιοθηκών εστιάζει σε υπηρεσίες κοινοβουλευτικής έρευνας και πληροφόρησης για τις οποίες αξιοποιούνται κυρίως ηλεκτρονικές πηγές και εξειδικευμένο έντυπο υλικό. Επιπρόσθετα άλλα θέματα, όπως η ανάγκη εξασφάλισης και διάθεσης πόρων για αυτόν τον σκοπό, οι απαιτήσεις φύλαξης και συντήρησης, η ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό (μουσειολόγοι, αρχειονόμοι, ιστορικοί, συντηρητές, φωτογράφοι κ.ά.), η έλλειψη χώρων κ.ά. συμβάλλουν επίσης στο να μην ιεραρχείται ως σημαντική προτεραιότητα η διαχείριση των ιστορικών κυρίως συλλογών.

Διερευνώντας πιθανές λύσεις στο ζήτημα ο Core (2000) δε διστάζει να προτείνει τη διάθεση του μη αξιοποιούμενου υλικού σε άλλα δημόσια ιδρύματα στην περίπτωση που οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες της χώρας του δεν αποφασίσουν να επενδύσουν στην ολοκληρωμένη διαχείρισή του (σ. 323). Η πρακτική δεν είναι πρωτόγνωρη καθώς υπάρχουν περιπτώσεις βιβλιοθηκών που την έχουν συνολικά ή μερικά υιοθετήσει. Στον Καναδά τμήματα των συλλογών της κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης αποτέλεσαν τη δεκαετία του 1950 την ιδρυτική συλλογή της Εθνικής Βιβλιοθήκης της χώρας και παραμένουν έως σήμερα εκεί. Αντίστοιχα στην Ευρώπη ένα μεγάλο μέρος παλαιών συλλογών της βιβλιοθήκης της Βουλής των Αντιπροσώπων της Ισπανίας (Congreso de los Diputados) βρίσκεται ήδη από τον 19<sup>ο</sup> αιώνα, στην Εθνική Βιβλιοθήκη, τη Βασιλική Ακαδημία Ιστορίας και τη Γερουσία, ενώ και στην Αγγλία από το 2003 η συλλογή σπάνιων τεκμηρίων, κυρίως βιβλίων, της βιβλιοθήκης του House of Commons, αν και συνεχίζει να ανήκει στη Βιβλιοθήκη, στεγάζεται στη βιβλιοθήκη Kings στο Βρετανικό Μουσείο <sup>37</sup>.

Σε μία άλλη έρευνα στην οποία αποτυπώθηκε η συνολική εικόνα και το περιεχόμενο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών της δυτικής Ευρώπης, η Tanfield (2000) υποστήριξε ότι η ύπαρξη αυτής της κληρονομιάς μπορεί να αποτελεί πρόβλημα για αυτές, ιδίως κατά την αναζήτηση ισορροπίας ανάμεσα στον ρόλο τους ως «επιμελητές» του παρελθόντος και αυτού ως «διαμεσολαβητές πληροφοριών για όσους επιθυμούν να επηρεάσουν το μέλλον». Σημειώνει δε ότι οι περισσότερες βιβλιοθήκες, ακόμη και στις περιπτώσεις που διέθεταν ιστορικές συλλογές, απέφυγαν να επεκταθούν σε τέτοιες αρμοδιότητες που είναι περισσότερο συμβατές με τον ρόλο των εθνικών βιβλιοθηκών. Μόνη εξαίρεση στον ευρωπαϊκό χώρο αναφέρεται η Ελλάδα που ως γενική βιβλιοθήκη δραστηριοποιήθηκε από την αρχή ενεργά σε αυτή την κατεύθυνση (σ. 18).

<sup>37</sup> ECPRD request no 3352 που υποβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2016 από το House of Lords του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο ίδιο θέμα η IFLA στις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες της υποστηρίζει ότι η διαχείριση του υλικού και η εξασφάλιση πρόσβασης είναι μέρος του ρόλου που οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες καλούνται και πρέπει να υπηρετούν παράλληλα με τη θεσμική αποστολή τους. Βέβαια, αναφορικά με την πολιτική προσκτήσεων συστήνεται στο μέλλον να είναι πιο αυστηρή, επιλεκτική και θεματικά προσανατολισμένη σε πεδία που μπορεί να έχουν πολιτικό ενδιαφέρον (Cunningham, 2009, σσ. 32-36).

Άλλου τύπου προκλήσεις προκύπτουν για τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες που έχουν αναλάβει και την ευθύνη διαχείρισης του αρχείου του κοινοβουλίου, γεγονός που διευρύνει σημαντικά τον κύκλο εργασιών που πρέπει να καλύπτουν. Στις περιπτώσεις αυτές το αρχείο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα υλικού, ποικίλων υποστρωμάτων (έγγραφα δημόσια και ιδιωτικά, οπτικοακουστικό υλικό, σχέδια, έντυπα, κ.ά.) που κυρίως σχετίζεται με τη λειτουργία, τις εργασίες και τις ποικίλες δραστηριότητες του κοινοβουλίου, την ιστορία ή τους ανθρώπους του.

Με δεδομένο το είδος και τη διακριτή αξία του υλικού αυτού η βιβλιοθήκη καλείται να είναι εξαιρετικά ευαίσθητοποιημένη και να διαθέτει κατάλληλες υποδομές, εξειδικευμένο προσωπικό και στοχευμένη στρατηγική. Η εναρμόνιση με τους γενικότερους κανόνες που προβλέπει η αρχειονομική πρακτική<sup>38</sup> είναι επιβεβλημένη, ενώ βασική προτεραιότητα αποτελεί η διαμόρφωση συγκεκριμένης πολιτικής διαχείρισης που θα καθορίζει τις αποφάσεις σχετικά με το ποια αρχεία θα πρέπει να διατηρηθούν και με ποιο τρόπο. Προτεινόμενα αξιόπιστα κριτήρια είναι η αποδεικτική, πληροφοριακή και ιστορική τους αξία (Cunningham, 2009, σσ. 126-127).

Άμεσα σχετιζόμενη με το θέμα θα μπορούσε να είναι πρόταση μελετητών όπως ο Core που υποστηρίζει ότι οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες πρέπει συστηματικά να συγκροτήσουν και να διατηρήσουν συλλογές υλικού στις οποίες θα αποτυπώνεται και θα τεκμηριώνεται η πολιτική ιστορία του κράτους. Εφήμερο υλικό, όπως φυλλάδια εκλογών, ψηφοδέλτια, φέιγ βολάν, αφίσες, συλλογές αποκομμάτων κ.ά. αλλά και δημοσιευμένο υλικό όπως η «γκρίζα» βιβλιοπαραγωγή κομμάτων, ομάδων πολιτικής σκέψης (think tank), ενώσεων, συλλόγων και πρωτοβουλιών πολιτών ακόμη και εκλογικοί χάρτες ή εκλογικά αποτελέσματα κ.ά. θα μπορούσαν να ενταχθούν στους πόρους της βιβλιοθήκης ενισχύοντας την ιδιαιτερότητα της ταυτότητάς της (Core, 2000, σ. 319). Σε αυτή την περίπτωση η ύπαρξη αρχειακής υπηρεσίας εντός της βιβλιοθήκης φαίνεται να αποτελεί πλεονέκτημα καθώς διασφαλίζει τη δεοντολογική διαχείριση υλικού αυτού του τύπου, που ίσως διαφορετικά θα «χανόταν» ανάμεσα στις υπόλοιπες συλλογές της βιβλιοθήκης.

---

<sup>38</sup> Ενδεικτικά, Ellis, J. (2000), *Η Διαχείριση Των Αρχείων*.

Στο θέμα των αρχείων του κοινοβουλίου, ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα, που οι συγκεκριμένες βιβλιοθήκες καλούνται επίσης να διαχειριστούν, είναι η ψηφιακή διατήρηση, τόσο για το ήδη ψηφιοποιημένο φυσικό υλικό αλλά κυρίως για αυτό που παράγεται πρωτογενώς ψηφιακά. Η πρακτική αυτή επικρατεί πλέον στη συντριπτική πλειοψηφία των κοινοβουλίων. κυρίως γιατί εξοικονομεί πόρους που διαφορετικά θα απαιτούνταν για τη φύλαξη του φυσικού υλικού σε κατάλληλες συνθήκες και τη μετέπειτα ψηφιοποίησή του. Από την άλλη όμως, αν δεν υπάρχει σαφής στρατηγική, ελλοχεύει ο κίνδυνος οριστικής απώλειας με καταστροφικές συνέπειες για το κοινοβούλιο αλλά και συνολικά για την πολιτική ζωή της χώρας (Cuninghame, 2009, σσ. 127-128). Ανάλογοι λόγοι επιτάσσουν την προβλεπόμενη από τους σύγχρονους κανόνες τεκμηρίωση του συνόλου του υλικού με ακρίβεια και σχολαστικότητα. Η μελέτη, κατανόηση και επαρκής περιγραφή του υλικού από εξειδικευμένους αρχειονόμους για τη σύνταξη κατάλληλων μεταδεδομένων, εγγυώνται τη διάσωσή του και διασφαλίζουν την απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτό.

Ένα άλλο ιδιαίτερο θέμα που επίσης επαναπροσδιορίζει την ιδιότητα των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών ως κέντρων πολιτιστικής διαχείρισης αναδεικνύεται από τη σύνδεσή τους με την επικοινωνιακή πολιτική του κοινοβουλίου. Στα σύγχρονα κοινοβούλια αποτελεί βασική προτεραιότητα η εξωστρέφεια, η επικοινωνία με το γενικό κοινό, και ιδιαίτερα το σχολικό, καθώς και η ενημέρωση για την οργάνωση, τις λειτουργίες, το έργο και την ιστορία του. Στόχος είναι η εμπέδωση της εμπιστοσύνης στον θεσμό του κοινοβουλίου, η προώθηση των αρχών της δημοκρατίας και της διαφάνειας και η ενίσχυση της αυτοσυνείδησης των πολιτών ώστε ως ενεργά μέλη να συμμετέχουν στην άσκηση της πολιτικής. Το έργο αυτό αποτελεί συνήθως ευθύνη ειδικού γραφείου πληροφόρησης που αναπτύσσει ποικίλες δραστηριότητες (website, υποβολή αιτημάτων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, εκδόσεις, προγραμματισμός επισκέψεων κ.ά) αξιοποιώντας σε σημαντικό βαθμό και τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών. Παρόλα αυτά, ενίοτε οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες καλούνται να αναλάβουν εξολοκλήρου και αυτόν τον ρόλο είτε να συνδράμουν επικουρικά (Cuninghame, 2009, σσ. 119-123) προσφέροντας την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους ως πάροχοι πληροφόρησης, κατά κανόνα κοινοβουλευτικής.

Τον στόχο της εξωστρέφειας εξυπηρετούν επίσης δράσεις (εκθέσεις, εκδόσεις, θεματικές επισκέψεις, κ.ά.) που στηρίζονται κυρίως σε υλικό από τις πολιτιστικές συλλογές των βιβλιοθηκών. Ειδικότερα η εκθεσιακή δραστηριότητα αναπτύσσεται σταθερά τα τελευταία χρόνια με μέγεθος βέβαια και συχνότητα που παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις. Ενδεικτικά, όπως αποτυπώνεται σε απογραφική έρευνα του 2008 (Dietrich-Schulz, 2008), περίπου οι μισές ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες διοργανώνουν περιοδικές εκθέσεις,

ιστορικού συνήθως και πολιτικού περιεχομένου, κυρίως σε διαθέσιμους δημόσιους χώρους του κοινοβουλίου (π.χ. περιστύλιο, είσοδος κ.ά.) καθώς σπάνια διαθέτουν αποκλειστικής χρήσης εκθεσιακούς χώρους (Dietrich-Schulz, 2008). Με τον τρόπο αυτό το γενικό κοινό έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τους πολιτιστικούς θησαυρούς της βιβλιοθήκης, ακόμη και στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται αυστηρή πολιτική πρόσβασης στους χώρους και τις υπηρεσίες της. Τέλος, στην ίδια έρευνα αναφέρονται και περιπτώσεις (πχ. Η Bibliothèque de l'Assemblée nationale, Βιβλιοθήκη της Βουλής) που δανείζουν υλικό των σημαντικών συλλογών τους για εκθέσεις άλλων φορέων.

Όπως γίνεται αντιληπτό η διάσταση που οι συλλογές αποκτούν ως επικοινωνιακό εργαλείο της βιβλιοθήκης αλλά και κατ' επέκταση του κοινοβουλίου αναδεικνύει την υπεραξία τους και κινητοποιεί το ενδιαφέρον για την τύχη τους.

### 2.2.3.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού, πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, ανεξάρτητα από την «ανοιχτή» ή «κλειστή» πολιτική πρόσβασης που ακολουθούν, έχουν ήδη γίνει υποδειγματικές προσπάθειες διαχείρισης του πολιτιστικού υλικού με σύγχρονους όρους. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί θα μπορούσε να αξιοποιηθεί με τη μορφή καλών πρακτικών και από τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες.

Η πιο συνήθης σχετική δραστηριότητα είναι μεγάλης έκτασης δράσεις ψηφιοποίησης, με σαφή προτεραιότητα βέβαια το αμιγώς κοινοβουλευτικού περιεχομένου υλικό καθώς και η δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών<sup>39</sup>.

Ανάμεσά τους άξια αναφοράς είναι η συνεργατική δράση των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών της Τσεχίας και της Σλοβακίας: «The Joint Czech and Slovak Digital Parliamentary Library»<sup>40</sup>. Οι βιβλιοθήκες των δύο χωρών που μοιράστηκαν κοινή διαδρομή για περίπου 70 χρόνια<sup>41</sup>, συνεργάστηκαν στενά για τη δημιουργία μίας ενιαίας ψηφιακής βιβλιοθήκης που περιέχει σε ηλεκτρονική μορφή το σύνολο των κοινοβουλευτικών τους κειμένων (Νομοσχέδια, Προτάσεις νόμων, Εκθέσεις, Αναφορές, Τροπολογίες, Αποφάσεις, Πρακτικά κ.ά) από το 1848 έως σήμερα. Το έργο, που ξεκίνησε με πρωτοβουλία της Τσεχίας το 1995

<sup>39</sup> Ψηφιακές βιβλιοθήκες είναι οργανισμοί που παρέχουν τους πόρους, συμπεριλαμβανομένου του εξειδικευμένου προσωπικού για την επιλογή, την οργάνωση και την παροχή πρόσβασης σε πολιτιστικά αγαθά, τα οποία ερμηνεύουν, διανέμουν, διατηρούν και συντηρούν την ολότητά τους. Εγγυώνται δε τη διάρκειά των ψηφιακών τεκμηρίων στο χρόνο ώστε να είναι διαθέσιμα με άμεσο και οικονομικό τρόπο σε μια συγκεκριμένη κοινωνία ή ένα σύνολο κοινωνιών». Κυριάκη-Μάνεση & Κουλούρης, 2015, σσ. 9-10).

<sup>40</sup> <https://www.psp.cz/en/sqw/hp.sqw?k=82>

<sup>41</sup> Η Τσεχοσλοβακία δημιουργήθηκε το 1918 και με εξαίρεση την περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου διατηρήθηκε έως το 1993. Στο διάστημα αυτό λειτούργησαν η Κοινή Εθνική Συνέλευση, το Εθνικό Συμβούλιο της Τσεχίας, το Εθνικό Συμβούλιο της Σλοβακίας καθώς και η Ομοσπονδιακή Συνέλευση (Malackova & Sosna 2007, σ. 253).

και το 2002 εντάχθηκε σε αυτό και η Σλοβακία, αποτελεί παράδειγμα τόσο του τρόπου αξιοποίησης, ανάδειξης και διάθεσης στην παγκόσμια κοινότητα του πλούτου των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών αλλά και των δυνατοτήτων συνεργασίας μεταξύ τους στο πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας της πληροφορίας (Malackova & Sosna, 2007, σσ. 251-257). Ανάλογη πρωτοβουλία, και πάλι εστιασμένη κυρίως στο κοινοβουλευτικό υλικό, είναι η Visegrad Digital Parliamentary Library+ που έχει υλοποιηθεί μεταξύ των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών των χωρών της ομάδας Visegrad (Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία) και της Αυστρίας<sup>42</sup>. Στην περίπτωση αυτή, η οργάνωση και επεξεργασία του υλικού και των μεταδεδομένων πολλαπλασιάζει τα οφέλη της ψηφιοποίησης και επεκτείνεται πέρα από την απλή διάθεση του ψηφιακού περιεχομένου. Ευρετήρια, λεξικά κοινοβουλευτικής ορολογίας, θησαυροί (Eurovoc), βάσεις δεδομένων κ.ά. για τα σημαντικότερα κοινοβουλευτικά έγγραφα των συμμετεχόντων βιβλιοθηκών, τα οποία είναι αναρτημένα σε κοινό χώρο, επιτρέπουν πολλαπλές αναζητήσεις και χρήσεις. Παράλληλα έχει αναπτυχθεί πλούσιο πολιτιστικό περιεχόμενο (χάρτες, διαγράμματα κ.ά.) που εστιάζει στην ιστορία του κοινοβουλευτισμού στις συγκεκριμένες χώρες.

Με δεδομένο ότι σε πολλές περιπτώσεις η αυστηρή πολιτική πρόσβασης καθιστά μέρος του πολιτιστικού αποθέματος των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών άγνωστο και απροσπέλαστο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η συνεργασία των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών της Γαλλίας (Bibliothèque de l'Assemblée nationale και La Bibliothèque du Sénat) με την Εθνική Βιβλιοθήκη της χώρας (Bibliothèque Nationale de France) στο πλαίσιο της ψηφιακής βιβλιοθήκης Gallica. Η Gallica ξεκίνησε το 1988 ως «μία βιβλιοθήκη νέου είδους» σύμφωνα με το όραμα και τον χαρακτηρισμό του François Mitterrand και αρχικά θα ήταν προσβάσιμη στον χώρο των αναγνωστηρίων της Εθνικής Βιβλιοθήκης. Οι ραγδαίες εξελίξεις με την «δημοκρατικοποίηση» που επέφερε η εμφάνιση του παγκόσμιου ιστού στα μέσα της δεκαετίας του 1990 διεύρυνε την ακτίνα δράσης της και σήμερα η Gallica, συνεχίζοντας να εμπλουτίζεται με νέο υλικό και υπηρεσίες, είναι μια από τις πλουσιότερες, και άριστα δομημένες ψηφιακές πηγές στον κόσμο, ελεύθερα προσβάσιμη στο διαδίκτυο<sup>43</sup>.

Εντασόμενες σε τέτοια συνεργατικά σχήματα και δίκτυα οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες της Γαλλίας, αν και κλειστές στο γενικό κοινό, συμβάλλουν στη διάσωση της πολιτισμικής μνήμης με τη διάθεση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς στην παγκόσμια κοινότητα αλλά παράλληλα κατορθώνουν και ξεφεύγουν σταδιακά από τη θεσμική τους απομόνωση (Andissac κ.ά., 2014, σ. 87).

<sup>42</sup> <https://www.v4dplplus.eu/>

<sup>43</sup> <http://gallica.bnf.fr>

Στον τομέα της επικοινωνίας του κοινοβουλίου με τους πολίτες υποδειγματική είναι η περίπτωση της «ανοιχτής» από το 1913 βιβλιοθήκης του φινλανδικού κοινοβουλίου. Στο πλαίσιο του οράματός της για στήριξη της δημοκρατίας, η βιβλιοθήκη λειτουργεί δυναμικά ως σύνδεσμος με το κοινό και εφαρμόζει πρωτοποριακές πρακτικές (διευρυμένο ωράριο λειτουργίας, ακόμη και τα Σαββατοκύριακα, ελεύθερος δανεισμός, διάθεση ηλεκτρονικού εξοπλισμού στα αναγνωστήρια, διενέργεια ερευνών για όλους, ελεύθερη πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων, εκθέσεις κ.ά.) που υποστηρίζουν τον ρόλο της. Ενδεικτικοί της αποτελεσματικότητας της πολιτικής της είναι οι 70.000 χρήστες και 80.000 δανεισμοί που καταγράφηκαν στη διάρκεια του 2013 (Korkeila & Peuhkurinen, 2014).

Αντίστοιχα, όσον αφορά στη διοργάνωση εκθέσεων, η δραστηριότητα της *Biblioteca della Camera dei Deputati*<sup>44</sup> αποτελεί ενδεικτική περίπτωση ανάσυρσης των συλλογών από τη λήθη και την αχρηστία και αξιοποίησής τους στο πλαίσιο της εξωστρεφούς πολιτικής της βιβλιοθήκης. Η ιστορική βιβλιοθήκη, που συστάθηκε το 1848, διαθέτει ειδικό εκθεσιακό χώρο 200 τμ. στον δεύτερο όροφο του κτηρίου της όπου διοργανώνει περιοδικές εκθέσεις. Αυτές αφορούν συνήθως σημαντικές στιγμές και πρόσωπα της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής της χώρας<sup>45</sup> και συνοδεύονται από τη δημοσίευση καταλόγων με το σύνολο των εκθεμάτων.

---

<sup>44</sup> <https://biblioteca.camera.it>

<sup>45</sup> [https://biblioteca.camera.it/4?testo\\_biblioteca=61#Mostre](https://biblioteca.camera.it/4?testo_biblioteca=61#Mostre)



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

### 3.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα μελέτη υπήρξε αποτέλεσμα ενδελεχούς βιβλιογραφικής ανασκόπησης και έρευνας πεδίου αλλά και περιπτωσιολογικής έρευνας (case study research). Η πρακτική αυτή, κερδίζει τα τελευταία χρόνια έδαφος σε αρκετούς επιστημονικούς τομείς, καθώς επιτρέπει να εξεταστούν λεπτομέρειες, να γίνουν συγκρίσεις αλλά και να διερευνηθεί το παράδειγμα με μακροσκοπική ματιά.

Κατά την εκπόνηση της μελέτης έγινε στο πρώτο στάδιο εκτενής βιβλιογραφική επισκόπηση που αποσκοπούσε στον εντοπισμό, τη μελέτη και κριτική παρουσίαση των διαθέσιμων δημοσιευμένων πηγών στην ευρύτερη θεματική των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Στόχος ήταν να αναδειχθούν διάφορες πτυχές της και να παρατεθεί το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο για τη συνέχιση της έρευνας. Στη φάση αυτή διαπιστώθηκε η σχετικά περιορισμένη ως σήμερα ερευνητική δραστηριότητα στο θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης στις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες και αναδείχθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα, όπως διατυπώθηκαν στην εισαγωγή.

Για την αποτύπωση της εικόνας που επικρατεί στον ευρωπαϊκό χώρο μελετήθηκαν πραγματολογικά δεδομένα για την οργάνωση και λειτουργία του συνόλου των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών κυρίως από δευτερογενείς πηγές. Στοιχεία αντλήθηκαν από τους σχετικούς ιστότοπους, που στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν ιδιαίτερα κατατοπιστικοί. Ανάλογη έρευνα έγινε και στη βάση (World Directory of Library and Research Services for Parliaments) που έχει δημιουργήσει το ειδικό τμήμα της IFLA για τις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες και τις ερευνητικές υπηρεσίες (IFLAPARL)<sup>46</sup>. Πρόσθετες διευκρινίσεις σε επιμέρους ζητήματα που δε συμπεριλαμβάνονταν στις προηγούμενες πηγές προέκυψαν από επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε κάποια θέματα επίσης η συγκριτική παρουσίαση και εξαγωγή ποσοτικών δεδομένων βασίστηκε σε στοιχεία από ερωτηματολόγια που είχαν υποβληθεί στο πλαίσιο του δικτύου του Ευρωπαϊκού Κέντρου Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (European Centre for Parliamentary Research and Documentation/ ECPRD) και για τα οποία εξασφαλίστηκε η σχετική άδεια χρήσης τους.

Και για τις επιλεγμένες ως μελέτες περίπτωσης, βιβλιοθήκες ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία συγκέντρωσης των απαραίτητων πληροφοριών. Παράλληλα, κρίθηκε σκόπιμη η επικοινωνία με τους διευθυντές τους <sup>47</sup> στο πλαίσιο ελεύθερης, ανοιχτής συζήτησης για

<sup>46</sup> <https://www.bcn.cl/wdlrsp/home>

<sup>47</sup> Την περίοδο της εκπόνησης της εργασίας Προϊσταμένη της Διεύθυνσης της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων ήταν η κ. Έλλη Δρούλια και Διευθυντής της Biblioteka Sejmowa ο κ. Wojciech Kulisiewicz.

περαιτέρω διευκρινίσεις σε θέματα που απαιτούσαν πιο κριτική προσέγγιση. Στην παρούσα περίπτωση η ιδιότητα των ερωτώμενων ως υπεύθυνων των δύο οργανισμών, εξασφάλιζε την εγκυρότητα και αξιοπιστία των πληροφοριών και άφηνε το περιθώριο να αναπτυχθεί χωρίς περιορισμούς η προσωπική τους αντίληψη και το όραμά τους που λόγω του θεσμικού τους ρόλου, αποτελούν καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης πολιτικής. Και στις δύο περιπτώσεις υπήρξε συναίνεση από τους ερωτώμενους για την αξιοποίηση όσων συζητήθηκαν για τους σκοπούς της εργασίας.

Στη συγκεκριμένη εργασία και οι δύο βιβλιοθήκες που επιλέχθηκαν πληρούσαν τα κριτήρια της αντιπροσωπευτικότητας. Στο σύνολο των ευρωπαϊκών βιβλιοθηκών υπάρχουν, όπως προαναφέρθηκε, αρκετές βιβλιοθήκες με πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, στοιχείο που από μόνο του δεν αρκεί για την επιλογή τους ως μελέτες περίπτωσης. Αντίθετα, εκτιμήθηκε ότι θα διευκόλυνε τους σκοπούς της έρευνας να συνυπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία, όπως πρωτίστως η ύπαρξη σαφούς και οργανωμένης πολιτικής στο θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης. Σε αυτό τόσο η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων όσο και η Biblioteka Sejnowa της Πολωνίας έχουν καταγεγραμμένη πολυετή εμπειρία και συναφή δραστηριότητα. Την επιλογή περιόρισε ακόμη περισσότερο ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό τους με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη συγκεκριμένη μελέτη. Από το σύνολο των βιβλιοθηκών που διαθέτουν πολιτιστικές συλλογές και δραστηριοποιούνται δυναμικά στο θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης, αποτελούν τις μόνες που έχουν στην ευθύνη τους και το αρχείο του κοινοβουλίου.

Εκτός όμως από τα κοινά στοιχεία των δύο βιβλιοθηκών, στα κριτήρια επιλογής τους συμπεριλαμβάνονται και κάποιες αξιοσημείωτες διαφορές τους, μέσα από τις οποίες γίνεται δυνατόν να αντιπροσωπευτεί ένα ευρύτερο ποσοστό του υπάρχοντος «πλήθους» βιβλιοθηκών. Παράλληλα, από τη μελέτη αυτών των διαφοροποιήσεών τους αναδεικνύονται οι όροι και οι συνθήκες που επηρεάζουν την τελική εικόνα τους και άρα έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Στην ενότητα αυτή αναπτύσσεται συνοπτικά η ιστορία, η συγκρότηση και το περιεχόμενο των συλλογών κάθε μιας από τις δύο μελέτες περίπτωσης. Η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων και η Βιβλιοθήκη Biblioteka Sejmona της Πολωνίας παρουσιάζονται ως χαρακτηριστικά παραδείγματα ευρωπαϊκών κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών που διαχειρίζονται σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα. Αρχικά δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στις επιλογές που ανά εποχή διαμόρφωσαν την πολιτική προσκτήσεων και καθόρισαν τελικά τον πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα τους. Στη συνέχεια επιχειρείται μία γενική επισκόπηση του περιεχομένου των συλλογών και παρουσιάζονται συγκεκριμένες πολιτικές και ενέργειες που σχετίζονται με τη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος σε κοινά για τις δύο βιβλιοθήκες πεδία. Η ψηφιοποίηση, η εκθεσιακή δραστηριότητα και η διαχείριση του αρχαιακού αποθέματος αναπτύσσονται στις επιμέρους υποενότητες προκειμένου να αποτυπωθεί ο βαθμός και ο τρόπος που αποτελούν μέρος της πολιτικής πολιτιστικής διαχείριση των δύο φορέων.

### 4.1. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

#### 4.1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η ίδρυση της Βιβλιοθήκης της Βουλής ταυτίζεται χρονολογικά με την έναρξη του συνταγματικού βίου της χώρας το 1844. Το ελληνικό κράτος ανεξάρτητο ήδη από το 1830<sup>48</sup> διένυσε τα πρώτα χρόνια του σε καθεστώς απόλυτης μοναρχίας (1833-1843)<sup>49</sup>. Η δυναμική όμως διεκδίκηση συντάγματος, με την εξέγερση της 3<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 1843, δρομολόγησε σειρά εξελίξεων που οδήγησαν στη σύγκληση της Α΄ Εθνοσυνέλευσης<sup>50</sup>, την ψήφιση σχεδίου Συντάγματος που καθιέρωνε το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας και τελικά την κύρωση και έκδοσή του από τον βασιλιά Όθωνα. Σύμφωνα με το πρώτο Σύνταγμα, τη νομοθετική εξουσία ασκούσαν ο βασιλιάς και δύο νομοθετικά σώματα, η Βουλή και η Γερουσία (Αλιβιζάτος, 2011, σσ. 90-91)<sup>51</sup>.

Κατά την Α΄ Σύνοδο των εργασιών της η νέα Βουλή, διαπίστωσε ότι «επί του παρόντος δεν έχει η Βουλή βιβλιοθήκην, αλλά προϊόντος του χρόνου θέλει αποκτήσει τοιαύτην»<sup>52</sup>. Η εκλογή το 1846 του Ζακύνθιου λόγιου, δικαστικού και μετέπειτα βουλευτή, Γεωργίου

<sup>48</sup> Με το πρωτόκολλο του Λονδίνου στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830 μεταξύ Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας καθιερώνεται η πλήρης ανεξαρτησία της Ελλάδας αλλά με περιορισμένα σύνορα στη γραμμή Σπερχειού-Αχελώου που άφηνε μεγάλο μέρος της σημερινής εδαφικής επικράτειας εκτός αυτών.

<sup>49</sup> Η συνθήκη του Λονδίνου στις 25 Απριλίου/7 Μαΐου 1832 μεταξύ των τριών «Προστάτιδων Δυνάμεων» του ελληνικού κράτους (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας) οριστικοποίησε την επιλογή του Όθωνα στον ελληνικό θρόνο και τη μετονομασία της χώρας σε *Βασίλειο της Ελλάδος*.

<sup>50</sup> Η Εθνοσυνέλευση «αυτοβαπτίσθηκε» και χρησιμοποίησε τον τίτλο «Η της Γ΄ Σεπτεμβρίου εν Αθήναις Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις».

<sup>51</sup> Ο θεσμός της Γερουσίας δεν ευδοκίμησε στην Ελλάδα καθώς καταργήθηκε με το Σύνταγμα του 1864, αναβίωσε με το Σύνταγμα του 1927 και ξανακαταργήθηκε οριστικά την 1<sup>η</sup> Απριλίου 1935.

<sup>52</sup> Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Βουλής των Ελλήνων κατά την πρώτην Σύνοδον του έτους 1844, τ. Β΄, σ.102.

Τερτσέτη (1800-1874) ως «αρχειοφύλακα και βιβλιοφύλακα» σηματοδοτεί ουσιαστικά την εναρκτήρια στιγμή της Βιβλιοθήκης της Βουλής. Αρχαιακά τεκμήρια, όπως το πρωτότυπο του Συντάγματος του 1844, ολιγάριθμοι χειρόγραφοι κώδικες και λυτά έγγραφα, τα έντυπα Πρακτικά συνεδριάσεων, η Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και μικρός αριθμός βιβλίων αποτελούν τις πρώτες προσκτήσεις που αυξήθηκαν στα επόμενα χρόνια.

Η πρώτη φάση λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, που συμπίπτει με την 28ετή θητεία του πρώτου υπευθύνου της, υπήρξε κυρίως περίοδος εμπλουτισμού με τρόπο που απηχεί, όπως και σε άλλες κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, το ουμανιστικό πνεύμα της εποχής. Υλικό ποικίλων θεματικών αντιπροσωπεύει όχι μόνο τις ανάγκες της κοινοβουλευτικής λειτουργίας αλλά και τις γενικότερες πνευματικές αναζητήσεις του 19<sup>ου</sup> αιώνα. Στη Βιβλιοθήκη της Βουλής, που όπως όλες θεωρούνταν «θησαυροφυλάκιον της σοφίας των αιώνων», «όλα τα βιβλία ... ήτον καλά ως εκλογή καλών Βουλευτών, επιστημόνων καθηγητών» (Τερτσέτης, 1855, σ. 10). Παράλληλα λόγω της προσωπικής πολυπραγμοσύνης του Τερτσέτη η βιβλιοθήκη λειτούργησε σε έναν βαθμό και ως πνευματικός «πυρήνας» της εποχής, καθώς ο ίδιος οργάνωνε εκεί μαθήματα «περί βουλευτικής ευγλωττίας», δίδασκε Δημόσιο Δίκαιο, ή εκφωνούσε λόγους με διάφορες αφορμές (Χριστόπουλος, 1970, σ. 10).

Ο θάνατος του Τερτσέτη στις 15 Απριλίου 1874, σηματοδότησε την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης ανάπτυξης της βιβλιοθήκης η οποία αριθμούσε πια τους 5.000 τόμους (Μακρυγιάννης, 1979, σ. 100).

Ουσιαστικά όμως η ανάπτυξη και διαμόρφωση της ταυτότητάς της ξεκίνησε με την εκλογή του Τιμολέοντα Φιλήμονα (1833-1898), βουλευτή, νομικού και εκδότη της εφημερίδας *Αιών*, στη θέση του Εφόρου του Βουλευτηρίου (1875-1887). Συστηματικές αγορές από το εσωτερικό και το εξωτερικό καθώς και πολυάριθμες δωρεές αύξησαν ραγδαία τον όγκο της. Η ανάπτυξη συνοδεύτηκε από τη συστηματική ταξινόμηση που έγινε με το ταξινομικό σύστημα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Μονάχου από τον λαογράφο Νικόλαο Πολίτη (1852-1921) ο οποίος εργάστηκε στη βιβλιοθήκη την ίδια περίοδο (1880-1884). Οι θεματικές κατηγορίες του υλικού αλλά και η διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού, που ως τότε περιοριζόταν στα μέλη του κοινοβουλίου, προσδιόρισαν τον χαρακτήρα της βιβλιοθήκης ως γενικής. «Σπουδαιότερα καθ' όλον το Κράτος και καθ' όλην την Ανατολήν δημοσία βιβλιοθήκη» την περιγράφει ο τύπος της εποχής (Χριστόπουλος, 1970, σ.16), ενώ και η ίδια η Επιτροπή της Βιβλιοθήκης «καυχιέται» ότι είναι μία από τις σημαντικότερες βιβλιοθήκες της περιοχής και δυνατικός «αγέρωχος» ανταγωνιστής της Εθνικής Βιβλιοθήκης (Χριστόπουλος, 1970, σ.26). Αν μάλιστα εστιάσει κανείς στη διαπίστωση ότι στις αρχές του 20ού αιώνα «το πληρέστερον των κατηρητισμένων τμημάτων είναι το ιστορικόν» και κυρίως

«η συλλογή η αναφερομένη εις την ιστορίαν των Ελληνικών χωρών κατά την σκοτεινήν περίοδον των μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως χρόνων...» (Χριστόπουλος, 1970, σ. 26) η σύνδεση του τρόπου ανάπτυξης της βιβλιοθήκης με την κυρίαρχη ιδεολογία του 19<sup>ου</sup> αιώνα είναι απόλυτα σαφής.

Τα επόμενα χρόνια ο χαρακτήρας της Βιβλιοθήκης υπήρξε αρκετές φορές θέμα προβληματισμού και για λόγους πρακτικούς (έλλειψη πόρων, χώρων) διατυπώθηκαν σε διάφορες στιγμές, σκέψεις εκκαθάρισης των συλλογών, διατήρησης μόνο των τμημάτων που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της Βουλής και διάθεσης των υπολοίπων στην Εθνική Βιβλιοθήκη, χωρίς όμως ποτέ να γίνουν αποδεκτές (Χριστόπουλος, 1970). Αντίθετα η καθιέρωση, με σειρά ψηφισθέντων νόμων<sup>53</sup>, της υποχρεωτικής κατάθεσης αντιτύπων κάθε βιβλίου που θα εκδιδόταν στην Ελλάδα, παγίωσε τον χαρακτήρα της Βιβλιοθήκης της Βουλής ως δημόσιας, γενικής βιβλιοθήκης<sup>54</sup>. Ως σήμερα αυτός παραμένει ο κυριότερος τρόπος εμπλουτισμού της συμπληρωματικά με την αγορά ξενόγλωσσων τίτλων και την ανταλλαγή εκδόσεων.

Κύρια προτεραιότητα της βιβλιοθήκης συνεχίζει να είναι η υποστήριξη του κοινοβουλευτικού έργου με σύγχρονες εξειδικευμένες υπηρεσίες έρευνας και τεκμηρίωσης<sup>55</sup> και βασικό κοινό της βουλευτές, επιστημονικούς συνεργάτες, καθώς και όλες τις υπηρεσίες της Βουλής των Ελλήνων, που εμπλέκονται σε αυτό<sup>56</sup>. Παρόλα αυτά λόγω της «ανοιχτής» πολιτικής πρόσβασης είναι επίσης στη διάθεση του γενικού κοινού, χωρίς περιορισμούς<sup>57</sup>.

Η στέγαση της βιβλιοθήκης, ιδίως στο ξεκίνημά της<sup>58</sup>, υπήρξε περιπετειώδης με συχνές αλλαγές έδρας έως την εγκατάστασή της το 1934 στο τωρινό κτήριο της Βουλής. Σήμερα οι συλλογές της αναπτύσσονται τόσο στο κεντρικό κτήριο όσο και σε δύο άλλους χώρους, την *Μπενάκειο Βιβλιοθήκη*<sup>59</sup> και το παλιό Δημόσιο Καπνεργαστάσιο (Λένορμαν 219)<sup>60</sup>.

<sup>53</sup> Ν.3637/1910, Ν.654/1915, Ν.1562/1939, Ν.3149/2003. Με τον τελευταίο νόμο (Ν.4452/2017) ορίζεται ότι: «ο εκδότης ή ο συγγραφέας, όταν δεν υπάρχει εκδότης, υποχρεούται να καταθέτει στην ΕΒΕ τέσσερα (4) αντίτυπα τεκμηρίων κάθε είδους και μορφής υλικού μέσου, όπως εντύπου, οπτικοακουστικού, ηλεκτρονικού, από τα οποία το ένα (1) προορίζεται για τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων».

<sup>54</sup> *Ειδικός Κανονισμός Εσωτερικής Λειτουργίας της Βιβλιοθήκης της Βουλής* (κεφ. Α', άρθρο 1), Αθήνα 1973.

<sup>55</sup> <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/I-Bibliothiki/>

<sup>56</sup> Εκτός από τη βιβλιοθήκη τη στήριξη του κοινοβουλευτικού έργου υπηρετεί και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής στις εξειδικευμένες αρμοδιότητες της οποίας προβλέπονται: «Η νομική και νομοτεχνική επεξεργασία νομοσχεδίων, η διατύπωση γνωμοδοτήσεων, η διενέργεια κοινοβουλευτικών ερευνών και ειδικών μελετών, η ενημέρωση της Βουλής για το έργο ξένων κοινοβουλίων και διακοινοβουλευτικών οργανισμών και διασκέψεων, η επικοινωνία με κέντρα μελετών και τεκμηρίωσης για τη στήριξη του κοινοβουλευτικού έργου, η παροχή της αναγκαίας επιστημονικής συνδρομής στις Επιτροπές της Βουλής κ.ά.» (Βουλή των Ελλήνων, 2018: 13).

<sup>57</sup> Η είσοδος στους χώρους της Βιβλιοθήκης γίνεται με επίδειξη Αστυνομικής Ταυτότητας ή Διαβατηρίου.

<sup>58</sup> Αρχικά εγκαταστάθηκε στην οικία Κοντόσταυλου, όπου στεγαζόταν τότε η Βουλή και η Γερουσία και το 1854, μετά την εκεί πυρκαγιά, μεταφέρθηκε στην πτέρυγα του Πανεπιστημίου έως το 1858. Στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν διαδοχικά οι οικίες Α. Ζυγομαλά και Α. Πολυζωίδου και το 1874 εγκαταστάθηκε στο νέο Βουλευτήριο (σήμερα *Παλαιά Βουλή*). (Χριστόπουλος, 1970, σσ. 13-16 ; Δρούλια, 2021, σσ.183-207).

<sup>59</sup> Το κτήριο της *Μπενακείου Βιβλιοθήκης*, παράπλευρα του τότε Βουλευτηρίου, ολοκληρώθηκε το 1928 και κατασκευάστηκε με δαπάνη του Ε.μ. Μπενάκη προκειμένου να στεγάσει την βιβλιοθήκη Ψυχάρη που με δικά του επίσης έξοδα αγοράστηκε και δωρήθηκε στη Βιβλιοθήκη της Βουλής.

<sup>60</sup> Το παλιό Δημόσιο Καπνεργαστάσιο παραχωρήθηκε στη Βουλή το 2000 και στεγάζει μεταξύ άλλων τμήματα της Βιβλιοθήκης της Βουλής.

#### 4.1.2 ΣΥΛΛΟΓΕΣ- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

650.000 περίπου τόμοι ελληνικών και ξενόγλωσσων εκδόσεων όλων των επιστημών συγκροτούν τη βασική βιβλιακή συλλογή που είναι στο σύνολό της καταλογογραφημένη και αναζητήσιμη, όπως και το μεγαλύτερο μέρος από το υπόλοιπο υλικό της βιβλιοθήκης, στον ηλεκτρονικό, δημόσιο κατάλογό της ([www.catalog@parliament.gr](http://www.catalog@parliament.gr)).

Η συλλογή Τύπου περιλαμβάνει 30.000 και πλέον τίτλους, ελληνικών και ξενόγλωσσων εφημερίδων και περιοδικών από τον 18<sup>ο</sup> αιώνα έως σήμερα. Διαθέσιμη σε έντυπη μορφή αλλά και, στην πλειονότητά της, σε μικροφωτογραφημένα και ψηφιακά αντίγραφα είναι μία από τις πλουσιότερες συλλογές της χώρας. Ηλεκτρονικά περιοδικά και βάσεις δεδομένων συμπληρώνουν επίσης τις πηγές πληροφόρησης των χρηστών της βιβλιοθήκης.

Ξεχωριστή θέση στο πολιτιστικό απόθεμα της βιβλιοθήκης κατέχει το υλικό των Ειδικών Συλλογών της. Η Συλλογή Κωδίκων αριθμεί 500 περίπου χειρόγραφους κώδικες, που χρονολογούνται από τον 11<sup>ο</sup> έως τον 19<sup>ο</sup> αιώνα. 20 αρχέτυπα (incunabula) του 15<sup>ου</sup> αι. και σημαντικός αριθμός παλαίτυπων εκδόσεων του 16<sup>ου</sup>-17<sup>ου</sup> αι., ξεχωρίζουν επίσης για την ιστορική ή και καλλιτεχνική τους αξία.

Στο σπάνιο και πολύτιμο αυτό υλικό συμπεριλαμβάνονται φυλλάδια του 19<sup>ου</sup> και 20<sup>ου</sup> αιώνα, με ποικίλο ιστορικό, πολιτικό, φιλολογικό, κοινωνικό και οικονομικό περιεχόμενο, καθώς και σπάνιες εφημερίδες και περιοδικά, που λόγω του ειδικού τους βάρους<sup>61</sup>, έχουν αποσπαστεί από τη βασική συλλογή Τύπου.

Αντικείμενα που συνδέονται με ιστορικές στιγμές και πρόσωπα της χώρας (Πρωτόκολλα ορκωμοσίας, προσωπικά αντικείμενα, έπιπλα, κειμήλια κ.ά.) συγκροτούν μουσειακού τύπου και όγκου ενότητες. Η χαρτοθήκη της βιβλιοθήκης με 3.500 χάρτες, αν και σύγχρονη στο μεγαλύτερο τμήμα της<sup>62</sup>, περιλαμβάνει και «ιστορική χαρτογραφία», με μνημειακές εκδόσεις, όπως η «Χάρτα της Ελλάδος» του Ρήγα Φεραίου (1796-7) αλλά και έντυπους χάρτες από την αρχή της ευρωπαϊκής τυπογραφίας δηλαδή από τον 15<sup>ο</sup> αιώνα έως το 1800.

Στην ευθύνη της Βιβλιοθήκης ανήκει επίσης η διαχείριση της Συλλογής Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων που αποτελείται από 900 περίπου έργα όλων των εικαστικών τεχνών, αντιπροσωπευτικά στην πλειοψηφία τους της νεότερης ελληνικής τέχνης, τα οποία βρίσκονται τεκμηριωμένα στο λογισμικό διαχείρισης μουσειακών συλλογών MuseumPlus. Τέλος, τον πολυσυλλεκτικό χαρακτήρα της μαρτυρά επίσης το ποικίλο αρχειακό υλικό που

<sup>61</sup> Πρόκειται κυρίως για έντυπα της προεπαναστατικής και επαναστατικής περιόδου του 1821 και αντιστασιακά έντυπα της Κατοχής (1941-1944) και της Δικτατορίας (1967-1974).

<sup>62</sup> Πρόκειται κυρίως για χάρτες του 20<sup>ου</sup> αιώνα, καθαρά χρηστικού σκοπού, όπως πολεοδομικοί, χάρτες της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, της Δασικής Υπηρεσίας κ.ά.

απόκειται στις συλλογές της και διευρύνει τα όρια αρμοδιοτήτων της αλλά και τον κύκλο εργασιών της.

Η διαχείριση του τεράστιου όγκου και διαφορετικών κατηγοριών υλικού δημιουργεί μεγάλες απαιτήσεις για τη βιβλιοθήκη που καλείται να το πράξει διατηρώντας παράλληλα στο κέντρο βάρους της την εκπλήρωση του θεσμικού της ρόλου.

#### 4.1.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

##### 4.1.3.1 ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ

Τα τελευταία χρόνια η ψηφιοποίηση έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις στους πληροφοριακούς οργανισμούς, γεγονός που οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους: την ανάγκη διάσωσης του φυσικού υλικού από την αναπόφευκτη φθορά και τη διατήρησή του σε νέο υπόστρωμα, καθώς και την εξασφάλιση πρόσβασης από το κοινό χωρίς γεωγραφικούς, χρονικούς ή άλλους περιορισμούς σε όσο το δυνατό περισσότερο πληροφοριακό υλικό. (Κυριάκη-Μάνεση & Κουλούρης, 2015, σ. 5).

Για τους λόγους αυτούς, όπως επισημάνθηκε με έμφαση και στη διάρκεια της έρευνας η βιβλιοθήκη εναρμονισμένη με το πνεύμα της σύγχρονης ψηφιακής επανάστασης έθεσε ως θεμελιακή προτεραιότητα τις δράσεις ψηφιοποίησης. Το γεγονός επιβεβαιώνει μεταξύ άλλων και η ύπαρξη ξεχωριστού τμήματος (*Τμήμα Βιβλιοθήκης Πόλης και Διαχείρισης Συστημάτων Βιβλιοθήκης*), μέρος της αποστολής του οποίου είναι η «μέριμνα για την ψηφιοποίηση και μικροφωτογράφιση των Συλλογών της Βουλής».

Βασικά κριτήρια για την ιεράρχηση των σχετικών ενεργειών ήταν το είδος του υλικού και οι ανάγκες του ετερόκλητου κοινού. Στο πλαίσιο αυτό οι μεγαλύτερες δράσεις που έχουν υλοποιηθεί αφορούν στην κοινοβουλευτική συλλογή όπως και στο ευαίσθητο, λόγω ευθρυπτότητας, και ιδιαίτερα δημοφιλές υλικό των εφημερίδων και των περιοδικών.

Καθώς ήδη από τη δεκαετία του 1980 είχε ξεκινήσει η μικροφωτογράφιση της συλλογής Ημερήσιου και Περιοδικού Τύπου, η συμμετοχή αργότερα στο επιχειρησιακό πρόγραμμα της ΕΕ «Κοινωνία της Πληροφορίας» (2007-2013), οδήγησε στην ψηφιοποίηση πλέον των 15.000 μικροταινιών (περίπου 8 εκατομμύρια ψηφιακά στοιχεία). Με τον τρόπο αυτό περισσότερες από 3.000 εφημερίδες και περιοδικά του 19ου και 20ού αιώνα κατέστησαν διαθέσιμα στο κοινό.

Η διαδικασία συνεχίστηκε με ίδια μέσα και η βιβλιοθήκη προχώρησε στην πλήρη σχεδόν ψηφιοποίηση της συλλογής Τύπου που αριθμητικά αγγίζει τα 23.000 μικροφίλμ, δηλαδή πάνω από 12.000.000 ψηφιακές λήψεις. Το υλικό διατίθεται σε ασπρόμαυρη μορφή και δεν υπάρχει προς το παρόν η δυνατότητα οπτικής ανάγνωσης χαρακτήρων (OCR). Το μεγαλύτερο μέρος των ψηφιοποιημένων μικροταινιών εφημερίδων και περιοδικών βρίσκεται στο

λογισμικό CITRON το οποίο επιτρέπει την προβολή στο διαδίκτυο. Ειδικότερα, το τμήμα που έχει παραχθεί πριν το 1948 είναι προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας της βιβλιοθήκης (<http://catalog.parliament.gr>), ενώ το μεταγενέστερο μόνο in situ στα αναγνωστήρια, λόγω του καθεστώτος πνευματικών δικαιωμάτων (Antonarakou, 2019).

Άλλη σημαντική ενότητα στην οποία επικεντρώθηκαν οι εργασίες ψηφιοποίησης είναι το Ιστορικό Κοινοβουλευτικό Αρχείο (1843-1967)<sup>63</sup>, καθώς και η συλλογή συνταγματικών κειμένων (τέλη 18ου έως αρχές 20ού αιώνα) που επίσης διατίθενται ελεύθερα στον ιστότοπο της βιβλιοθήκης. Παράλληλα με τις μεγάλες αυτές δράσεις έχουν υλοποιηθεί και μικρότερες στο πλαίσιο συνεργατικών πρωτοβουλιών που σχετίζονται με συγκεκριμένες ενότητες υλικού (π.χ. ιατρικά φυλλάδια 19<sup>ου</sup> αι.) ή αφορούν σπάνια και πολύτιμα τεκμήρια (π.χ. κώδικες, αρχέτυπα κλπ).

Οι ψηφιοποιημένες αυτές συλλογές, όπως υποστηρίχθηκε και από την υπεύθυνη της βιβλιοθήκης, έχουν δημιουργήσει ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα, που επιβεβαιώνεται από τη μεγάλη επισκεψιμότητά τους. Προς επίρρωση δε της εκτίμησης αυτής αναφέρθηκε η κατακόρυφη αύξηση της δημοφιλίας του συγκεκριμένου υλικού κατά τη διάρκεια της πρόσφατης πανδημίας Covid-19.

Τέλος, αξίζει συνοπτικά να αναφερθεί ότι κατά το διάστημα εκπόνησης της εργασίας βρισκόταν σε εξέλιξη διαδικασία επιλογής αναδόχου για το έργο «Ψηφιοποίηση τεκμηρίων της Βιβλιοθήκης της ΒτΕ» που προβλέπεται να αλλάξει ριζικά την εικόνα της βιβλιοθήκης στον τομέα αυτόν. Το έργο εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020» και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΣΠΑ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Σύμφωνα με τη σχετική διακήρυξη, αντικείμενό του είναι «η δημιουργία ενός ενιαίου περιβάλλοντος ψηφιοποίησης, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και προβολής του πολιτιστικού αποθέματος της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα διαλειτουργικότητας και πολυκαναλικής προσέγγισης»<sup>64</sup>.

Το έργο αφορά τόσο υλικό μη ψηφιοποιημένο (Συλλογή των χειρογράφων κωδίκων, τμήματα ιστορικού κοινοβουλευτικού αρχείου, αρχεία πολιτικών προσωπικοτήτων, συλλογή χαρτών) όσο και υλικό που έχει ήδη ψηφιοποιηθεί (κοινοβουλευτικό υλικό, αρχείο εφημερίδων,

<sup>63</sup> Πρακτικά των Εθνικών Συνελεύσεων και της Βουλής (1843 - 1935), Πρακτικά της Γερουσίας (1844 - 1861), Ευρετήρια των Πρακτικών των Εθνοσυνελεύσεων, της Βουλής και της Γερουσίας (1843 - 1967).

Από το 1990 τα Πρακτικά της Βουλής παράγονται σε ψηφιακή μορφή και είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους προσβάσιμα μέσω του δικτυακού τόπου της Βουλής ([www.hellenicparliament.gr](http://www.hellenicparliament.gr)).

<sup>64</sup> <https://yeep.parliament.gr/el-gr/%CE%9D%CE%AD%CE%B1-%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%BA%CE%B7%CF%81%CF%8D%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82>



φωτογραφικά αρχεία, αρχείο BBC κ.ά.) στο οποίο προβλέπεται να υπάρξει περαιτέρω επεξεργασία και τεκμηρίωση<sup>65</sup> σύμφωνα με τις σύγχρονες προδιαγραφές.

#### 4.1.3.2 ΕΚΘΕΣΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Βιβλιοθήκη της Βουλής, αποτελεί μία από τις λίγες ευρωπαϊκές κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, που από πολύ νωρίς υιοθέτησαν ανοιχτή πολιτική πρόσβασης και έχει θέσει τις υπηρεσίες της, in situ και εξ αποστάσεως στη διάθεση του γενικού κοινού. Τις τελευταίες δεκαετίες η εξωστρέφεια έχει αναδειχθεί βασικός πυλώνας της πολιτικής της και αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες που απευθύνονται σε διαφοροποιημένα ακροατήρια.

Η κατεύθυνση αυτή, εκτός από αυτονόητη επιλογή της Βιβλιοθήκης και ενδεικτική του τρόπου με τον οποίο η ίδια αντιλαμβάνεται την αποστολή της, είναι απόλυτα εναρμονισμένη και με τη γενικότερη στρατηγική του φορέα στον οποίο ανήκει. Στο πρόσφατο στρατηγικό σχέδιο της ελληνικής Βουλής για την τριετία 2018-2021 η διαφάνεια, η εξωστρέφεια και ο συντονισμός με την κοινωνία συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων στις σύμφυτες με τον θεσμικό της ρόλο, αξίες που την διαπνέουν. Στο ίδιο κείμενο το πολιτιστικό απόθεμα της Βουλής αναγνωρίζεται, στο πλαίσιο ανάλυσης SWOT<sup>66</sup>, ως δυνατό της σημείο και τίθεται ως στρατηγικός στόχος η αξιοποίηση και μετουσίωσή του σε πηγή γνώσης για όλους τους πολίτες (Βουλή των Ελλήνων, 2018). Με δεδομένο μάλιστα ότι σχεδόν στο σύνολό του το υλικό αυτό το διαχειρίζεται η Βιβλιοθήκη ο ρόλος της τελευταίας αναδεικνύεται κομβικός.

Έχοντας ως στόχο να διευρύνει την αμφίδρομη σχέση της Βουλής με τους πολίτες η Βιβλιοθήκη της Βουλής έχει αναπτύξει ποικίλες υπηρεσίες και δράσεις εξωστρέφειας (υπηρεσίες πληροφόρησης, διάθεση ηλεκτρονικών πηγών, παρουσία στα κοινωνικά μέσα<sup>67</sup>, ειδικές ξεναγήσεις και δράσεις<sup>68</sup>, εκπαιδευτικά προγράμματα, λέσχη ανάγνωσης κ.ά.). Από τις δραστηριότητες αυτές, οι εκθέσεις είναι από τα πιο ισχυρά εργαλεία επικοινωνίας που δίνουν τη δυνατότητα να αξιοποιηθούν και να αναδειχθούν οι συλλογές της Βιβλιοθήκης (Droulia, 2019).

<sup>65</sup> Το υλικό των επιμέρους κατηγοριών καταγράφεται αναλυτικά στη Διακήρυξη του έργου (ό.π., σσ. 51-53).

<sup>66</sup> Η ανάλυση SWOT είναι εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος επιχείρησης, οργανισμού κ.ά. όταν πρέπει να λάβει αποφάσεις σε σχέση με τους στόχους που έχει θέσει. Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες, απειλές) (<https://el.wikipedia.org>)

<sup>67</sup> Η Βιβλιοθήκη από το 2016 διατηρεί λογαριασμό στο Facebook με 12.000 ακολούθους (Απρίλιος 2021) (<https://www.facebook.com/Βιβλιοθήκη-της-Βουλής-579679002242185>) με τακτικές αναρτήσεις για τις δράσεις και το υλικό των συλλογών της.

<sup>68</sup> Ειδικές ξεναγήσεις πραγματοποιούνται τακτικά στη Συλλογή Έργων Τέχνης της Βουλής των Ελλήνων, μέρος της οποίας κοσμεί τους διαδρόμους του κτηρίου της Βουλής καθώς και στο βιομηχανικό κτήριο του πρώην Καπνεργοστασίου. Επίσης οργανώνονται κύκλοι ομιλιών με θέματα που στηρίζονται σε υλικό των συλλογών. Παράλληλα, η Βιβλιοθήκη συμμετέχει σε πολιτιστικές δράσεις που οργανώνονται από άλλους φορείς (βλ. Βιβλιοθήκη της Βουλής, 2020 *Δράσεις εξωστρέφειας*).

Από το 1994 έως σήμερα έχουν οργανωθεί με την ευθύνη της Βιβλιοθήκης<sup>69</sup> 35 περιοδικές εκθέσεις<sup>70</sup>. Ο χαρακτήρας των εκθέσεων είναι συχνά επετειακός και η θεματολογία αφορά κατά κύριο λόγο σε πρόσωπα, γεγονότα και στιγμές-ορόσημα της εθνικής ιστορίας που προσεγγίζονται εκ νέου με βάση σύγχρονα επιστημονικά ερωτήματα. Κύριος χώρος διοργάνωσης είναι η μνημειακή Αίθουσα *Ελευθέριος Βενιζέλος* στον πρώτο όροφο του κεντρικού κτηρίου της Βουλής. Μικρότερης έκτασης εκθέσεις φιλοξενούνται στον συνεδριακό χώρο της Βουλής (Αμαλίας 22-24) και διοργανώνονται κυρίως στο πλαίσιο παράλληλων εκδηλώσεων όπως συνέδρια, έργα δημοσιότητας κ.ά. Τα τελευταία χρόνια η εκθεσιακή δραστηριότητα αναπτύσσεται και στο δεύτερο κτήριο της Βιβλιοθήκης, το πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο, χώρο με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον και μεγάλες κτηριακές δυνατότητες.

Ιδιαίτερη πτυχή της δραστηριότητας της Βιβλιοθήκης της Βουλής και συνέπεια της επιλογής για «εξαγωγή» πολιτισμού στην περιφέρεια και διάχυση της γνώσης αποτελούν οι εκθεσιακές δράσεις που οργανώνει εκτός της πρωτεύουσας. Αρκετές εκθέσεις μετά το πέρας τους παρουσιάζονται σε πόλεις της επαρχίας οι οποίες γίνονται έτσι κοινωνοί σημαντικών πολιτιστικών γεγονότων. Διακριτές περιπτώσεις στην προσπάθεια αυτή αποτελούν και οι δύο μόνιμες εκθέσεις που έχουν οργανωθεί με επιμέλεια της Βιβλιοθήκης στο Μεσολόγγι<sup>71</sup> και την Αμαλιάδα<sup>72</sup> σε στενή συνεργασία με τους αρμόδιους δήμους (Δρούλια & Καραπάνου, 2019).

Βασικό κοινό-στόχος των εκθέσεων αποτελούν οι μαθητές όλων των βαθμίδων, παρόλο που και οργανωμένες ομάδες αλλά και μεμονωμένοι επισκέπτες όλων των ηλικιών παρακολουθούν συστηματικά τις εκθεσιακές δράσεις της βιβλιοθήκης. Η ανταπόκριση του κοινού, όπως αποτυπώνεται στα σχετικά στοιχεία επισκεψιμότητας, είναι ιδιαίτερα μεγάλη και αυξάνεται σταθερά στη διάρκεια των χρόνων.

Το μεγαλύτερο μέρος των εκθεμάτων αντλείται από τη «δεξαμενή» των συλλογών της Βιβλιοθήκης, γεγονός που κινητοποιεί κατά την προετοιμασία ποικίλες διεργασίες. Η αναδίφηση στις συλλογές για τον εντοπισμό, την επιλογή και παρουσίαση των κατάλληλων

<sup>69</sup> Από το 2004, τον στόχο της εξωστρέφειας υπηρετεί με ποικίλες δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων και οι εκθέσεις, και το Ίδρυμα της Βουλής για τη Δημοκρατία και τον Κοινοβουλευτισμό (<http://foundation.parliament.gr>). Κομβική διαφορά αποτελεί το γεγονός ότι το Ίδρυμα δε διαθέτει ούτε διαχειρίζεται συλλογές αλλά στηρίζεται για τη δημιουργία των εκθέσεων σε πρωτότυπο και ψηφιακό υλικό άλλων φορέων, μεταξύ των οποίων σε σημαντικό βαθμό και στη Βιβλιοθήκη της Βουλής.

<sup>70</sup> Στον ακόλουθο σύνδεσμο συμπεριλαμβάνεται το σύνολο των εκθέσεων που έχουν διοργανωθεί έως σήμερα τόσο από τη Βιβλιοθήκη όσο και από το Ίδρυμα της Βουλής για τη Δημοκρατία και τον Κοινοβουλευτισμό (<https://www.hellenicparliament.gr/Enimerosi/Ektheseis>).

<sup>71</sup> Η Βιβλιοθήκη, μετά την ολοκλήρωση της έκθεσης «Χαρίλαος Τρικούπης - Έκθεση ιστορικών κειμηλίων της οικογενείας Τρικούπη» στο κτήριο της Βουλής των Ελλήνων, ανέλαβε την ευθύνη επανέκθεσης του υφιστάμενου «Μουσείου οικογενείας Τρικούπη» στο Μεσολόγγι που ολοκληρώθηκε το 2016 αποδίδοντας στο κοινό ένα πρότυπο παράδειγμα μουσείου-ιστορικής οικίας.

<sup>72</sup> Το 2017 εγκαινιάστηκε στην Αμαλιάδα, γενέτειρα του Νίκου Μπελογιάννη, μόνιμη έκθεση στην διατηρητέα οικία Μπελογιάννη την επιστημονική και καλλιτεχνική επιμέλεια της οποίας είχε η Βιβλιοθήκη της Βουλής.

τεκμηρίων ανακινεί το ενδιαφέρον για υλικό που παρέμενε απλά αποθησαυρισμένο στους χώρους της βιβλιοθήκης, άγνωστο στο ευρύ κοινό. Στην αλυσίδα των ενεργειών που έπονται περιλαμβάνονται η συντήρηση και ψηφιοποίησή του. Με δεδομένο μάλιστα ότι όπως και στις περισσότερες βιβλιοθήκες οι διαδικασίες αυτές σπάνια είναι εφικτό να υλοποιηθούν για το σύνολο των συλλογών, οι εκθέσεις γίνονται η αφορμή για σχετικές ενέργειες. Ταυτόχρονα η ένταξη των τεκμηρίων στο θεματικό πλαίσιο κάθε έκθεσης και η σύνθεση αφηγήματος κινητοποιεί ερευνητικές διαδικασίες, αναανοηματοδοτήσεις και ερμηνείες, που προάγουν την παραγωγή νέας γνώσης σε σχέση με αυτά.

Σύγχρονες μουσειολογικές πρακτικές, εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις<sup>73</sup>, ποικίλα ερμηνευτικά μέσα, παραδοσιακά και σύγχρονα «επιστρατεύονται» με στόχο την ενεργοποίηση του επισκέπτη και την πολλαπλή αισθητηριακή και διανοητική εμπλοκή του. Όλα αυτά μετατρέπουν τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς από στατικά κατάλοιπα του παρελθόντος σε δυναμικά στοιχεία του παρόντος.

Ο νέος κύκλος ζωής των πολιτιστικών αγαθών που αξιοποιούνται στις εκθέσεις της Βιβλιοθήκης της Βουλής δεν ολοκληρώνεται με το πέρας τους. Αντίθετα η έκδοση πλούσια εικονογραφημένου καταλόγου με ειδικά επιστημονικά κείμενα, χρονολόγιο, βιβλιογραφία και αναλυτική, τεκμηριωμένη παρουσίαση αλλά και η δημιουργία ψηφιακών εκθέσεων επιδιώκει την προβολή και τη χρήση τους στο διηνεκές.

#### 4.1.3.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ

Η παράδοση συγκέντρωσης αρχείων από τη βιβλιοθήκη ανάγει την αρχή της στην πρώτη περίοδο λειτουργίας της, όταν ο τίτλος «αρχαιοφύλαξ και βιβλιοφύλαξ», που αποδίδει διττή ιδιότητα στον πρώτο υπεύθυνό της, μαρτυρά την αφετηρία Αρχείου και Βιβλιοθήκης ως ενοποιημένου χώρου. Αναμφισβήτητα, η θεώρηση των αρχειακών τεκμηρίων ως αυτονόητου περιεχομένου των συλλογών της βιβλιοθήκης, δηλώνει ευαισθητοποίηση και πρώιμη, οξυμμένη αρχειακή συνείδηση. Συνδέεται δε άμεσα με τις επιλογές του Τερτσέτη, ο οποίος ήδη από το 1840 είχε μεριμνήσει για τη συγκρότηση αρχειακής συλλογής που αναφερόταν στην Επανάσταση και παράλληλα φρόντιζε για την ανάδειξη γραπτών πηγών και απομνημονευμάτων (Δρούλια, 2021: 209).

Το πνεύμα αυτό αποτυπώνεται ξεκάθαρα στη συγκρότηση μίας από τις πρώτες και ίσως εμβληματικότερης έως σήμερα αρχειακής συλλογής, αυτής των *Αρχείων της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*. Με δεδομένο το θεσμικό κενό από την απουσία εθνικού αρχειακού φορέα<sup>74</sup>,

<sup>73</sup> Οι δράσεις αυτές υλοποιούνται κατά κύριο λόγο από το Ίδρυμα της Βουλής για τη Δημοκρατία και τον Κοινοβουλευτισμό.

<sup>74</sup> Παρά τις προσπάθειες που είχαν γίνει, ήδη από την περίοδο της Επανάστασης για τη διαφύλαξη αρχείων, μόλις το 1914 ιδρύεται "Υπηρεσία των Αρχείων του Κράτους" με αποστολή τη «συναγωγή και εποπτεία πάντων των δημοσίων αρχείων» (Νόμος 380/1914).

η βιβλιοθήκη της Βουλής, λίγα χρόνια μετά τη σύστασή της, κινητοποιήθηκε δυναμικά προκειμένου να διασώσει τη συλλογική μνήμη της Επανάστασης. Με δημόσια πρόσκληση που απηύθυνε το 1856 και επανέλαβε το 1862<sup>75</sup>, επιδίωξε την κατάθεση ιστορικών εγγράφων από δημόσιους φορείς και ιδιώτες, με αποτέλεσμα την ενσωμάτωση στις συλλογές της 38 κωδίκων και 10.000 περίπου λυτών εγγράφων, που εκτείνονται χρονολογικά από το 1821 έως το τέλος της Καποδιστριακής περιόδου.

Η μεγάλη αυτή προσπάθεια δεν είχε την αντίστοιχη συνέχεια στη διάρκεια της θητείας του Φιλήμονα, οπότε αναστάλθηκε ο συστηματικός εμπλουτισμός της με αρχειακό υλικό (Δρούλια, 2021: 209). Παρόλα αυτά στο πέρασμα των χρόνων μεμονωμένα αρχειακά τεκμήρια ή αρχεία κυρίως ιδιωτικά, συγκεντρώθηκαν στη βιβλιοθήκη, μέσω δωρεών και επιλεκτικών αγορών. Μαζί με αυτά συμπεριλήφθηκε στην κοινοβουλευτική της συλλογή, σε έντυπη κυρίως μορφή,<sup>76</sup> τμήμα υλικού από τις εργασίες και τη δραστηριότητα του κοινοβουλίου (Κανονισμοί της Βουλής και της Γερουσίας, Συνταγματικά κείμενα 18ου-20ού αιώνα, πλήρεις σειρές της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, της Εφημερίδος των Συζητήσεων της Βουλής, Πρακτικά της Βουλής και της Γερουσίας, Ευρετήρια των Πρακτικών των Εθνοσυνελεύσεων, της Βουλής και της Γερουσίας, Αρχείο των εισηγητικών εκθέσεων των νομοσχεδίων, από το 1844 έως σήμερα).

Όμως παρά τις ενέργειες αυτές, η ευθύνη διαχείρισης του συνόλου του αρχείου του κοινοβουλίου δεν εντάχθηκε ποτέ στις θεσμικές αρμοδιότητες της Βιβλιοθήκης<sup>77</sup>. Αυτό παρέμενε κατατμημένο σε διάφορες κατά καιρούς διοικητικές οντότητες, που συνήθως ήταν οι παραγωγοί αυτού, καλύπτοντας τρέχουσες διοικητικές ανάγκες αλλά χωρίς μακροπρόθεσμη πρόβλεψη για τη διατήρηση και δεοντολογική διαχείρισή του. Ως αποτέλεσμα η έλλειψη συντονισμού, διάφορες αβλεψίες, αδιαφορία, και κακές συγκυρίες (π.χ. πλημμύρες, καταστροφές κ.λπ.) απείλησαν κατά καιρούς την ακεραιότητά του. Σε αρκετές περιπτώσεις η Βιβλιοθήκη επιδεικνύοντας την ίδια ευαισθησία και ταχύτητα αντανakλαστικά διέσωσε τμήματα κοινοβουλευτικού αρχειακού υλικού που κινδύνευαν και τελικά έστω αποσπασματικά διασώθηκαν και εντάχθηκαν στις συλλογές της, στην ενότητα των «Πολυτίμων» της.

<sup>75</sup> Για τον σκοπό αυτό εκδόθηκαν εγκύκλιοι προς τους Νομάρχες και έγιναν σχετικά δημοσιεύματα στον τύπο.

<sup>76</sup> <https://library.parliament.gr/%CE%A3%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE>

<sup>77</sup> Στο άρθρο 165 του Κανονισμού της Βουλής περιγράφεται αναλυτικά το περιεχόμενο του «Αρχείου της Βουλής» το οποίο διακρίνεται σε αρχείο νομοθετικού έργου και αρχείο κοινοβουλευτικού ελέγχου. Προβλέπεται δε η έκδοση και βιβλιοδεσία του στο τέλος κάθε τακτικής συνόδου (σ.172-3) αλλά πέραν αυτού δε διευκρινίζονται θέματα σχετικά με τη διαχείριση του φυσικού και ψηφιακού υλικού (<https://www.hellenicparliament.gr/userfiles/ebooks/KtV-2019-GR/index.html>)

Σήμερα οι διοικητικές μονάδες που είναι επιφορτισμένες με την καταγραφή των εργασιών του Κοινοβουλίου<sup>78</sup> συνεχίζουν να διαχειρίζονται τα ενεργά τεκμήρια, παραμένουν όμως σε αυτές και τα ημιενεργά και ιστορικά, χωρίς να υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές και η απαραίτητη τεχνογνωσία.

Το κενό αυτό κλήθηκε να καλύψει η Βιβλιοθήκη της Βουλής με τη θεσμική ανάθεση της σχετικής ευθύνης, κυρίως μέσω της σύστασης το 2016 Τμήματος Κοινοβουλευτικών Αρχείων. Το τμήμα έχει ως καταστατική αποστολή τη «μέριμνα για την ψηφιοποίηση και τη φύλαξη των αρχείων κοινοβουλευτικού έργου της Βουλής, πέραν της πενταετίας». Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων αυτών ημιενεργό και ιστορικό υλικό πρέπει να ακολουθεί μία φυσική πορεία από τις υπηρεσίες προς τη Βιβλιοθήκη της Βουλής. Η πρακτική αυτή προς το παρόν δεν είναι πλήρως εμπεδωμένη και αυτοματοποιημένη, κυρίως λόγω της έλλειψης, αναλυτικά διατυπωμένης και καταγεγραμμένης αρχειακής πολιτικής στο ελληνικό κοινοβούλιο. Η Βιβλιοθήκη επιχειρεί να αντιμετωπίσει το θέμα με συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με τις αρμόδιες διοικητικές μονάδες ώστε με την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεχή ανατροφοδότηση να αποτραπούν ανεπανόρθωτες απώλειες (Theodosi, 2019). Για τον σκοπό αυτό επιχειρείται επίσης να καθιερωθεί ένα σύστημα «αρχειακών ανταποκριτών» στο πρότυπο των «Υπαλλήλων-Συνδέσμων» των Γενικών Αρχείων του Κράτους<sup>79</sup>.

Παράλληλα με το τμήμα Κοινοβουλευτικών Αρχείων, άλλες δύο διοικητικές οντότητες της Βιβλιοθήκης (το τμήμα Κοινοβουλευτικής Βιβλιοθήκης, και το τμήμα Μπενακειού Βιβλιοθήκης & Συλλογών Πολιτικών Προσωπικοτήτων)<sup>80</sup> συνεχίζουν να διαχειρίζονται αρχειακό υλικό που προϋπήρχε σε αυτές ή παραλαμβάνουν νέο σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής. Αναλυτικότερα στις Ειδικές Συλλογές του τμήματος Κοινοβουλευτικής βιβλιοθήκης ανήκουν ιστορικά κυρίως αρχεία (Ιω. Παπαδιαμαντόπουλου, Γ. Λασσάνη, οικογ. Κοπανίτσα, Μ. Ρενιέρη κ.ά.) και στη Μπενάκειο το αρχείο Γ. Ψυχάρη και της συζύγου του Ι. Baume- Ψυχάρη, συλλογές πολιτικών προσωπικοτήτων (Αντ. Σαμαράκη, Κ. Τρικούπη, τ. Προέδρων της Βουλής), και οπτικοακουστικό αρχειακό υλικό.

Η περίπλοκη οργανωτική διαίρεση, αποτέλεσμα συχνά αποσπασματικών αλλαγών στο οργανόγραμμα της Βιβλιοθήκης, χωρίς ενιαίο σχεδιασμό, δημιουργεί ασάφειες, οδηγεί σε διοικητικές επικαλύψεις και δημιουργεί πρακτικές δυσκολίες. Παρόλα αυτά η υιοθέτηση ενιαίας πολιτικής διαχείρισης σύμφωνα με τις σύγχρονες αρχειονομικές πρακτικές

<sup>78</sup> Σύμφωνα με το οργανόγραμμα και τον Κανονισμό της Βουλής (Μέρος Β') κάποιες υπηρεσίες της Γενικής Διεύθυνσης Κοινοβουλευτικού Έργου είναι επιφορτισμένες με την ευθύνη καταχώρησης και τήρησης σχετικού αρχείου (αναλυτικότερα βλ. <https://www.hellenicparliament.gr/Dioikitiki-Organosi/Ypiresies/Genikes-Diefthynseis/G-D-Nomothetikou-Ergou-kai-Koionouleftikou-Elenchou/>)

<sup>79</sup> Για τον θεσμό των Υπαλλήλων- Συνδέσμων βλ. Βακαλοπούλου & Καραπιδάκης, 2012, σ. 169.

<sup>80</sup> <https://www.hellenicparliament.gr/Dioikitiki-Organosi/Ypiresies/Genikes-Diefthynseis/D-Ilektronikis-Dioikisis-Ekdoseon-Vivliothikis/D-nsi-Vivliothikis-tis-Voulis>.

επιδιώκει την άμβλυση των προβλημάτων αυτών. Επιπρόσθετα η σταθερή «στράτευση» στο αίτημα της διαφάνειας και μέσω αυτής στην αναβάθμιση της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος διαμορφώνει ένα πλαίσιο ώστε σταδιακά να επιλυθούν πρόσκαιρες ανακολουθίες.

Επιδιώκοντας για λόγους συνοπτικής παρουσίασης την ομαδοποίηση του αρχειακού υλικού που απόκειται συνολικά στη Βιβλιοθήκη της Βουλής θα μπορούσαν να εντοπιστούν οι ακόλουθες κατηγορίες:

Ως προς το περιεχόμενο υπάρχουν κυρίως κοινοβουλευτικά και πολιτικά αρχεία αλλά και λογοτεχνικά (π.χ αρχείο Γ. Ψυχάρη, Αντ. Σαμαράκη), αρχιτεκτονικά (π.χ. σχέδια κτηρίου της Βουλής) κ.ά. Ως προς το υπόστρωμά τους κυριαρχούν τα χαρτώα τεκμήρια αλλά συμπεριλαμβάνονται και φωτογραφικά (Ιω. Μεταξά, Ιω. Χαραλαμπίδου, Εμ. Τσάγκαρη, Ντ. Αργυρόπουλου κ.ά.), οπτικοακουστικά (αντίγραφο του αρχείου της ελληνικής υπηρεσίας του BBC, 1939-2005), ηλεκτρονικά κ.ά. αρχεία. Αναφορικά με την αρμοδιότητα διαχείρισης πρόκειται για δημόσια (Εθνοσυνελεύσεων, Βουλής, υπουργείων κ.ά.) και ιδιωτικά αρχεία (Μ. Ρενιέρη, Κ. Τρικούπη, Βιργ. Τσουδερού, Γ. Γεννηματά, Α. Παπανδρέου κ.ά.) παράγωγα της δραστηριότητας φορέων και προσώπων. Οι αρχειακές συλλογές εκτείνονται χρονολογικά από τον 19<sup>ο</sup> αι. έως τις ημέρες μας, χωρίς να συνυπολογίζεται σε αυτές η συλλογή χειρογράφων κωδίκων που καλύπτει διάστημα από τον 11<sup>ο</sup> αι. έως τον 20<sup>ο</sup> αι.

Μια ιδιαίτερη κατηγορία αρχειακού υλικού που η Βιβλιοθήκη συλλέγει συστηματικά τα τελευταία χρόνια είναι εφήμερο έντυπο υλικό, κυρίως πολιτικού περιεχομένου (ψηφοδέλτια, εκλογικά φυλλάδια, προκηρύξεις, αφίσες κ.ά.) που αποτυπώνει το κυρίαρχο κάθε φορά πολιτικό και κοινωνικό κλίμα. Πρακτική εναρμονισμένη με τις προτάσεις μελετητών που προαναφέρθηκαν (βλ.σ.29), αποδεικνύει την εγρήγορση και την αρχειακή συνείδηση της βιβλιοθήκης για τη διάσωση της συλλογικής πολιτικής μνήμης.

Ακολουθώντας τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση του αρχειακού αποθέματος η Βιβλιοθήκη μεριμνά για τη διαφύλαξή του στις όσο το δυνατόν καταλληλότερες συνθήκες. Αν και δε διαθέτει ακόμη ενιαίο αρχειοστάσιο σύγχρονων προδιαγραφών για το σύνολο του υλικού, επιδιώκεται να τηρούνται στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις αποθήκευσης οι επιβεβλημένοι περιβαλλοντικοί όροι (θερμοκρασίας, υγρασίας). Παράλληλα συντηρείται από το αρμόδιο τμήμα υλικό που παρουσιάζει σημαντικές φθορές.

Ως προς την τεκμηρίωση του υλικού παρατηρούνται επίσης αποκλίσεις. Κάποια αρχεία είναι τεκμηριωμένα και ήδη ψηφιοποιημένα στο εσωτερικό σύστημα διαχείρισης αρχειακών συλλογών LibSolution ενώ για το υπόλοιπο, σαφώς μεγαλύτερο μέρος, επιδιώκεται να είναι

καταγεγραμμένο τουλάχιστον σε βασικό επίπεδο και να διατίθενται βασικά εργαλεία έρευνας (ευρετήρια, κατάλογοι κ.ά.). Σε όλες τις περιπτώσεις η επεξεργασία γίνεται ακολουθώντας τα καθιερωμένα διεθνή πρότυπα αρχειακής περιγραφής και τα αντίστοιχα αρχειακά σχήματα μεταδεδομένων που εγγυώνται τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα.

Η απαιτητική και κρίσιμη διαδικασία εκκαθάρισης του κοινοβουλευτικού αρχείου παραμένει προς το παρόν μία «ομιχλώδης» διαδικασία, καθώς δεν υπάρχει ακόμη διαμορφωμένο εσωτερικό πλαίσιο. Η εξαίρεση δε των αρχείων της Βουλής από τη δικαιοδοσία και ευθύνη του εθνικού αρχειακού φορέα (Γενικά Αρχεία του Κράτους), όπου υπάρχει καθιερωμένη διαδικασία στη βάση συγκεκριμένης νομοθεσίας<sup>81</sup> απαιτεί τον άμεσο καθορισμό σχετικής πολιτικής και κριτηρίων. Ανάλογα κρίσιμο και προς το παρόν όχι σαφώς προσδιορισμένο παραμένει το θέμα της διατήρησης του ψηφιακά παραγόμενου υλικού. Η Βιβλιοθήκη στο μικρό διάστημα που έχει αναλάβει τη σχετική ευθύνη διερευνά την αντιμετώπιση των σχετικών θεμάτων με βάση τις θεμελιώδεις αρχές της αρχειονομίας και με βασικό κριτήριο τη διασφάλιση της μνήμης του οργανισμού.

Ως προς την ψηφιοποίηση του αρχειακού υλικού, τόσο αυτή, όσο και η on-line διάθεση του περιεχομένου, αποτελεί βασική προτεραιότητα προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη πρόσβαση των χρηστών σε αυτό αλλά και να προστατευθεί το φυσικό υλικό. Προς το παρόν οι διαθέσιμες υποδομές καλύπτουν μερικά μόνο τις αυξημένες ανάγκες αλλά την εικόνα αναμένεται να αλλάξει η ανάληψη του έργου «Ψηφιοποίηση τεκμηρίων της Βιβλιοθήκης της ΒΤΕ» που συμπεριλαμβάνει και το μεγαλύτερο μέρος του αρχειακού αποθέματός της.

Η πολιτική «ανοιχτής» πρόσβασης της βιβλιοθήκης αφορά και στις αρχειακές συλλογές που είναι διαθέσιμες στο κοινό in situ ενώ εξυπηρετούνται και εξ αποστάσεως αιτήματα. Η διαφάνεια και το δικαίωμα στην πληροφόρηση αποτελούν διακηρυγμένες αρχές, ενώ παράλληλα εφαρμόζεται πιστά η κείμενη εθνική νομοθεσία για τους χρονικούς περιορισμούς πρόσβασης καθώς και οι κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων, όπως επικαιροποιούνται κάθε φορά<sup>82</sup>.

Η αξιοποίηση και ανάδειξη του αρχειακού αποθέματος συμβαδίζει με τη γενικότερη στρατηγική πολιτιστικής διαχείρισης της βιβλιοθήκης και υλοποιείται με ποικίλους τρόπους. Η δημοσίευση αρχειακού υλικού στη σειρά εκδόσεων της βιβλιοθήκης<sup>83</sup> αποτελεί παγιωμένη

<sup>81</sup> ΠΔ 162(ΦΕΚ 42, τχ. Α', 6.3.1979), ΠΔ 768 (ΦΕΚ 186, τχ.Α', 18.8.1980), ΠΔ 87 (ΦΕΚ 27, τχ. Α', 3.2.1981), ΠΔ 480 (ΦΕΚ 173, τχ. Α', 14.10.1985 (Βακαλοπούλου & Καραπιδάκης, 2012: 165-166).

<sup>82</sup> Αναλυτικά για το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την πρόσβαση στα αρχεία βλ. Βακαλοπούλου & Καραπιδάκης, 2012, σσ. 147-162. Πρόσθετες ρυθμίσεις επέφερε ο νόμος 4624/2019 ( ΦΕΚ 137/Α/29-8-2019) για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

<sup>83</sup> <https://library.parliament.gr/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%AE/%CE%95%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82>

πρακτική, πιστή στην παράδοση που δημιούργησε η έκδοση των *Αρχείων της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*. Η 26τομη έκδοση που ξεκίνησε το 1857 συνιστά υποδειγματικό παράδειγμα ολοκληρωμένης διαχείρισης αρχειακών πηγών. Διατίθεται εκτός από έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή και είναι αναρτημένη στον διαδικτυακό τόπο της βιβλιοθήκης προσφέροντας πολλαπλές δυνατότητες πλοήγησης, αναζήτησης και έρευνας<sup>84</sup>.

Τα αρχεία «τροφοδοτούν» επίσης τις εκθέσεις που διοργανώνονται από τη Βιβλιοθήκη, αποδεικνύοντας την τεκμηριωτική τους δύναμη και ανατρέποντας τη γενικευμένη αίσθηση για τον «άχαρο» χαρακτήρα τους ως εκθεσιακά αντικείμενα. Παράλληλα, εκπαιδευτικά προγράμματα με επίκεντρο τα αρχεία επιδιώκουν την εξοικείωση με τον δυσπρόσιτο για πολλούς χώρο τους, στοχεύουν στη συνειδητοποίηση της αξίας του αρχειακού υλικού ως μέρους της πολιτιστικής κληρονομιάς και την καλλιέργεια αρχειακής συνείδησης.

Τέλος, αρχειακά τεκμήρια παρουσιάζονται συχνά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της βιβλιοθήκης (Facebook) και γνωστοποιούνται έτσι σε ευρύτερες και διαφορετικές ομάδες κοινού.

## 4.2. ΒΙΒΛΙΟΤΕΚΑ SEJMOWA (ΠΟΛΩΝΙΑ)

### 4.2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η ιστορία της βιβλιοθήκης (Biblioteka Sejmowa) της κάτω Βουλής (Sejm) της Πολωνίας,<sup>85</sup> ακολουθεί την πολυτάραχη ιστορική διαδρομή της χώρας. Μετά τον διαμελισμό και την κατάκτησή της (1795-1918) η ανάκτηση της ανεξαρτησίας της το 1918, συνοδεύτηκε από τη διεξαγωγή εκλογών για τη συγκρότηση της πρώτης πολωνικής Δίαιτας (Sejm). Σχεδόν αμέσως διατυπώθηκε και η ανάγκη για συγκρότηση βιβλιοθήκης με σκοπό την υποστήριξη της έρευνας και της τεκμηρίωσης του κοινοβουλευτικού έργου του μοναδικού τότε νομοθετικού σώματος, κάτι που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 1919. Μετά τη δημιουργία και της Γερουσίας το 1922 η βιβλιοθήκη τέθηκε στην υπηρεσία και των δύο σωμάτων, ενώ οι υποδομές της σταδιακά χρησιμοποιήθηκαν και για την υποστήριξη των Αρχείων του Κοινοβουλίου τα οποία λίγο αργότερα εντάχθηκαν σε κοινή διεύθυνση με τη Βιβλιοθήκη (Kulisiewicz, 2010, σσ. 487-488). Όσο σαφής ήταν ο σκοπός σύστασης της βιβλιοθήκης ανάλογα στοχευμένα ήταν και η πολιτική προσκλήσεών της. Με κριτήριο τις πληροφοριακές ανάγκες των αντιπροσώπων δόθηκε έμφαση στις κοινωνικές, νομικές, ιστορικές και οικονομικές επιστήμες αλλά και στον τύπο της εποχής. Παράλληλα, όμως η βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με το ποικίλο υλικό ιδρυμάτων από περιοχές που ενσωματώθηκαν στο νέο

<sup>84</sup> <https://paligenesia.parliament.gr>

<sup>85</sup> Όταν συστάθηκε η βιβλιοθήκη της Sejm (1919) η Πολωνία είχε ένα νομοθετικό σώμα αλλά σύντομα (1922) απέκτησε και δεύτερο. Σήμερα το πολίτευμα της χώρας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο, το οποίο αποτελείται από την Κάτω Βουλή (Δίαιτα/ Sejm) και την Άνω Βουλή (Γερουσία/ Senate).



κράτος καθώς και από ιδιωτικές δωρεές, κυρίως βουλευτών και γερουσιαστών. Καθοριστικός παράγοντας στη ραγδαία ανάπτυξή της υπήρξε επίσης η καθιέρωση της υποχρεωτικής κατάθεσης αντιτύπου όλων των επίσημων εκδόσεων του κράτους αλλά και κάθε έκδοσης που είχε θέμα συναφές με το προφίλ της βιβλιοθήκης. Ανάλογα συνέβαλε και η πολιτική ανταλλαγών επίσημων εκδόσεων με άλλα κοινοβούλια καθώς και η προμήθεια εκδόσεων διεθνών οργανισμών (Κοινωνία των Εθνών, Ίδρυμα Carnegie, Διεθνές Ινστιτούτο Γεωργίας, Διεθνές Ινστιτούτο Εμπορίου κ.ά.). Η απόρριψη του δεκαδικού συστήματος ταξινόμησης<sup>86</sup> και η υιοθέτηση άλλου πιο προσαρμοσμένου στις κοινοβουλευτικές ανάγκες μαρτυρά επίσης την προσήλωση στον ειδικό χαρακτήρα της βιβλιοθήκης. Στο τέλος της πρώτης εικοσαετίας λειτουργίας της η βιβλιοθήκη ήταν μία από τις καλύτερα οργανωμένες βιβλιοθήκες της χώρας η οποία υπηρετούσε αποτελεσματικά τον θεσμικό της ρόλο ως δυναμικό κέντρο επιστημονικής πληροφόρησης στους τομείς του δικαίου και της πολιτικής (Kulisiewicz, 2010, σσ. 490-491).

Η έναρξη της γερμανικής κατοχής στη χώρα (1939-1944) σήμανε το τέλος της βιβλιοθήκης που ουσιαστικά υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες από όλες τις πολωνικές ερευνητικές βιβλιοθήκες (Karatas, 1998, σ. 121). Το Σεπτέμβριο του 1939, πυρκαγιά κατέστρεψε μέρος της συλλογής, ενώ η υπόλοιπη μεταφέρθηκε στο Βερολίνο στο πλαίσιο σχετικής, οργανωμένης πολιτικής των Ναζί (Kulisiewicz, 2010, σ. 492). Η ολική καταστροφή της Βαρσοβίας το 1944 εξαφάνισε κάθε ίχνος και μεταπολεμικά μόνο μικρό μέρος της συλλογής, μόλις το 7%, επέστρεψε στην Πολωνία.

Η μεταπολεμική ιστορία της βιβλιοθήκης, ως βιβλιοθήκης πια μόνο της Δίαιτας (Sejm Library)<sup>87</sup>, είναι ουσιαστικά ιστορία επανασύστασης, με όρους όμως που υπηρετούσαν σε σημαντικό βαθμό τις ανάγκες του νέου, κομμουνιστικού καθεστώτος. Αν και η πρόθεση ήταν να αποκατασταθεί η παράδοση της προπολεμικής βιβλιοθήκης, οι ιδεολογικές θέσεις της εξουσίας επηρέασαν την κατεύθυνση ανάπτυξης των συλλογών, δίνοντας έμφαση σε συγκεκριμένες εκδόσεις ή απαγορεύοντας την απόκτηση άλλων. Παρόλα αυτά το μέγεθος των συλλογών αυξήθηκε σημαντικά, η βιβλιοθήκη αναπτύχθηκε και σταδιακά ενέταξε στον κύκλο των παραδοσιακών εργασιών της και υπηρεσίες έρευνας και ανάλυσης (Karatas, 1998, σ. 122).

Οι πολιτικές αλλαγές που σηματοδότησε η διεξαγωγή των πρώτων ελεύθερων εκλογών στην Πολωνία, τον Ιούνιο του 1989, εισήγαγαν τη βιβλιοθήκη στην τέταρτη φάση της ιστορίας της. Το Κοινοβούλιο, με δύο ξανά νομοθετικά σώματα, ισχυροποιήθηκε στον θεσμικό του ρόλο

<sup>86</sup> Σύμφωνα με το σύστημα που αναπτύχθηκε από τους υπεύθυνους της βιβλιοθήκης ο κατάλογος περιλάμβανε τρεις κύριους κλάδους: δίκαιο, κοινωνικοοικονομικές επιστήμες, και ιστορικές-πολιτικές επιστήμες. Περιλάμβανε 24 κλάδους και περισσότερους από 300 υποκλάδους.

<sup>87</sup> Με δημοψήφισμα του 1946 η Γερουσία καταργήθηκε και το σύστημα παρέμεινε μονοθάλαμο έως το 1989.

και οι αυξημένες απαιτήσεις για εξειδικευμένη πληροφόρηση και υποστήριξη επαναπροσδιόρισαν τη θέση της βιβλιοθήκης, κοινής ξανά και για τα δύο σώματα, ως σημαντικού παράγοντα στην κοινοβουλευτική διαδικασία<sup>88</sup>. Ο ρόλος αυτός παρέμεινε ο κυρίαρχος και στο πλαίσιο αυτό η πολιτική προσκλήσεων που επαναδιατυπώθηκε ρητά το 1992, είναι απολύτως στοχευμένη<sup>89</sup> με κριτήρια το περιεχόμενο και τη συνάφεια του υλικού (Kulisiewicz, 2010, σ. 499). Παράλληλα αναβαθμίστηκαν οι υποδομές της βιβλιοθήκης (αυτοματοποίηση εργασιών, αγορά ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης βιβλιοθήκης) και δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες (Κέντρο Ευρωπαϊκής Τεκμηρίωσης, Media Resource Center, εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων, σύνταξη βιβλιογραφιών και αναφορών κ.ά.) ώστε συνολικά να υποστηρίζεται με συστηματικό τρόπο το Κοινοβούλιο και τα μέλη του (Karamac, 1998, σσ. 131-137). Σήμερα η σαφής ταυτότητά της ως ειδικής βιβλιοθήκης της έχει προσδώσει και έναν πρόσθετο, θεσμοθετημένο, διακριτό ρόλο στον χώρο των πολωνικών βιβλιοθηκών. Σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο για τις βιβλιοθήκες της χώρας, η βιβλιοθήκη της Sejm λειτουργεί ως κεντρική Νομοθετική Βιβλιοθήκη που έχει υποχρέωση να αποκτά, να επεξεργάζεται και να παρέχει πρόσβαση σε πληροφοριακούς πόρους σχετικούς με την νομοθεσία και άλλα συναφή θέματα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (Karamac, 1998, σ. 125). Παράλληλα η βιβλιοθήκη, αν και αρχικά προορισμένη να εξυπηρετεί αποκλειστικά το εσωτερικό κοινό του οργανισμού, υιοθέτησε μία πιο «ανοιχτή» πολιτική πρόσβασης (“semi-open-door policy”) εξυπηρετώντας και εξωτερικό κοινό που οι επιστημονικές ή επαγγελματικές του ανάγκες δεν μπορούν να καλυφθούν από άλλη βιβλιοθήκη<sup>90</sup>. Η απόκλιση από την προπολεμική παράδοση μαρτυρά τη διεύρυνση των στόχων και των δραστηριοτήτων της βιβλιοθήκης με σαφή προσανατολισμό το «άνοιγμα» προς την κοινωνία. Τη νέα φυσιογνωμία της βιβλιοθήκης επηρέασαν επίσης σημαντικά η ενσωμάτωση το 1990 του Κοινοβουλευτικού Μουσείου (Muzealia)<sup>91</sup> και το 1992 των Αρχείων (Archiwum Sejmu) που θα παρουσιαστούν εκτενέστερα στη συνέχεια.

<sup>88</sup> Τις τεκμηριωτικές και πληροφοριακές ανάγκες του Κοινοβουλίου καλύπτουν για κάθε σώμα και άλλες εξειδικευμένες υπηρεσίες: το Bureau of Research of the Polish Sejm (Biuro Studiów i Ekspertyz) και το Bureau of Research and Analysis of the Senate of Poland (Robinson & Gastelum, 1998, σσ. 140-156).

<sup>89</sup> Οι συλλογές της Βιβλιοθήκης περιλαμβάνουν το σύνολο της πολωνικής νομοθεσίας, πλήρη σειρά των εκδόσεων των δύο νομοθετικών σωμάτων, αντίστοιχο υλικό 30 άλλων χωρών, εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνών οργανισμών (Ο.Η.Ε, NATO κ.ά.). Το υπόλοιπο υλικό των συλλογών βιβλίων και περιοδικών επιλέγεται κυρίως με κριτήριο τη δυναμική χρησιμότητά τους στη νομοθετική διαδικασία. (Karamac, 1998, σσ.128-130).

<sup>90</sup> <https://biblioteka.sejm.gov.pl/uslugi/?lang=en>

<sup>91</sup> Οι σκέψεις δημιουργίας Μουσείου είχαν ξεκινήσει ήδη από το 1979 και το 1984 ελήφθη η σχετική απόφαση την οποία ακολούθησε η έναρξη συγκρότησης μουσειακών συλλογών (<https://biblioteka.sejm.gov.pl/muzealia/?lang=en>).

#### 4.2.2 ΣΥΛΛΟΓΕΣ-ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

500.000 περίπου τόμοι συγκροτούν το περιεχόμενο (βιβλία, περιοδικά) της κύριας βιβλιοθήκης (Zbiory głównie) και είναι στο σύνολό του καταλογογραφημένο και διαθέσιμο στο κοινό μέσω του δημόσιου καταλόγου της ([https://bs.sejm.gov.pl/F/?con\\_lng=ENG](https://bs.sejm.gov.pl/F/?con_lng=ENG)).

Χωριστή ενότητα αποτελεί η συλλογή «Κοινωνικής Ιστορίας» (Zbiory Historii Społecznej) που περιήλθε στη βιβλιοθήκη το 1991 και περιλαμβάνει το υλικό των πρώην αρχείων της Κεντρικής Επιτροπής του Πολωνικού Ενωμένου Εργατικού Κόμματος (PZPR). Η συλλογή που αριθμεί περίπου 155.000 τόμους βιβλίων και περιοδικών και 20.000 έγγραφα επικεντρώνεται στις δραστηριότητες του PZPR (από τα μέσα του 19ου αιώνα) αλλά συμπεριλαμβάνει και υλικό άλλων πολιτικών ενώσεων και κινήματα της περιόδου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας (PRL)<sup>92</sup>.

Το αρχειακό υλικό που απόκειται και συνεχίζει να συγκεντρώνεται στο σχετικό τμήμα της βιβλιοθήκης καθώς και οι πολυσυλλεκτικές συλλογές του Μουσείου συμπληρώνουν το πλούσιο και μοναδικό πολιτιστικό απόθεμά της. Η βιβλιοθήκη της Sejm έχει θέσει ως στρατηγικό της στόχο την «επικοινωνία» του κοινού με το σύνολο αυτών των αγαθών πολιτιστικής κληρονομιάς και στην κατεύθυνση αυτή έχει οργανώσει συστηματικά τις δράσεις και τις υπηρεσίες της (Kulisiewicz, 2010, σ. 500).

#### 4.2.3 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

##### 4.2.3.1 ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ

Όπως και στην περίπτωση της βιβλιοθήκης του ελληνικού κοινοβουλίου η ψηφιοποίηση αποτελεί συστατικό στοιχείο της αποστολής της Βιβλιοθήκης της Sejm και ιεραρχική προτεραιότητά της από την πρώτη στιγμή της πρόσφατης αναδιοργάνωσής της. Το 2002 στο πνεύμα εκδημοκρατισμού του κοινοβουλίου και μεγιστοποίησης της διαφάνειας γύρω από τη λειτουργία του, αναλήφθηκε ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ψηφιοποίησης της πολωνικής κοινοβουλευτικής τεκμηρίωσης, που παράλληλα θα προστάτευε αποτελεσματικά το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο υλικό της βιβλιοθήκης. Η εφαρμογή του προγράμματος στόχο είχε τη δημιουργία μιας ευρείας και, κυρίως, δημόσιας βάσης δεδομένων για την ιστορία του πολωνικού κοινοβουλευτικού συστήματος (Kulisiewicz, 2010, σ. 498).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν έως σήμερα ψηφιοποιηθεί τα Κοινοβουλευτικά έγγραφα της περιόδου 1919-2001, το υλικό της Συνταγματικής Επιτροπής (1992-1997), της Επιτροπής Κωδικοποίησης (1919-1939) της Συμφωνίας της Στρογγυλής Τραπέζης (Φεβρουάριος-Απρίλιος 1989), ενώ από το υπόλοιπο υλικό της βιβλιοθήκης έχει ψηφιοποιηθεί επίσης η

<sup>92</sup> [https://biblioteka.sejm.gov.pl/zbiory\\_historii\\_spolecznej\\_zhs\\_zbiory/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/zbiory_historii_spolecznej_zhs_zbiory/?lang=en)

συλλογή τύπου της περιόδου 1940-1945. Και στην περίπτωση της βιβλιοθήκης της Sejm τα ψηφιοποιημένα τεκμήρια, διατίθενται σε ασπρόμαυρη μορφή και δεν υπάρχει η δυνατότητα οπτικής ανάγνωσης χαρακτήρων (OCR). Τα συνοδευτικά μεταδεδομένα, αποτέλεσμα της τεκμηριωτικής διαδικασίας, αποδίδουν καίριες πληροφορίες και διευκολύνουν τον χρήστη που έχει ελεύθερη πρόσβαση στο υλικό στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης με πολλαπλές δυνατότητες αναζήτησης<sup>93</sup>.

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί ψηφιοποιημένο κοινοβουλευτικό υλικό διατίθεται και στην ψηφιακή βιβλιοθήκη V4 Digital Parliamentary Library+ με πρόσθετες δυνατότητες αξιοποίησής του.

#### 4.2.3.2 ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Η ύπαρξη του κοινοβουλευτικού μουσείου της Sejm<sup>94</sup> εντός των κόλπων της βιβλιοθήκης αποτελεί μοναδικό παράδειγμα στον ευρωπαϊκό χώρο, αφού ακόμη και στις λίγες περιπτώσεις που στα κοινοβούλια υπάρχει μουσείο αυτά δεν έχουν οργανική διοικητική σχέση με τη βιβλιοθήκη<sup>95</sup>.

Αναμφισβήτητα η λειτουργία του αποτελεί παράδειγμα της αντίληψης που εμπεδώνεται τα τελευταία χρόνια σε αρκετά σύγχρονα κοινοβούλια για την ανάγκη διεύρυνσης της επικοινωνίας και επαφής με την κοινωνία με προσφορότερο μέσο την αξιοποίηση των υποδομών, των υπηρεσιών, της γνώσης και της εμπειρίας της βιβλιοθήκης. Ταυτόχρονα υποδηλώνει την πρόθεση της ίδιας της βιβλιοθήκης να αναπτυχθεί πέρα από τα στεγανά που υπαγόρευε ο μέχρι πρόσφατα αυστηρά προσδιορισμένος θεσμικός ρόλος της.

Η ιστορία του μουσείου ανάγεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και η σύστασή του εντασσόταν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτιστικών πρωτοβουλιών για «αποκατάσταση της κοινωνικής εμπιστοσύνης» που είχε πληγεί στις αρχές της δεκαετίας από τη βίαιη καταστολή αντιδράσεων κατά του κομμουνιστικού καθεστώτος. Καταστατική αποστολή του μουσείου ήταν η ανάδειξη της πολωνικής κοινοβουλευτικής παράδοσης και ουσιαστικός ιδεολογικός στόχος η προβολή της «ορθής» στάσης του πολίτη απέναντι τόσο στην προγενέστερη ιστορία της χώρας του όσο και στο σύγχρονο σοσιαλιστικό παρόν της (Porfawski, 2019, σσ. 51-52). Τα χρόνια που ακολούθησαν αναλώθηκαν σε οργανωτικά θέματα καθώς και στην οριοθέτηση του περιεχομένου και των στόχων του μουσείου. Από το 1985 ξεκίνησε συστηματικά η συλλογή των μουσειακών αντικειμένων που προορίζονταν για τη μελλοντική μόνιμη έκθεση του μουσείου. Παρόλα αυτά η έναρξη λειτουργίας του μουσείου δεν

<sup>93</sup> [https://biblioteka.sejm.gov.pl/zasoby\\_cyfrowe/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/zasoby_cyfrowe/?lang=en)

<sup>94</sup> <https://biblioteka.sejm.gov.pl/muzealia/?lang=en>

<sup>95</sup> Κοινοβουλευτικό μουσείο υπάρχει μόνο στην Ουγγαρία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία καθώς και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ECPRD request no 3421 που υποβλήθηκε τον Μάιο του 2017 από το Κοινοβούλιο της Μολδαβίας).

πραγματοποιήθηκε έως την πολιτειακή αλλαγή του 1989. Το 1991 οι δραστηριότητες αλλά και η ευθύνη διαχείρισης του περιεχομένου του μεταφέρθηκαν στη Βιβλιοθήκη στην οποία υπάγεται έκτοτε το Τμήμα Μουσειακών Συλλογών.

Στις συλλογές του τμήματος ανήκουν σήμερα περίπου 10.000 ιστορικά αντικείμενα, ενώ στους στόχους είναι ο συνεχής εμπλουτισμός του με απόλυτη συνάφεια στη θεματολογία του. Πρόκειται για σημαντικό υλικό ποικίλων κατηγοριών (κειμήλια, πίνακες ζωγραφικής, χαρακτικά, σχέδια, αφίσες, νομίσματα, παλιές εκδόσεις, χειρόγραφα, φωτογραφίες, προεκλογικά φυλλάδια κ.λπ.) που απεικονίζουν την ιστορία του πολωνικού κοινοβουλευτικού συστήματος από τον 15ο αιώνα έως τις μέρες μας.

Η μέριμνα για τη διασφάλιση και προστασία του υλικού και η διάθεσή του στο κοινό αποτελούν διακηρυγμένες αρχές που υπηρετούνται και εδώ με τους σύγχρονους καθιερωμένους τρόπους. Ειδικότερα όσον αφορά τις υποδομές οι μουσειακές αποθήκες είναι εξοπλισμένες με κινητές αρχειοθήκες και σύγχρονο σύστημα πυρασφάλειας. Οι δείκτες της υγρασίας και της θερμοκρασίας παρακολουθούνται επίσης συστηματικά, διασφαλίζοντας τις ενδεδειγμένες συνθήκες φύλαξης.

Παρά την έλλειψη μόνιμης στέγης η εκθεσιακή δραστηριότητα είναι ο κύριος τρόπος αξιοποίησης, δημοσιοποίησης και ανάδειξης του υλικού. Από το 1986 έως το 2019 οργανώθηκαν 37 περιοδικές εκθέσεις στην Πολωνία, καθώς και σε κτήρια ξένων κοινοβουλίων. Οι εγχώριες εκθέσεις παρουσιάζονται στα κτήρια της Sejm και κυρίως στην κεντρική αίθουσα. Την ευθύνη διοργάνωσή τους είχε συνήθως εξωτερικός φορέας, με εξαίρεση επετειακές, ιστορικές εκθέσεις που οργανώθηκαν από την Βιβλιοθήκη.

Οι εκθέσεις σε αντίθεση με εκείνες της Βιβλιοθήκης της Βουλής δεν απευθύνονται στο γενικό κοινό αλλά σε Βουλευτές, εργαζόμενους της Καγκελαρίας της Sejm και της Γερουσίας και σε περιορισμένους επισκέπτες. Εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις δεν πραγματοποιούνται σε όλες τις περιπτώσεις ενώ περιστασιακή είναι η έκδοση καταλόγου με το σύνολο των εκθεμάτων.

Παράλληλα, η δημιουργία εικονικού ψηφιακού μουσείου<sup>96</sup> «του Κοινοβουλευτικού Μουσείου Φαντασίας» αναπληρώνει το κτηριακό κενό, αίρει την φαινομενική αντίφαση ανάμεσα στην ανάγκη προστασίας του υλικού αλλά και έκθεσής του στο κοινό, ελαχιστοποιεί τους περιορισμούς που θέτει η ανάγκη φυσικής πρόσβασης και καθιστά διαθέσιμο μεγαλύτερο μέρος των συλλογών σε σχέση με αυτό μίας «φυσικής» έκθεσης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Porfawski, υπεύθυνος του τμήματος, παραφράζοντας τις θέσεις του Umberto Eco για τις βιβλιοθήκες, η εικονική παρουσίαση των συλλογών επιτρέπει την ανακάλυψη και του

<sup>96</sup> <https://wirtualnemuzeum.sejm.gov.pl/o-nas>

κρυμμένου και αθέατου. Η επιλογή της δημιουργίας εικονικού μουσείου φαίνεται να εδράζεται στην αναγνώριση του υλικού αυτού ως μέρος της εθνικής κληρονομιάς που η βιβλιοθήκη οφείλει να «επιστρέψει» στην κοινωνία.

Η παρουσίαση των ψηφιακών εκθεμάτων δεν είναι στατική και απλά περιγραφική αλλά είναι δομημένη συνδυάζοντας στοιχεία αφήγησης και ερμηνείας που τα καθιστά πιο αναγνώσιμα από το κοινό. Έτσι, τα μετατρέπει από απλά υλικά αντικείμενα σε φορείς ιδεών και αντιλήψεων, μάρτυρες εποχών και ανθρώπων και άρα πηγές πληροφόρησης και γνώσης.

Τέλος, τους σύγχρονους στόχους του Μουσείου, για διάδοση της ιστορικής γνώσης γύρω από το θέμα του πολωνικού κοινοβουλευτισμού υπηρετεί επίσης η ενθάρρυνση και υποστήριξη ερευνητών προκειμένου να αξιοποιήσουν το υλικό των συλλογών για την εκπόνηση ειδικών εργασιών με σχετικά θέματα.

Σήμερα, στον αντίποδα της πολυδιάστατης δραστηριότητας που αναπτύσσει το κοινοβουλευτικό μουσείο της Βιβλιοθήκης της Sejm, τη μεγαλύτερη πρόκληση για το μέλλον αποτελεί η διασφάλιση ξεχωριστού κτηρίου μουσείου και η συνακόλουθη δυνατότητα δημιουργίας μόνιμης έκθεσης.

#### 4.2.3.3 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΑΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πορεία και η τύχη των κοινοβουλευτικών αρχείων της χώρας συνδέθηκαν με της βιβλιοθήκης σχεδόν από την ίδρυσή της. Στις αρχές της δεκαετίας του 1930, ο συνεχώς αυξανόμενος όγκος του αρχειακού υλικού, παράγωγου της νομοθετικής διαδικασίας αλλά και της διοικητικής λειτουργίας του κοινοβουλίου επέσπευσε τις αποφάσεις για τη διαχείρισή του. Ως προσφορότερη και αποτελεσματικότερη λύση κρίθηκε η ενσωμάτωσή του στη βιβλιοθήκη η οποία συμπεριέλαβε στην αποστολή της την διαχείριση των αρχείων που προέκυπταν από τις εργασίες της Sejm και της Γερουσίας (Kulisiewicz, 2010, σ. 488). Παρά τον υποδειγματικό τρόπο διαχείρισης που χαρακτήριζε συνολικά τη λειτουργία της βιβλιοθήκης στις πρώτες δεκαετίες της λειτουργίας της, η έναρξη της ναζιστικής επίθεσης υπήρξε καταστροφική για τα αρχεία.

Κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς στο κτήριο της Sejm τον Σεπτέμβριο του 1939, οι χαμηλότεροι όροφοι όπου φυλάσσονταν τα αρχεία πλημμύρισαν κατά την προσπάθεια πυρόσβεσης. Τα αρχεία που διασώθηκαν μεταφέρθηκαν σε άλλο χώρο αποθήκευσης που είχαν ορίσει οι Ναζί, τον οποίο όμως έκαψαν τον Νοέμβριο του 1944. (Kulisiewicz, 2010, σ. 491). Παρόλα αυτά κάποιο τμήμα τους είχε προλάβει να διασωθεί από τους Σοβιετικούς δύο μήνες πριν και επεστράφη μεταπολεμικά στη βιβλιοθήκη.

Η μετακομμουνιστική περίοδος επαναπροσδιόρισε το θέμα των αρχείων του πολωνικού κοινοβουλίου. Η επανίδρυση το 1989 της, καταργημένης από το 1946, Γερουσίας

συνοδεύτηκε από τη δημιουργία του ανεξάρτητου αρχείου της αν και η βιβλιοθήκη παρέμεινε κοινή και για τα δύο σώματα.

Αντίστοιχα το Αρχείο της Sejm (Archiwum Sejmu) δημιουργήθηκε ως αυτόνομο αρχείο το 1991. Δύο χρόνια αργότερα ενσωματώθηκε στη βιβλιοθήκη ως ένα από τα τμήματά της, συνεχίζοντας για ιστορικούς λόγους την προπολεμική παράδοση της πρώτης φάσης λειτουργίας της. Αποστολή του τμήματος είναι η συλλογή και διαχείριση του συνόλου του παραγόμενου από την Sejm έργου (Πρακτικά Συνεδριάσεων Ολομέλειας, Επιτροπών και Υποεπιτροπών, Νομοσχέδια, Ψηφίσματα, Εκθέσεις, Ερωτήσεις, κ.ά. ) καθώς και από τα όργανά της (Προεδρείο, Επιτροπές, Συμβούλια, Κοινοβουλευτικές Ομάδες, Γραφεία βουλευτών κ.ά.)<sup>97</sup>.

Αντίθετα με το παράδειγμα της ελληνικής Βουλής, η αρχειακή πολιτική είναι ρητά αποσαφηνισμένη στην περίπτωση της Sejm σε ειδικές οδηγίες<sup>98</sup> του επικεφαλής της καγκελαρίας. Δύο χρόνια μετά την παραγωγή του, το υλικό ακολουθεί συγκεκριμένη διαδρομή προς τις δομές της βιβλιοθήκης, όπου τυγχάνει της δέουσας αρχειονομικής διαχείρισης (ταξινόμηση, τεκμηρίωση, καταλογογράφηση). Όλα τα αρχεία παραμένουν ημιενεργά και χρησιμοποιούνται περιστασιακά στις τρέχουσες εργασίες της Καγκελαρίας της Sejm. Μετά την πάροδο 50 ετών τα αρχεία μεταφέρονται στα Κρατικά Αρχεία της χώρας. Αντίστοιχα απολύτως σαφής είναι και ο θεματικός προσανατολισμός του αρχείου, καθώς τα τεκμήρια είναι ως προς το περιεχόμενό τους σχεδόν αποκλειστικά κοινοβουλευτικά. Παρόλα αυτά διασώζονται και ιδιωτικές συλλογές μελών της Sejm από την προπολεμική περίοδο. Ως προς το υλικό υπόστρωμα κυριαρχεί το χαρτί αλλά υπάρχουν επίσης φωτογραφίες, αρχεία ήχου και βίντεο, ψηφιακά τεκμήρια κ.ά. που καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο από την ίδρυση της Sejm το 1919 έως σήμερα.

Ο όγκος του υλικού, σύμφωνα με τα στοιχεία του 2019, προσδιορίζεται σε 1,5 τρέχοντα αρχειακά χιλιόμετρα, 70.000 περίπου αρχεία ήχου, 5.000 περίπου αρχεία video, 16.000 φωτογραφίες, ενώ διασώζεται και υλικό σε μικροταινίες.

Το υλικό φυλάσσεται σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους εξοπλισμένους με κινητές αρχειοθήκες και σύγχρονο σύστημα πυρασφάλειας, ενώ είναι διασφαλισμένες οι κλιματολογικές συνθήκες όσον αφορά τα προβλεπόμενα ποσοστά υγρασίας και θερμοκρασίας.

<sup>97</sup> [https://biblioteka.sejm.gov.pl/archiwum\\_sejmu\\_zbiory/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/archiwum_sejmu_zbiory/?lang=en)

<sup>98</sup> Οδηγία 18 (5.10. 2020 σχετικά τη ροή εγγράφων, οδηγία 7 (18.2. 2016) σχετικά με τη διαχείριση των αρχείων, οδηγία 8 (18.2. 2016) σχετικά με τη διάθεση των αρχείων και τη διαχείριση των αρχείων της Sejm σε περίπτωση κατάργησής της, οδηγία 6 της 18ης Φεβρουαρίου 2016 σχετικά με τα αρχεία του Sejm.

Όλα τα αρχεία είναι καταλογογραφημένα σε ειδική βάση δεδομένων (ALEPH) σύμφωνα με το πρότυπο MARC21. Παράλληλα περίπου το 30% των φυσικών συλλογών είναι ψηφιοποιημένο και διαθέσιμο στο διαδίκτυο.

Η πρόσβαση στο υλικό, in situ, στο ειδικό αναγνωστήριο, ή εξ αποστάσεως προσδιορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας της βιβλιοθήκης. Σύμφωνα με αυτόν, αρχεία κάτω των 30 ετών είναι διαθέσιμα σε όσους πληρούν τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο για τα Εθνικά Αρχεία, δηλαδή να τα χρησιμοποιούν για δημοσιογραφικούς ή επιστημονικούς σκοπούς. Αντίθετα, αρχεία ηλικίας άνω των 30 ετών είναι διαθέσιμα σε όλους χωρίς περιορισμούς.

Εκτός από την ψηφιοποίηση και διάθεση των αρχειακών συλλογών στο διαδίκτυο σημαντικό μέσο ανάδειξής τους είναι η παρουσίαση αρχειακού υλικού σε εκθέσεις ή άλλες εξωστρεφείς δράσεις (π.χ. ετήσιες εκδηλώσεις Διεθνούς Ημέρας Αρχείων).



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

### 5.1. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ- ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Όπως προκύπτει από την παράλληλη παρουσίασή τους οι δύο βιβλιοθήκες έχουν σημαντικές ομοιότητες που αφορούν σε πολλά επίπεδα της λειτουργίας τους αλλά και κάποιες επιμέρους διαφορές με ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον. Τα χαρακτηριστικά αυτά, εκτός των άλλων πηγών που έχουν ήδη παρατεθεί στην προηγούμενη ενότητα, διαφάνηκαν και από τις συζητήσεις που έγιναν με τους διευθυντές των δύο οργανισμών.

Ειδικότερα, οι δύο βιβλιοθήκες παρουσιάζουν παρεμφερή εσωτερική οργάνωση και διοικητική δομή που συνακόλουθα αποτυπώνουν τις παρεμφερείς στρατηγικές επιλογές τους όσον αφορά τους στόχους, τις υπηρεσίες και τις δράσεις τους. Στις διαφορές τους καταγράφεται η σταθερά ανοιχτή πολιτική πρόσβασης της ελληνικής βιβλιοθήκης έναντι της πιο αυστηρής που διαχρονικά είχε υιοθετήσει η πολωνική και σταδιακά χαλαρώνει μέσα στο πλαίσιο επαναδιαπραγμάτευσης της ταυτότητάς της.

Στο θέμα της διαχείρισης του πολιτιστικού αποθέματος τις σημαντικές ομοιότητές τους δεν επιβεβαιώνει μόνο η ύπαρξη συλλογών συγκροτημένων στη διάρκεια της μεγάλης διαδρομής τους ή η ανάληψη της ευθύνης για τη διαχείριση του αρχείου του κοινοβουλίου. Αντίθετα, πιο ενδεικτική είναι η σαφής και στις δύο περιπτώσεις πολύπλευρη «επένδυση» στον τομέα αυτό και η πεποίθηση για τα οφέλη που προκύπτουν για τις ίδιες αλλά και για την κοινωνία.

Χωρίς αμφιβολία και στις δύο βιβλιοθήκες η εστίαση παραμένει αδιαπραγμάτευτα στην κοινοβουλευτική τους υπόσταση. Υψηλού επιπέδου υπηρεσίες έρευνας και πληροφόρησης, που συνεχώς ανανεώνονται με βάση τις νέες τεχνολογίες αλλά και τις επικαιροποιημένες απαιτήσεις του κοινοβουλίου, εξειδικευμένο δυναμικό με τεχνογνωσία, εμπειρία και αφοσίωση στην κάλυψη των αναγκών, υπηρετούν τον χαρακτήρα της Biblioteka Sejmowa ως «ερευνητικής» βιβλιοθήκης αλλά και στην περίπτωση της «γενικής» Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων καλύπτουν την πρώτη αποστολή της που είναι «η υποστήριξη του κοινοβουλευτικού έργου».

Παρόλα αυτά, όπως διαπιστώθηκε από την περιγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών τους, αλλά και όπως τονίστηκε με έμφαση από τους υπεύθυνους, η διάσταση αυτή δεν αναιρεί την ιδιότητά τους ως φορείς πολιτιστικής διαχείρισης και τις συναφείς υποχρεώσεις τους. Αντίθετα θεωρείται αναμφισβήτητη, αξιολογείται ως κομβικής σημασίας και υπηρετεί συγκεκριμένους σε κάθε βιβλιοθήκη στόχους. Ειδικότερα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, η βιβλιοθήκη της Sejm με την τρισδιάστατη υπόστασή της ως ερευνητική βιβλιοθήκη, αρχείο και μουσείο διεκδικεί μέσα από τις πολυσχιδείς αυτές δραστηριότητες

έναν μοναδικό ρόλο στη «διατήρηση και προώθηση της κουλτούρας του πολωνικού κοινοβουλευτισμού». Αντίστοιχα, η βιβλιοθήκη της ελληνικής Βουλής, έχοντας σαφώς πιο διευρυμένη θεματικά εστίαση, αντιλαμβάνεται αυτόν τον ρόλο της πρωτίστως ως μέσο εξωστρέφειας και επικοινωνίας με το γενικό κοινό σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο που οδηγεί σε γνωριμία με το ιστορικό παρελθόν και συνακόλουθα στην εθνική αυτογνωσία.

Χωρίς να κρίνεται σκόπιμη η επανάληψη των δράσεων που η κάθε βιβλιοθήκη έχει αναπτύξει, είναι ευκρινής η κοινή ιεράρχηση συγκεκριμένων επιλογών, όπως της ψηφιοποίησης. Ως βασικοί λόγοι για αυτό αναφέρθηκαν και στις δύο περιπτώσεις η διαφάνεια, η διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην πληροφορία και η προβολή της δραστηριότητας και των συλλογών των δύο κοινοβουλίων. Οπωσδήποτε το κοινοβουλευτικού ενδιαφέροντος υλικό προκρίνεται και στις δύο βιβλιοθήκες, ενώ στο ελληνικό παράδειγμα με τις μεγαλύτερες σε όγκο και ποικιλία συλλογές, η ευαισθησία και η πολυτιμότητα του υλικού καθορίζει τις επόμενες επιλογές (συλλογή τύπου, χειρόγραφα, σπάνιο υλικό κ.ά.).

Όσον αφορά στην εξωστρέφεια και ειδικά στην εκθεσιακή δραστηριότητα οι ομοιότητες των δύο βιβλιοθηκών είναι επίσης εμφανείς. Και οι δύο επενδύουν σημαντικά, με τη Βιβλιοθήκη της Βουλής βέβαια να έχει μεγαλύτερη παράδοση στον τομέα, να «τολμά» μεγαλύτερη ποικιλία θεματικών και να απευθύνεται σε σαφώς ευρύτερο κοινό. Από την πλευρά της η πολωνική βιβλιοθήκη επιμένοντας και εδώ σχεδόν αποκλειστικά στα κοινοβουλευτικά θέματα δραστηριοποιείται με πιο συγκρατημένο ρυθμό αλλά αξιοποιεί το πεδίο ως τρόπο εξόδου από την εσωστρέφεια των προηγούμενων χρόνων.

Η λειτουργία του Κοινοβουλευτικού Μουσείου υπό την ευθύνη της βιβλιοθήκης αποτελεί μία ιδιαιτερότητα της πολωνικής περίπτωσης με ενδιαφέρουσες πτυχές. Καταρχάς ο επιλεκτικός στα κοινοβουλευτικά θέματα εμπλουτισμός των συλλογών του με στόχο την όσο το δυνατόν πληρέστερη κάλυψη, αποτρέπει τις ανεξέλεγκτες και μη αξιοποιήσιμες προσκτήσεις και του προσδίδει μία μοναδική ταυτότητα. Επιπρόσθετα, η «στέγαση» των συλλογών στο πλαίσιο ενός μουσειακού οργανισμού διαμορφώνει αυτονόητες διαδικασίες διαχείρισής τους σύμφωνα με τους όρους και τη δεοντολογία της σύγχρονης μουσειακής πρακτικής.

Στο ελληνικό παράδειγμα, το ετερόκλητο περιεχόμενο των αντίστοιχων μουσειακών συλλογών, επιβεβαιώνει χωρίς αμφιβολία τον διαχρονικά γενικό προσανατολισμό της βιβλιοθήκης. Καθώς όμως αυτή συνεχίζει την ίδια πολιτική, ο μεγάλος όγκος υλικού που προστίθεται πολλαπλασιάζει τις ευθύνες και τις κατευθύνσεις στις οποίες πρέπει να κινηθεί για την ορθή διαχείριση και προβολή τους ενώ συνακόλουθα αυξάνει τις απαιτήσεις σε υποδομές, χώρους και εξειδικεύσεις προσωπικού. Παράλληλα, η κοινοβουλευτική

παραμένει μία μόνο ανάμεσα στις πολλές ταυτότητες των συλλογών που δεν έχουν έτσι έναν εμφανώς μοναδικό χαρακτήρα. Τα τελευταία χρόνια όμως, ενέργειες όπως η συγκρότηση συλλογής πολιτικών αφισών, η συστηματική συγκέντρωση εκλογικού υλικού και το γενικότερο ενδιαφέρον για κάθε είδους τεκμήρια που σχετίζονται με την πολιτική ιστορία της χώρας επιδιώκουν την ενίσχυση του στοιχείου στον τομέα των συλλογών.

Στο τρίτο θέμα που παρουσιάστηκε, της διαχείρισης του αρχείου του κοινοβουλίου από τη βιβλιοθήκη οι ομοιότητες και οι διαφορές που διαπιστώνονται παρουσιάζουν επίσης ενδιαφέρον. Και στις δύο βιβλιοθήκες η σχετική ευθύνη θεωρήθηκε απόλυτα συμβατή με τον ρόλο τους, παρά τις διαφορετικές αιτίες που οδήγησαν στην κοινή προσέγγιση. Όπως αναφέρθηκε από τον Πολωνό διευθυντή, ιστορικοί λόγοι που εντοπίζονται στη προπολεμική παράδοση της βιβλιοθήκης κατέστησαν αυτονόητη για την πολωνική περίπτωση αυτή τη συνθήκη. Στο ελληνικό παράδειγμα, που πρόσφατα δραστηριοποιήθηκε ενεργά στην κατεύθυνση αυτή, η επιλογή, όπως επισημάνθηκε, ήταν κυρίως «πολιτική απόφαση και όχι αποτέλεσμα διαλόγου και ζυμώσεων». Σε κάθε περίπτωση όμως αναμφίβολα συνδέεται με τη διαχρονική αρχειακή συνείδηση της βιβλιοθήκης.

Η διαφορετική αφετηρία και εμπειρία στο θέμα αποτυπώνεται και στη λειτουργία των δύο αρχείων. Στην περίπτωση της πολωνικής βιβλιοθήκης αυτή είναι συστηματοποιημένη και υπάρχει σαφές, πλαίσιο που καθορίζει κάθε σχετική δραστηριότητα, σε αντίθεση με την ελληνική βιβλιοθήκη που φαίνεται να βρίσκεται ακόμη σε στάδιο αναζήτησης και διερεύνησης. Μία άλλη αξιοσημείωτη διαφορά τους είναι η προσήλωση στο αμιγώς κοινοβουλευτικό υλικό που χαρακτηρίζει και εδώ την Biblioteka Sejmowa. Παρόλο που και στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων το κύριο ενδιαφέρον είναι ανάλογο, η συμπερίληψη όμως υλικού άλλου περιεχομένου (λογοτεχνικά, ιστορικά αρχεία κ.ά.) αναιρεί σε ένα βαθμό το μονοθεματικό χαρακτήρα του αρχείου. Πάντως και στις δύο βιβλιοθήκες κοινή είναι η ευθυγράμμιση με τις αρχές και τους κανόνες της αρχειονομικής δεοντολογίας.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο που διαμορφώνουν οι πολλές και ουσιώδεις ομοιότητες αλλά και οι επιμέρους διαφορές των δύο επιλεγμένων βιβλιοθηκών, διερευνήσιμο ήταν αν η ανάληψη πρόσθετων αρμοδιοτήτων στο πεδίο της πολιτιστικής διαχείρισης αλλοιώνει την ταυτότητα και τον ειδικό χαρακτήρα της βιβλιοθήκης. Οι τοποθετήσεις που διατυπώθηκαν κατά την έρευνα ήταν ανενδοίαστα αρνητικές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε από την ελληνική πλευρά, «η ανάπτυξη πολιτιστικών προγραμμάτων αρμόζει στις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες φύσει και θέσει, καθώς τα κοινοβούλια είναι οι κορυφαίοι θεσμοί που εκφράζουν την λαϊκή βούληση, αυτήν εκπροσωπούν και σε αυτήν απευθύνονται».

Ταυτόσημη ήταν και στις δύο περιπτώσεις η τοποθέτηση ότι η σύνθετη αυτή δραστηριοποίηση προσδίδει στους οργανισμούς νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά και συμβάλλει στην ενίσχυση των θεμελιωδών αρχών της δημοκρατίας και της διαφάνειας, που αποτελούν σημαντικά διακυβεύματα στις σύγχρονες κοινωνίες και βασικές αξίες τις οποίες τα σύγχρονα κοινοβούλια οφείλουν να υπηρετούν με συνέπεια.

Εκτιμήθηκε μάλιστα ότι η ανάληψη τέτοιων δραστηριοτήτων επηρεάζει θετικά όχι μόνο τη βιβλιοθήκη αλλά και τη συνολική εικόνα του κάθε κοινοβουλίου. «Κανάλι επικοινωνίας, διαχειριστής κοινοβουλευτικής πληροφορίας και σημείο επίσημης και έγκυρης διάχυσής της» η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων συμβάλλει καθοριστικά στον συντονισμό του Κοινοβουλίου με την κοινωνία και την ενίσχυση της αποδοχής του σε αυτήν. Και στην περίπτωση όμως βιβλιοθηκών όπως της Sejm, που ακολουθούν πιο αυστηρή πολιτική πρόσβασης παρόμοιες δράσεις αυτές εξουδετερώνουν τους περιορισμούς και λειτουργούν καταλυτικά στην ενδυνάμωση του δεσμού των πολιτών με το Κοινοβούλιο.

Στις επιφυλάξεις που θα μπορούσαν να διατυπωθούν σχετικά με το αν η προσήλωση στην ορθή διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος λειτουργεί επιβαρυντικά στο έργο της υποστήριξης της κοινοβουλευτικής διαδικασίας, η διαπίστωση ήταν από κοινού αρνητική και δίνει το στίγμα μίας διαφορετικής αντίληψης για τον δυνητικό, σύγχρονο ρόλο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Αντιμετωπίζοντας στην ουσία ως ψευδεπίγραφο το ερώτημα αν η πολιτιστική διαχείριση επηρεάζει την ποσότητα ή την ποιότητα του έργου που παράγεται για την υποστήριξη της κοινοβουλευτικής διαδικασίας, η πολωνική βιβλιοθήκη τη θεωρεί δομική, καταστατική υποχρέωσή της και όχι πρόσθετο, παράπλευρο καθήκον της: «Η πολιτική του ιδρύματος επικεντρώνεται, αφενός, στην υποστήριξη της νομοθετικής διαδικασίας με την παροχή υπηρεσιών βιβλιοθήκης και πληροφόρησης προς τη Sejm και τα όργανά της, καθώς και προς το ερευνητικό και συμβουλευτικό προσωπικό και, αφετέρου, στη συλλογή και διατήρηση πλήρους τεκμηρίωσης της νομοθετικής δραστηριότητας, καθώς και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη Sejm και την ιστορία του πολωνικού κοινοβουλευτικού συστήματος».

Ανάλογη ήταν η προσέγγιση και από τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, όπου μία επιπλέον διάσταση του θέματος προσδίδει το γεγονός ότι σε αυτήν πολλοί εργαζόμενοι ασκούν, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, παράλληλα καθήκοντα. Σε αυτή την περίπτωση επισημάνθηκε ότι η ενασχόλησή τους με την ανάδειξη των συλλογών ή τις δράσεις πολιτισμού της βιβλιοθήκης δε λειτουργεί ανταγωνιστικά στις υπόλοιπες υποχρεώσεις τους και παράλληλα τους «προσφέρει νέα κίνητρα, αναζωογονεί το ενδιαφέρον, εμπλουτίζοντας την καθημερινότητά τους, αποτελεί ευκαιρία βαθύτερης γνωριμίας με τα υπάρχοντα

τεκμήρια και συγχρόνως, ευκαιρία εντοπισμού αδυναμιών, ελλείψεων, κενών κλπ., ενώ τέλος είναι αφορμή νέων συνεργασιών μεταξύ συναδέλφων και δημιουργίας στενότερων δεσμών».

Η σύγκλιση απόψεων που καταγράφηκε και στις δύο βιβλιοθήκες δεν αφήνει σημαντικά περιθώρια αμφισβητήσεων της ορθότητας αλλά και της αναγκαιότητας να ενεργοποιηθούν οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες στο θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης. Οι δύο βιβλιοθήκες αποτελώντας εφαρμοσμένα παραδείγματα της πολιτικής αυτής επιβεβαιώνουν τις εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν στην υπόθεση εργασίας της παρούσας μελέτης και αναδεικνύουν τις προοπτικές που διαγράφονται στο θέμα.

## 5.2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Χωρίς αμφιβολία οι κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες, παρά τις αποκλίσεις που παρουσιάζουν μεταξύ τους, αποτελούν έναν ζωντανό και δραστήριο οργανισμό που παράγει και διατηρεί πολιτιστικό προϊόν ποικίλων μορφών. Στον ευρωπαϊκό χώρο υπάρχουν βιβλιοθήκες με μακρά ιστορία και μεγάλη παράδοση αλλά και νεότευκτες με βίο λίγων μόλις δεκαετιών· βιβλιοθήκες με μεγάλο όγκο και ποικιλία συλλογών αλλά και άλλες μικρότερης δυναμικότητας· βιβλιοθήκες απρόσιτες στο ευρύ κοινό αλλά και βιβλιοθήκες που επιδιώκουν την επικοινωνία με αυτό.

Όλες όμως αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις και διλήμματα στα οποία καλούνται να τοποθετηθούν σε μία εποχή μετάβασης που απαιτεί νέους σχεδιασμούς ανάπτυξης και λειτουργίας. Στο διαμορφούμενο αυτό νέο περιβάλλον το θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης δημιουργεί νέες προοπτικές και δυνατότητες.

Όπως αναδείχθηκε από τις δύο μελέτες περίπτωσης που παρουσιάστηκαν, η πολιτιστική πολιτική μπορεί να αποτελέσει βασική προτεραιότητα και στρατηγικό στόχο των κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών και να συμβάλλει στη δημιουργία μίας νέας εικόνας και αντίληψης σε αυτές. Ακόμη και στις περιπτώσεις σύγχρονων κυρίως βιβλιοθηκών που έχουν οργανωθεί με προσανατολισμό στην παροχή αποκλειστικά υπηρεσιών κοινοβουλευτικής έρευνας και πληροφόρησης, το παράδειγμα της Πολωνίας, που τις τελευταίες δεκαετίες δραστηριοποιήθηκε πιο ενεργά στον τομέα αυτό, δείχνει ότι η αναθεώρηση, έστω και περιορισμένα της πολιτικής τους, μπορεί να τους προσδώσει νέα δυναμική.

Αναμφίβολα, η ενεργοποίηση στον τομέα της πολιτιστικής διαχείρισης συνάδει με τους κανόνες της δεοντολογίας, αποτελεί μέρος της κοινωνικής υπευθυνότητας των βιβλιοθηκών, επιβεβαιώνει έμπρακτα την ευαισθησία τους απέναντι στα πολιτιστικά αγαθά, αποδεικνύει

τη δέσμευσή τους στη διάσωση και προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας της χώρας αλλά και στην προστασία συνολικά της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ταυτόχρονα όμως, όπως προέκυψε από την έρευνα, είναι για αυτές μία μορφή «επένδυσης» με σημαντικά ανταποδοτικά κέρδη που τους προσδίδει προστιθέμενη αξία και τους δημιουργεί νέες προοπτικές. Αναμφισβήτητα, τις καθιστά μέρος της πολιτιστικής ζωής της χώρας, ενισχύει το κύρος και την αξιοπιστία τους, ενδυναμώνει τη δημόσια εικόνα τους και τους εξασφαλίζει μία ξεχωριστή θέση στον χώρο των εγχώριων βιβλιοθηκών αλλά και στο διεθνές περιβάλλον.

Παράλληλα η διεύρυνση των ομάδων κοινού που επωφελούνται από τις υπηρεσίες τους δημιουργεί καλύτερους όρους για την ανάπτυξη και παγίωση μίας στενής και διαρκούς σχέσης εμπιστοσύνης με τον μητρικό οργανισμό αίροντας την καχυποψία και την αμφισβήτηση προς αυτόν.

Οπωσδήποτε η ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό είναι ιδιαίτερα απαιτητική, προϋποθέτει συγκεκριμένες συνθήκες και επιβάλλει αναπροσαρμογές. Η εξασφάλιση υποδομών, κυρίως κτιριακών, με σύγχρονες προδιαγραφές αποτελεί βασικό προαπαιτούμενο καθώς ο όγκος του υλικού και οι δεοντολογικά ορθοί όροι διατήρησής του δημιουργούν συγκεκριμένες απαιτήσεις. Ανάλογη είναι η ανάγκη για στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό όχι μόνο για να μην επηρεαστούν οι θεσμικές λειτουργίες των βιβλιοθηκών και να μην διαταραχθεί η υποστήριξη της κοινοβουλευτικής διαδικασίας όσο και γιατί η ενασχόληση με τη διαχείριση του πολιτιστικού αποθέματος πρέπει να είναι βασικό και όχι παράλληλο καθήκον. Σε κάθε περίπτωση όμως η αλλαγή φιλοσοφίας στις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες και ο διαφορετικός τρόπος αντιμετώπισης του ρόλου και της θέσης τους στην κοινωνία δύνανται εύκολα να υπερνικήσουν πρακτικές ή άλλες δυσκολίες. Τέλος, όπως ανέδειξε η περίπτωση της Πολωνίας, η οργάνωση της πολιτιστικής πολιτικής γύρω από κοινοβουλευτικού χαρακτήρα θέματα, ενισχύει την ξεχωριστή ταυτότητά τους και νομιμοποιεί στη συνείδηση της κοινωνίας τους λόγους ύπαρξής τους αφού τις καθιστά μοναδικές, αναντικατάστατες και απαραίτητες. Αναμφίβολα στις βιβλιοθήκες που λόγω της ιστορικής τους διαδρομής ο χαρακτήρας τους είχε διευρυνθεί, ο στόχος αυτός δεν μπορεί να υπηρετηθεί αναδρομικά. Μπορεί όμως να αποτελέσει μελλοντικό προσανατολισμό που θα αποτρέψει δυσκολίες (συγκέντρωση μεγάλου όγκο υλικού, επικαλύψεις με άλλες βιβλιοθήκες κ.ά.) και θα επιτρέψει την επικέντρωσή τους στα διακριτά χαρακτηριστικά τους. Το θέμα της διαχείρισης του αρχαιακού αποθέματος του κοινοβουλίου από τις ίδιες τις βιβλιοθήκες αποτελεί ένα ιδιαίτερο ζήτημα που επιδέχεται περαιτέρω προβληματισμού. Καθώς οι σχετικές απαιτήσεις είναι ιδιαίτερα μεγάλες, ενδεχομένως είναι προτιμότερη η

πρακτική που ακολουθείται από τις πλειονότητα των ευρωπαϊκών κοινοβουλίων οι οποίες έχουν ανεξάρτητη δομή αρχείου ή καταθέτουν το υλικό τους στους εθνικούς αρχειακούς φορείς. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι βιβλιοθήκες απαλλάσσονται από μεγάλο βάρος ευθύνης και μπορούν να εστιάσουν αποτελεσματικότερα στον εκτεταμένο κύκλο εργασιών τους.

Με δεδομένο ότι, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, το θέμα της πολιτιστικής διαχείρισης στις κοινοβουλευτικές βιβλιοθήκες δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής προσέγγισης, καθίσταται σαφές ότι υπάρχει ευρύ περιθώριο και εκτεταμένο πεδίο σχετικών ερευνών. Η διερεύνηση της διάθεσης των ίδιων των βιβλιοθηκών, η αποτύπωση των θέσεων του κοινού για τον προσανατολισμό και τους στόχους τους, η συγκριτική ανάλυση μεγαλύτερου αριθμού βιβλιοθηκών σε ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο αποτελούν θέματα που δυνητικά θα οδηγούσαν σε περαιτέρω αξιοποιήσιμα συμπεράσματα.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Al Baghal, T. (2019). Usage and impact metrics for parliamentary libraries. *IFLA Journal*, 45(2), 104-113. <https://doi.org/10.1177/0340035218821391>
- Anghelescu, H. G. (2010). Historical overview: The parliamentary library from past to present. *Library Trends*, 58(4), 418-433. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0002>
- Antonarakou, H. (2019, August). *The Press collection and its impact for research* [Paper presentation]. 35th Annual IFLA Pre-Conference of Parliamentary Research and Library Service Supporting Dialogue for Change, Athens, Greece. <https://www.ifla.org/node/92036>
- Assemblée Nationale. (χ.χ.). *La bibliothèque*. Τελευταία πρόσβαση 17 Μαρτίου 2021, από [https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque#node\\_2171](https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque#node_2171)
- Assemblée Nationale. (χ.χ.). *La bibliothèque*. Τελευταία πρόσβαση 29 Δεκεμβρίου 2020, από <https://www2.assemblee-nationale.fr/decouvrir-l-assemblee/patrimoine/la-bibliotheque>
- Assemblée nationale. (χ.χ.). *Bibliothèque et archives de l'Assemblée nationale*. Gallica. Τελευταία πρόσβαση 11 Ιανουαρίου 2021, από <https://gallica.bnf.fr/edit/und/bibliotheque-et-archives-de-lassemblee-nationale>
- Beetham, D. (2006). *Parliament and democracy in the twenty-first century* (2006 ed.). Inter-Parliamentary Union. [http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy\\_en.pdf](http://archive.ipu.org/PDF/publications/democracy_en.pdf)
- Biblioteca Della camera dei deputati. Τελευταία πρόσβαση 27 Φεβρουαρίου 2021, από [https://biblioteca.camera.it/4?testo\\_biblioteca=61#Mostre](https://biblioteca.camera.it/4?testo_biblioteca=61#Mostre)
- Biblioteca della Camera dei deputati. Τελευταία πρόσβαση 18 Φεβρουαρίου 2021, από <https://biblioteca.camera.it>
- Bibliothèque nationale de France. (χ.χ.). CCFr - Catalogue collectif de France. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://ccfr.bnf.fr/>
- Bibliothèque nationale de France. (χ.χ.). Gallica. Τελευταία πρόσβαση 23 Μαρτίου 2021, από <https://gallica.bnf.fr>
- Bolt, N., Burge, S., & Mastora, A. (2014). *Κατευθυντήριες οδηγίες για τις κυβερνητικές βιβλιοθήκες* (Μ. Monopoli, Μτφρ.). IFLA. <https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/106-gr.pdf>



- Brundin, M. (2005). Democracy building activities in the Swedish Riksdag: The role of a parliamentary library. *IFLA Journal*, 31(1), 19-27.  
<https://doi.org/10.1177/0340035205052641>
- Chambers of Deputies Parliament of the Czech Republic. (χ.χ.). *Digital repository*. Τελευταία πρόσβαση 25 Μαρτίου 2021, από <https://www.psp.cz/en/sqw/hp.sqw?k=82>
- CHESS (Cultural Heritage Experiences through Socio-personal interactions and Storytelling). (n.d.). The CHESS project. Τελευταία πρόσβαση 16 Φεβρουαρίου 2020, from <https://www.chessexperience.eu/>
- Committee of the Nordic Parliamentary Librarians. (2000). The parliamentary libraries of the Nordic countries and the other information and documentation services in the Nordic parliaments: Denmark, Finland, Iceland, Norway, Sweden.
- Cope, R. L. (2000). If special libraries are disappearing, why are parliamentary libraries surviving? Contradictory currents and changing perceptions. *The Australian Library Journal*, 49(4), 307-326. <https://doi.org/10.1080/00049670.2000.10755929>
- Crosscult. (χ.χ.). Crosscult | le culte de l'entreprise. Τελευταία πρόσβαση 4 Μαρτίου 2021, από <https://crosscult.eu>
- Cuninghame, K. (2009). *Guidelines for Legislative Libraries* (2nd ed.). K.G. Saur.  
<https://doi.org/10.1515/9783598441783>
- Dietrich-Schulz, E. (2008). Parliamentary Library, Research, and Archive Services of Europe: Description of the Parliamentary Library, Research and Archive Services of Europe+ Israel, the United States of America, Council of Europe, European Parliament and Assembly of the WEU. European Centre for Parliamentary Research and Documentation.
- Droulia, E. (2019, August). *The Hellenic Parliament Library: an Overview in openness and dialogue* [Conference session]. 35th Annual IFLA Pre-Conference of Parliamentary Research and Library Service Supporting Dialogue for Change, Athens.  
<https://www.ifla.org/node/92036>
- Eenmaa, I. (1997). Serving parliamentarians by serving the nation. *Resource Sharing & Information Networks*, 12(2), 95-101. [https://doi.org/10.1300/j121v12n02\\_10](https://doi.org/10.1300/j121v12n02_10)
- Ellis, J. (Ed.). (2000). *Η διαχείριση των αρχείων* (Ζ. Οικονόμου, Μτφρ.). Τυπωθήτω.
- Emotive. (χ.χ.). Emotive - Storytelling for cultural heritage. Τελευταία πρόσβαση 26 Φεβρουαρίου 2021, από <https://emotiveproject.eu/>
- Europeana. (χ.χ.). *Discover inspiring European cultural heritage*. Discover inspiring European cultural heritage | Europeana. Τελευταία πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου 2021, από <https://www.europeana.eu/portal/en>

- ECPRD | European center for parliamentary research and documentation. (n.d.). ECPRD Network. Τελευταία πρόσβαση 16 Φεβρουαρίου 2020, from <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/public/page/ecprd-network>
- Floistad, B. (2001, August). *Establishing a Research Service in the Norwegian Parliament: Why the Right Time Was Now* [Conference session]. 67th IFLA Council and General Conference Libraries and Librarians: Making a Difference in the Knowledge Age, Boston, USA. <https://eric.ed.gov/?id=ED459747>
- Fraser, M., & Martin, J. E. (2010). The New Zealand parliamentary library and the wider development of parliamentary libraries over 150 years. *Library Trends*, 58(4), 459-471. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0006>
- Galluzzi, A. (2010). Parliamentary libraries: An uncertain future? *Library Trends*, 58(4), 549-560. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0007>
- Hague, R., Harrop, M., & McCormick, J. (2011). *Συγκριτική πολιτική και διακυβέρνηση* (Γ. Χρηστίδης, Μτφρ.). Κριτική.
- IFLA. (2020, February 19). *About the library and research services for parliaments section*. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). <https://www.ifla.org/about-the-library-and-research-services-for-parliaments-section>
- IFLA. (χ.χ.). *Regional associations of parliamentary libraries*. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Τελευταία πρόσβαση 28 Ιανουαρίου 2021, από <https://www.ifla.org/services-for-parliaments/regional-associations-of-parliamentary-libraries>
- IFLAPARL. (χ.χ.). *World Directory of Library and Research Services for Parliaments by IFLAPARL*. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://www.bcn.cl/wdlrsp/home>
- IPU PARLINE database on national parliaments: Search results*. (χ.χ.). Inter-Parliamentary Union. Τελευταία πρόσβαση 20 Δεκεμβρίου 2020, από <https://archive.ipu.org/parline-e/parlinelist.asp>
- Judo, S. (1988). Presidential Library. In: Robinson, WH, & Gastelum, R. (Eds.). (1998). *Parliamentary Libraries and Research Services in Central and Eastern Europe*, IFLA Publications, 87, 35-38.
- Kamilaki, M. (2019, August). *Exhibitions at the service of Parliaments: The case of "Glossopolis"* [Paper presentation]. 35th Annual IFLA Pre-Conference of Parliamentary Research and Library Service Supporting Dialogue for Change, Athens. <https://www.ifla.org/node/92036>
- Karamac, B. (1998). Poland: Library of the Sejm. IFLA Publications, 87, 121-139.

- Kohl, E. (1989). A brief history of the section of parliamentary libraries. *IFLA Journal*, 15(2), 134-137. <https://doi.org/10.1177/034003528901500210>
- Korkeila, S., & Peuhkurinen, T. (2014, August). *Openness of the Library of the Finnish Parliament and its services to support democracy* [Conference session]. Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge, Lyon, France. <http://library.ifla.org/878/1/106-korkeila-en.pdf>
- Kulisiewicz, W. (2010). The Sejm library, 1919-2009. *Library Trends*, 58(4), 486-501. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0010>
- Laaksovirta T. H. (2005). Success or un-success story. Cooperation between the Nordic parliamentary libraries since 1922 Ifla 21st Annual Conference of Library and Research Services for Parliaments, Oslo 10-12. August 2005.
- Library of Congress. (χ.χ.). *History of the Library of Congress*. The Library of Congress. Τελευταία πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2021, από <https://www.loc.gov/about/history-of-the-library/>
- Malackova, E., & Sosna, K. (2007). The joint Czech and Slovak digital parliamentary library. *IFLA Journal*, 33(3), 251-257. <https://doi.org/10.1177/0340035207083305>
- Missingham, R. (2011). Parliamentary library and research services in the 21st century: A Delphi study. *IFLA Journal*, 37(1), 52-61. <https://doi.org/10.1177/0340035210396783>
- Murphy, C. (2010). British parliamentary libraries: History, international comparisons, and some lessons for tomorrow's legislature libraries. *Library Trends*, 58(4), 472-485. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0008>
- Parliamentary libraries of Visegrad group. (χ.χ.). Homepage | V4 Digital Parliamentary Library. Τελευταία πρόσβαση 27 Μαρτίου 2021, από <https://www.v4dplplus.eu/>
- Pelizzo, R., Stapenhurst, R., & Miller, R. (2004). Parliamentary libraries, institutes and offices: Sources of parliamentary information. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1026371>
- Popławski, B. (2019). Parliamentary Museum: Historical contexts as well as cultural and political entanglements. *Muzealnictwo*, 60, 50-54. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.1926>
- Robinson, W. H. (1998). Parliamentary libraries. Information in the legislative process. In G. T. Kurian, L. D. Longley, and T. O. Melia (Eds.), *World encyclopedia of parliaments and legislatures*. Vol. 2 (pp. 815–829). Washington, DC: Congressional Quarterly.

- Robinson, W. H. (2003). Parliamentary libraries. In J. Feather & R. P. Sturges (Eds.), *International encyclopedia of information and library science*, 501–502. London: Routledge.
- Robinson, W. H., & Gastelum, R. (1998). Parliamentary libraries and research services in central and Eastern Europe. *IFLA Publications*, 87.  
<https://doi.org/10.1515/9783110954098>
- Robinson W. H., Miko F. (1994) Political Development Assistance in Central Europe and the Former Soviet Union: Some Lessons From Experience, in Lawrence.D. Longley (ed.), *Working Papers on Comparative Legislative Studies*, Appleton, Research Committee of Legislative Specialists of IPSA, 409-430.
- Sandgrind, G. (2010). Introduction: The purpose, present situation and future of the parliamentary library. *Library Trends*, 58(4), 413-417.  
<https://doi.org/10.1353/lib.2010.0000>
- Sejm Library. (χ.χ.). *About us*. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://biblioteka.sejm.gov.pl/uslugi/?lang=en>
- Sejm Library. (χ.χ.). *Digital collections*. Τελευταία πρόσβαση 19 Μαρτίου 2021, από [https://biblioteka.sejm.gov.pl/zasoby\\_cyfrowe/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/zasoby_cyfrowe/?lang=en)
- Sejm Library. (χ.χ.). *Museum*. Τελευταία πρόσβαση 24 Μαρτίου 2021, από <https://biblioteka.sejm.gov.pl/muzealia/?lang=en>
- Sejm Library. (χ.χ.). *Social history collection*. Τελευταία πρόσβαση 16 Μαρτίου 2021, από [https://biblioteka.sejm.gov.pl/zbiory\\_historii\\_spoecznej\\_zhs\\_zbiory/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/zbiory_historii_spoecznej_zhs_zbiory/?lang=en)
- Sejm Library. (χ.χ.). *Archives collection*. Τελευταία πρόσβαση 28 Μαρτίου 2021, από [https://biblioteka.sejm.gov.pl/archiwum\\_sejmu\\_zbiory/?lang=en](https://biblioteka.sejm.gov.pl/archiwum_sejmu_zbiory/?lang=en)
- Sejm. (χ.χ.). Sejm - Wydział Muzealiów Biblioteki Sejmowej. Τελευταία πρόσβαση 28 Μαρτίου 2021, από <https://wirtualnemuzeum.sejm.gov.pl/o-nas>
- Tanfield, J. (Ed.). (2000). *Parliamentary Library, Research and Information Services of Western Europe*. Brussels: European Center for Parliamentary Research and Documentation.
- Theodosi, I. (2019, August). *Parliamentary Archives: preserving and managing our political legacy* [Conference session]. 35th Annual IFLA Pre-Conference of Parliamentary Research and Library Service Supporting Dialogue for Change, Athens.  
<https://www.ifla.org/node/92036>
- UNESCO. (χ.χ.). *Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage*. Τελευταία πρόσβαση 12 Φεβρουαρίου 2021, από

[https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13055&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13055&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

- UNESCO. (χ.χ.). *Convention for the protection of cultural property in the event of armed conflict with regulations for the execution of the convention*. Τελευταία πρόσβαση 29 Ιανουαρίου 2021, από [https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13637&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13637&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)
- UNESCO. (χ.χ.). *Convention on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and Transfer of ownership of cultural property*. Τελευταία πρόσβαση 30 Ιανουαρίου 2021, από [https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL\\_ID=13039&URL\\_DO=DO\\_TOPIC&URL\\_SECTION=201.html](https://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13039&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)
- Vassilakaki, E., Giannakopoulos, G., & Triantafyllou, I. (2019, February). *The role of libraries in managing cultural heritage information* [Conference session]. International Conference on “Future of Libraries”, Bangalore, India.  
<https://www.researchgate.net/publication/332257627> *The role of libraries in managing cultural heritage information*
- Watt, I. (2010). Changing visions of parliamentary libraries: From the enlightenment to Facebook. *IFLA Journal*, 36(1), 47-60. <https://doi.org/10.1177/0340035209359574>
- Watt, I. (2010). Members use of information and changing visions of the parliamentary library. *Library Trends*, 58(4), 434-458. <https://doi.org/10.1353/lib.2010.0004>
- Wojciech, K. (2019). *An outline history of the Sejm Library*. Wojciech Kulisiewicz.— [Warszawa]: Chancellery of the Sejm.
- Αλεξοπούλου, Ν. (2020). *Βιβλιοθήκες–πολυδύναμα πολιτιστικά κέντρα. Η περίπτωση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης Oodi στο Ελσίνκι της Φινλανδίας* [Διπλωματική Εργασία]. <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/49910>
- Αλιβιζάτος, Ν. (2011). *Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη νεοελληνική ιστορία (1800-2010)*. Πόλις.
- Βακαλοπούλου, Μ. , Καραπιδάκης Ν. (2012). *Αρχειονομία. Η πρακτική των Γενικών Αρχείων του Κράτους*.
- Βενιζέλος, Ε. (2008). *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου*. Σάκκουλα.
- Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων. (χ.χ.). Facebook. Τελευταία πρόσβαση 19 Απριλίου 2021, από <https://www.facebook.com/Βιβλιοθήκη-της-Βουλής-579679002242185>
- Βουλή των Ελλήνων (2018). *Στρατηγικό Σχέδιο 2018-2021*.
- Βουλή των Ελλήνων (2019). *Κανονισμός της Βουλής των Ελλήνων-Μέρος Κοινοβουλευτικό (ΦΕΚ 106 Α' /24.6.1987)*.

- Βουλή των Ελλήνων. *Εκδόσεις της Βιβλιοθήκης της Βουλής*. Βιβλιοθήκη της Βουλής. Τελευταία πρόσβαση 14 Απριλίου 2021, από <https://library.parliament.gr/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%AE/%CE%95%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%ce%b5%ce%ba%ce%b4%cf%8c%cf%83%ce%b5%ce%b9%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b2%ce%b9%ce%b2%ce%bb%ce%b9%ce%bf%ce%b8%ce%ae%ce%ba%ce%b7%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-%ce%b2%ce%bf%cf%85%ce%bb%ce%ae%cf%82>
- Βουλή των Ελλήνων. Τελευταία πρόσβαση 18 Δεκεμβρίου 2020, από <https://www.hellenicparliament.gr>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Ίδρυμα της Βουλής*. Τελευταία πρόσβαση 17 Μαρτίου 2021, από <https://foundation.parliament.gr>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://paligenesia.parliament.gr>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Γ.Δ. Κοινοβουλευτικού Έργου*. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://www.hellenicparliament.gr/Dioikitiki-Organosi/Ypiresies/Genikes-Diefthyneis/G-D-Nomothetikou-Ergou-kai-Koinovouleftikou-Elenchou/>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Διεύθυνση Βιβλιοθήκης της Βουλής*. Τελευταία πρόσβαση 13 Μαρτίου 2021, από <https://www.hellenicparliament.gr/Dioikitiki-Organosi/Ypiresies/Genikes-Diefthyneis/D-Ilektronikis-Dioikisis-Ekdoseon-Vivliothikis/D-nsi-Vivliothikis-tis-Voulis>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Η Βιβλιοθήκη*. ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Τελευταία πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2021, από <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/I-Bibliothiki/>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Κανονισμός της Βουλής*. Τελευταία πρόσβαση 18 Μαρτίου 2021, από <https://www.hellenicparliament.gr/userfiles/ebooks/KtV-2019-GR/index.html>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Κοινοβουλευτική Συλλογή*. Βιβλιοθήκη της Βουλής. Τελευταία πρόσβαση 10 Απριλίου 2021, από <https://library.parliament.gr/%CE%A3%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CF%82/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%A3%CF%85%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AE>
- Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). *Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων*. Τελευταία πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2021, από <https://yeep.parliament.gr/el-gr/%CE%9D%CE%AD%CE%B1-%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%BA%CE%B7%CF%81%CF%8D%CE%BE%CE%B5%CE%B9%CF%82>

- Δευτεραίου, Κ. Α. (2018). *Οι βιβλιοθήκες ως φορείς πολιτισμού και εκπαίδευσης: προκλήσεις της σύγχρονης εποχής* [Διπλωματική Εργασία].  
<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&lang=el&pid=iid:18337>
- Δημητρόπουλος, Ε. (1994). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας*. Εκδόσεις «Έλλην».
- Δρούλια Ε. (2011). Τί είναι το ECPRD και ένα σεμινάριο για Κοινοβουλευτικές Βιβλιοθήκες και αρχεία, Συνεργασία, αρ. 2 (Σεπτέμβριος 2011),  
<http://hdl.handle.net/10797/12730>.
- Δρούλια, Ε. (2021). Οι στέγες της Βιβλιοθήκης της Βουλής. In *Τόμος προς τιμήν Αικατερίνης Κουμαριανού* (σσ. 183-207).
- Δρούλια, Ε. (χ.χ.). Ο πολυπράγμων Τιμολέων Φιλήμων (Ναύπλιο 1833- Αθήνα 7 Μαρτίου 1898): Σύντομο βιογραφικό. In *Δώρα Σεμνά, Τιμητικός Τόμος για την Καθηγήτρια Μάρθα Καρπόζηλου* (σσ. 201-212).
- Δρούλια Ε., Καραπάνου Α. (2019). Εκθέσεις: Το δικαίωμα της μνήμης - Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων. ICOM Ελληνικό Τμήμα, τχ.16. [http://icom-greece.mini.icom.museum/wpcontent/uploads/sites/38/2020/04/ICOM\\_16\\_2019\\_WEB\\_compressed.pdf](http://icom-greece.mini.icom.museum/wpcontent/uploads/sites/38/2020/04/ICOM_16_2019_WEB_compressed.pdf).
- Εκθέσεις. (χ.χ.). ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. Τελευταία πρόσβαση 19 Μαρτίου 2021, από <https://www.hellenicparliament.gr/Enimerosi/Ektheseis>
- Ζερβός, Σ., (2015). Συντήρηση και διατήρηση χαρτιού, βιβλίων και αρχειακού υλικού. Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/63>.
- Κρασιάς, Γ. Α. (2010). *Το ισχύον διεθνές νομικό πλαίσιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς* [Διπλωματική Εργασία]. <http://ikee.lib.auth.gr/record/125870?ln=el>
- Λεκάκης, Σ., & Πάντζου, Ν. (Eds.). (2021). *Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς*. Ασίνη.
- Κυριάκη-Μάνεση Δ. & Κουλούρης Α. (2015). Διαχείριση Ψηφιακού Περιεχομένου. Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/2496>.
- Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., Κουτσογιάννης, Κ., 2015. Μεθοδολογία της έρευνας στις επιστήμες υγείας. [ηλεκτρ. βιβλ.]. Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5356>.
- Μακρυγιάννης Ν., (1979). *Η ιστορία του Μεγάρου της Βουλής*. Βουλή των Ελλήνων.
- Πούλιος, Ι. (2012). Εισαγωγή στη διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς: Ορολογία, έννοια και μοντέλα διαχείρισης. *Αρχαιογνωσία*, 16(1-3), 321-340.

- Σεμερτζάκη, Ε. (επιμ.) (2004). Κατευθυντήριες Οδηγίες για Αρχεία, Βιβλιοθήκες και Μουσεία. Βέροια: Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας.
- Σπυριδάκης, Μ., & Ιωσηφίδης, Θ. (2006). *Ποιοτική κοινωνική έρευνα, μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*. Κριτική.
- Τερτσέτης, Γ. (1855). Λόγος κατά κλοπής. Εν Αθήναις: Τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως.
- Χριστόπουλος, Π. Φ. (1970). *Η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων 1846 - 1970*. Εθνικό Τυπογραφείο.